

Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta Sieradza na lata 2018-2023

SIERADZ 2017

Spis treści

1. Wstęp	2
2. Powiązanie Programu Rewitalizacji z lokalnymi dokumentami strategicznymi.....	3
3. Diagnoza	7
3.1. Informacje ogólne	7
3.2. Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	8
3.3. Analiza czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej.....	12
3.4. Analiza czynników i zjawisk kryzysowych w pozostałych sferach	35
3.5. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	47
4. Pogłębiona charakterystyka obszaru rewitalizacji	60
5. Wizja stanu pożądanego i planowanych efektów procesu rewitalizacji	67
6. Cele strategiczne rewitalizacji wraz z kierunkami działań.....	68
7. Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	72
7.1. Projekty i przedsięwzięcia podstawowe.....	72
7.2. Projekty uzupełniające realizujące kierunki działań.....	84
8. Komplementarność w realizacji programu.....	86
8.1. Komplementarność przestrzenna	86
8.2. Komplementarność problemowa.....	86
8.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	94
8.4. Komplementarność międzyokresowa	94
8.5. Komplementarność źródeł finansowania.....	95
9. Indykatywne ramy finansowe interwencji w obszarze rewitalizacji	96
10. System monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych	99
11. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji	105
12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie miasta w proces rewitalizacji	108
Spis tabel	113
Spis rysunków	115

1. Wstęp

Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta Sieradza na lata 2018-2023 jest jednym z ponadkadencyjnych dokumentów strategicznych oddziałujących wielopłaszczyznowo na rozwój miasta. Został on opracowany w oparciu o Wytyczne Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020 z dnia 2 sierpnia 2016 roku oraz o ustawę o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 roku.

Zgodnie z Wytycznymi proces rewitalizacji należy rozumieć jako „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji”. Podejmowane inicjatywy mają służyć eliminacji bądź ograniczeniu skali negatywnych zjawisk, które dotyczą społeczność lokalną.

Opracowanie Programu Rewitalizacji zostało w pierwszej kolejności poprzedzone przeprowadzeniem procesu diagnostycznego w obszarze zagadnień społecznych, następnie analizie poddano sferę gospodarczą, techniczną, środowiskową i przestrzenno – funkcjonalną. Zidentyfikowane problemy oraz potencjały pozwoliły na wyznaczenie obszaru cechującego się największą koncentracją negatywnych zjawisk oraz największymi możliwościami na zniwelowanie wskazanego stanu kryzysowego. Zgodnie z Wytycznymi wskazany obszar nie może zajmować powierzchni większej niż 20% powierzchni danej gminy i być zamieszkiwany przez więcej niż 30% całkowitej liczby mieszkańców gminy. Na wyznaczonym obszarze będą prowadzone działania rewitalizacyjne, których realizacja przyczynić ma się do osiągnięcia zakładanej wizji rozwoju.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej, problemowej czy źródeł finansowania prowadzonej interwencji przyczyni się do skutecznego wdrożenia procesu rewitalizacji.

Należy szczególnie podkreślić, że już na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji w prace włączona została społeczność lokalna m.in. mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorcy. Uczestniczyli oni w spotkaniach, spacerach badawczych czy w happeningach. Przy wdrażaniu i monitorowaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla miasta Sieradza na lata 2018-2023 również zakłada się szeroki udział interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Powiązanie Programu Rewitalizacji z lokalnymi dokumentami strategicznymi

Kluczowe dokumenty strategiczne, planistyczne oraz operacyjne w mieście powinny tworzyć spójny i komplementarny system, który umożliwi osiągnięcie zakładanej wizji rozwoju miasta. Z punktu widzenia skutecznego wdrażania Programu Rewitalizacji ważne jest by za jego pośrednictwem realizowane były również postanowienia innych istotnych dokumentów poziomu lokalnego odnoszące się do zagadnień społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

Program Rewitalizacji Miasta Sieradza na lata 2018-2023 powiązany jest z dokumentami lokalnymi, których zapisy oddziałują na przeprowadzenie procesu rewitalizacji (Tabela 1.).

Tabela 1. Najważniejsze dokumenty, z którymi jest zgodny Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta Sieradza na lata 2018-2023

Nazwa dokumentu	Data przyjęcia
Strategia Rozwoju Miasta Sieradza na lata 2010-2020	Uchwała XLIV/388/2010 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 08 czerwca 2010 roku
(zmiana) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Sieradza	Uchwała nr XVIII/133/2012 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 24 kwietnia 2012 roku.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza na lata 2014 – 2020	Uchwała nr XXXVIII/293/2014 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 17 kwietnia 2014 roku
Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Sieradz na lata 2014-2018	Uchwała nr IV/15/2014 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 29 grudnia 2014 roku.
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Sieradza na lata 2014-2020	Uchwała nr XXII/152/2016 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 16 maja 2016 roku.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Miasta Sieradza na lata 2010-2020

Strategia rozwoju stanowi główny dokument określający politykę rozwojową miasta w perspektywie 2020 roku. Zawarte w niej cele strategiczne, cele operacyjne oraz projekty rozwojowe wskazują drogę do osiągnięcia zakładanej wizji miasta - „*Miasto oferujące wygodne, a jednocześnie interesujące warunki życia*”.

Problematyka odnosząca się do zagadnień związanych z procesem rewitalizacji została ujęta w ramach celów strategicznych:

- Cel strategiczny 1 – Kapitał społeczny
- Cel strategiczny 2 – Kapitał ludzki
- Cel strategiczny 3 – Gospodarka i infrastruktura (w tym szczególnie cel operacyjny 3.4 – Wsparcie samozatrudnienia i rozwoju przedsiębiorczości)
- Cel strategiczny 4 – Planowanie przestrzenne i gospodarka gruntami (w tym szczególnie cel operacyjny 4.1– Racjonalne kształtowanie przestrzeni miasta)
- Cel strategiczny 5 – Kultura, nauka, sport i rekreacja (w tym szczególnie cel operacyjny 5.7 – Rozwój tożsamości lokalnej poprzez edukację)

Dodatkowo cel operacyjny 5.1 odnosi się bezpośrednio do procesu rewitalizacji – Rewitalizacja Starego Miasta.

Założeniem wskazanego celu jest „zainicjowanie procesu korzystnych przemian gospodarczych, przestrzennych i społecznych w celu przywrócenia obszarowi staromiejskiemu godnej rangi w strukturach Sieradza oraz nadania mu nowych funkcji kulturalno-turystycznych, opartych na bogatym dziedzictwie przeszłości”¹. W jego ramach zaplanowano również kilka projektów rozwojowych takich jak:

- Rewitalizacja obiektów w obrębie „Traktu Królewskiego”,
- Renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych,
- Utworzenie Parku Kulturowego w obrębie Wzgórza Zamkowego,
- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej,
- Rozbudowa systemu monitoringu miejskiego.

Część wskazanych projektów została już zrealizowana.

(Zmiana) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Sieradza

Studium jest narzędziem kształtowania polityki przestrzennej Samorządu. Dokument ten zawiera rozpoznanie aktualnej sytuacji miasta, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jego rozwojem. Sformułowano w nim kierunki zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej miasta.

W Studium wskazano, że celem polityki przestrzennej miasta jest tworzenie jak najlepszych warunków lokalizacyjnych dla jego rozwoju, wynikających z obecnego zagospodarowania terenów, walorów i zagrożeń środowiska przyrodniczego i kulturowego, standardów cywilizacyjnych miasta oraz sprawności funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej. Uznano, że jednymi z najistotniejszych zasad mających wpływ na kierunki polityki przestrzennej miasta są:

- 2. rewitalizacji i rehabilitacji obszarów zdegradowanych i niedoinwestowanych;
- 3. ochrona dziedzictwa kulturowego Sieradza, w tym rewaloryzacja i rewitalizacja Starego Miasta.

Wymienione wyżej zasady uzasadniają potrzebę przeprowadzenia procesu rewitalizacji, zwłaszcza na terenie Starego Miasta.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza na lata 2014 – 2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sieradza na lata 2014-2020 traktowana jest jako długofalowy program działań, mający kluczowe znaczenie dla kształtowania lokalnej polityki społecznej.

Dokument ten zawiera część diagnostyczno-analityczną wskazującą najważniejsze problemy i potencjały odnoszące się do kwestii społecznych. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych sformułowano również misję:

„Wspieranie rozwoju i zabezpieczania potrzeb mieszkańców Sieradza w atmosferze integracji społecznej”

oraz wyznaczono cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań.

Wśród celów i kierunków działań ujętych we wskazanym dokumencie, szczególne znaczenie w odniesieniu do rewitalizacji mają:

¹ Strategia Rozwoju Miasta Sieradza na lata 2010-2020, s. 26-27

- Cel strategiczny 1.: Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.
Cele operacyjne:
  - 1. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego,
  - 2. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy,
  - 3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.
- Cel strategiczny 2.: Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.
Cele operacyjne:
  - 1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
  - 2. Wsparcie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.
  - 3. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
- Cel strategiczny 3.: Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.
Cele operacyjne:
  - 1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
  - 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
- Cel strategiczny 4.: Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w mieście.
Cele operacyjne:
  - 1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
  - 2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
- Cel strategiczny 5.: Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.
Cele operacyjne:
  - 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Wpisane do Programu Rewitalizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą ukierunkowane na niwelowanie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk społecznych. Zakłada się, że podjęte działania m.in. umożliwią tworzenie się społeczeństwa obywatelskiego, zwiększą aktywność życiową osób starszych oraz osób niepełnosprawnych i tym samym przyczynią się do skutecznego wdrożenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Sieradz na lata 2014-2018

Program opieki nad zabytkami dla miasta Sieradza ma ułatwić planowe i metodyczne działania władz samorządowych na rzecz środowiska kulturowego gminy w latach 2014-2018. W dokumencie poruszono zagadnienia związane z uwarunkowaniami prawnymi dotyczącymi ochrony zabytków oraz stan dziedzictwa historycznego miasta.

Ustalone priorytety i cele strategiczne oraz wynikające z nich cele operacyjne oraz kierunki działań stanowią ramy polityki miejskiej w zakresie ochrony zabytków. W odniesieniu do celów rewitalizacji szczególne znaczenie mają:

- Priorytety 1. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich za-chowania oraz poprawa stanu ładu przestrzennego w gminie i utrwalenie na podstawie tradycyjnego układu przestrzennego własnej tożsamości przestrzennej gminy.
  - Cel strategiczny 1. Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych.
  - Cel strategiczny 2. Finansowanie działań na rzecz zachowania zabytków, w tym będących własnością miasta.
  - Cel strategiczny 3. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad zabytkami.
  - Cel strategiczny 4. Włączenie społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
- Priorytet 2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy pod kątem wykorzystania w tym celu dziedzictwa kulturowego; tworzenie miejsc pracy związanych z wykorzystaniem i ochroną zabytków
  - Cel strategiczny 5. Wyeksponowanie oraz promowanie dziedzictwa kulturowego gminy.
  - Cel strategiczny 6. Tworzenie programów pobudzających przedsiębiorczość pod kątem wykorzystania walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego gminy.

Warto zauważyć, że wśród działań wymienionych w dokumencie znajduje się działanie 2. *Realizacja i aktualizacja Programu Rewitalizacji Miasta Sieradz w zakresie odnowy i konserwacji obiektów zabytkowych.*

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Sieradza na lata 2014-2020

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Sieradza stanowić wsparcie działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej i redukcji zużycia energii, zwiększenia udziału wykorzystania OZE oraz poprawy jakości powietrza w mieście Sieradzu. Wskazany dokument daje większe szanse na uzyskanie dofinansowania na działania proekologiczne w perspektywie finansowej UE 2014–2020.

Cele strategiczne w zakresie gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Sieradza uwzględniające horyzont czasowy do roku 2030 to:

- 1.) Dążenie do utrzymania niskoemisyjnego wzrostu gospodarczego i zaspokajania potrzeb społeczeństwa, tj. rozwoju gospodarczo-społecznego miasta Sieradza do 2030 roku następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną
- 2.) Ograniczenie emisji pyłów i gazów cieplarnianych z instalacji wykorzystywanych na terenie miasta, a także emisji pochodzącej z transportu, mające na celu spełnienie norm w zakresie jakości powietrza
- 3.) Zwiększenie efektywności wykorzystania/wytwarzania energii oraz wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii
- 4.) Rozwój innowacyjnej, niskoemisyjnej gospodarki opartej o wiedzę oraz nowoczesne technologie.

Podjęcie działań realizujących wskazane cele ma umożliwić zmniejszenie degradacji w sferze środowiskowej i technicznej oraz przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców.

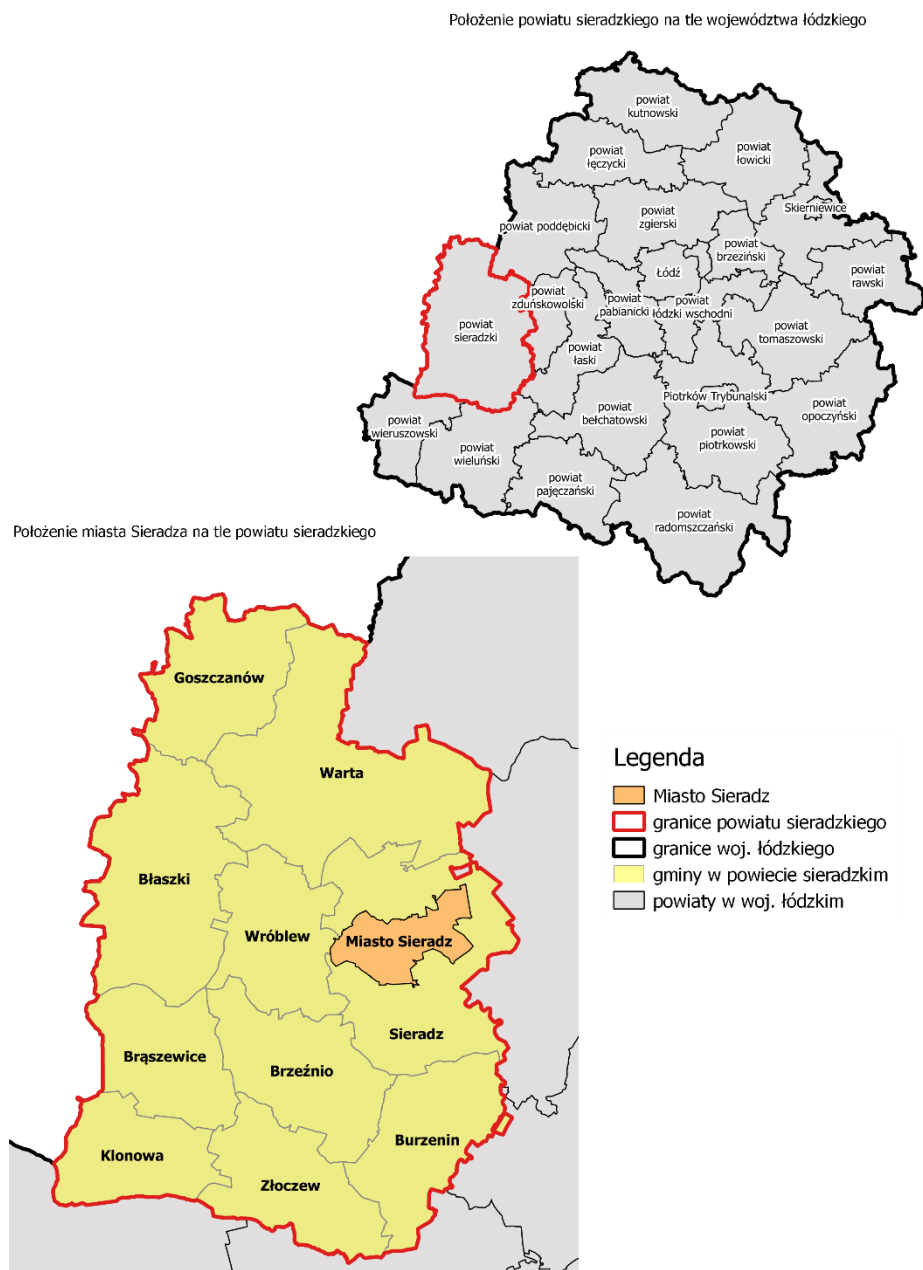

3. Diagnoza

3.1. Informacje ogólne

Sieradz jest miastem zlokalizowanym w środkowej Polsce, w województwie łódzkim, w powiecie sieradzkim. Położony jest nad Wartą, w Kotlinie Sieradzkiej, na obszarze Niziny Południowowielkopolskiej.

Rysunek 1. Położenie powiatu sieradzkiego na tle woj. łódzkiego i miasta Sieradza na tle powiatu sieradzkiego

Źródło: opracowanie własne

Pierwsza wzmianka o Sieradzu pochodzi z Bulli gnieźnieńskiej z roku 1136, gdzie miasto wymieniane jest jako gród kasztelański. Jednak badania archeologiczne wskazują, że osada mogła istnieć już w XI wieku. Sieradz był miastem lokowanym na prawie magdeburskim. Prawa miejskie uzyskał w 1247 roku, co czyni go jednym w najstarszych miast w Polsce. Sieradz był stolicą księstwa sieradzkiego do końca XIV wieku. Do 1793 roku był miastem wojewódzkim. W 1793 roku, miasto zostaje zajęte przez Prusy. W okresie międzywojennym i po II wojnie światowej Sieradz był miastem powiatowym w województwie łódzkim.

Podczas II wojny światowej Sieradz został włączony w granice III Rzeszy w granice tzw. Kraju Warty pod nazwą „Schieratz”. W dniu 23 stycznia 1945 r. do miasta weszły jednostki Armii Czerwonej kończąc tym samym okupację niemiecką podczas II wojny światowej.

Po II wojnie, w latach 1945–1970, obok dominującego przemysłu włókienniczego powstały zakłady dziewiarskie (Zakłady przemysłu Dzwierskiego „Sira”), przemysłu maszynowego, metalowego i spożywczego.

16 października 2006 patronką miasta została ogłoszona święta Urszula Ledóchowska. Dla upamiętnienia dnia w którym Stolica Apostolska wyraziła na to zgodę, dzień 8 czerwca został ustanowiony Świętem Miasta Sieradza.

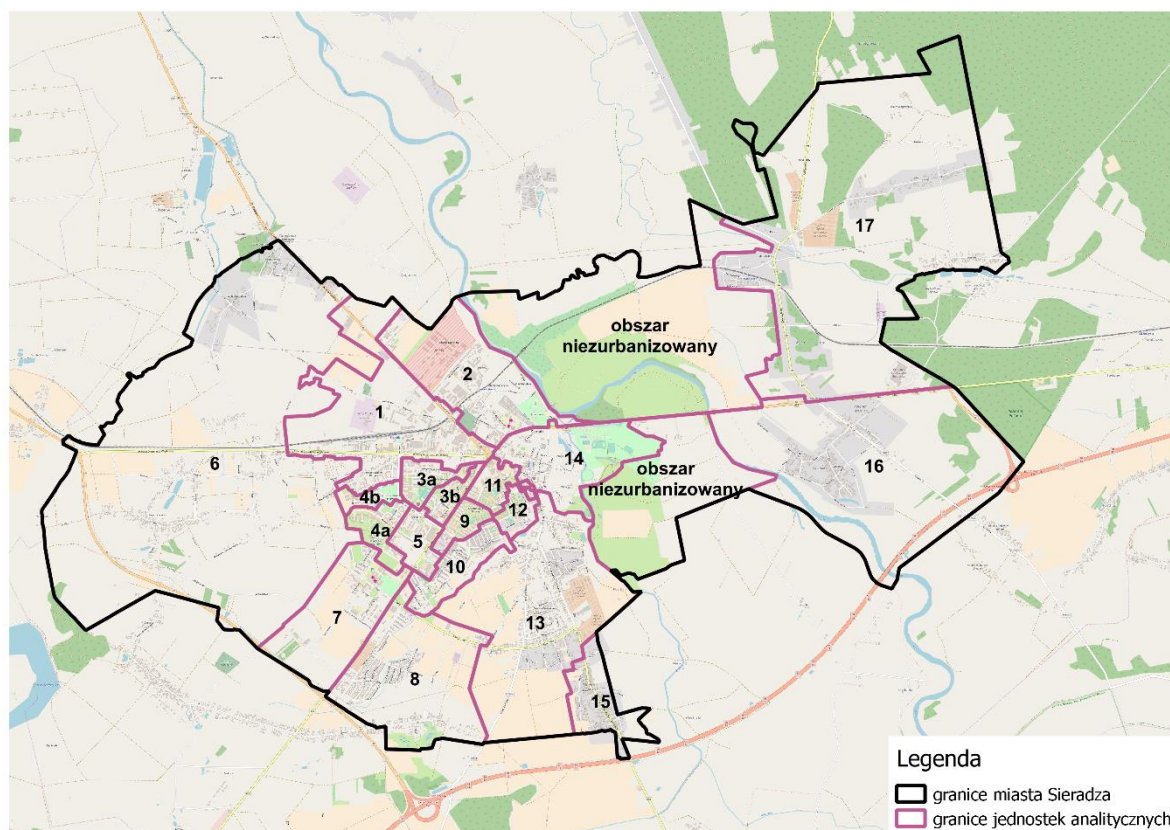
Od 1 czerwca 1975 roku do 31 grudnia 1998 roku Sieradz ponownie był miastem wojewódzkim. Od 1999 roku powraca do funkcji stolicy powiatu.

3.2. Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego Sieradza były analizy dokonywane w oparciu o podział miasta wyznaczony uchwałą nr XII/100/2007 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 13 września 2007 roku w sprawie: podziału terenu Miasta Sieradz i wskazania granic oraz obszaru dla tworzonych jednostek pomocniczych.

Ze względu na bardzo dużą liczbę mieszkańców jednostki 3 oraz 4 (powyżej 6000 tysięcy mieszkańców) zostały dodatkowo podzielone na dwie części na potrzeby niniejszej statystyki. Dodatkowo dokonano niewielkich korekt wskazanych granic by uwzględnić aktualne uwarunkowania wynikające z funkcjonowania miasta np. powstałe nowe ulice bądź budynki, które funkcjonalnie wpisują się w charakter innych jednostek.

Podział miasta na jednostki analityczne zaprezentowany został na kolejnym rysunku (Rysunek 2).

Rysunek 2. Podział Miasta Sieradza na jednostki analityczne

Źródło: opracowanie własne

Zestawienie ulic wchodzących w skład poszczególnych jednostek zawiera Tabela 2.

Tabela 2. Podział miasta na jednostki analityczne

Numer jednostki	Granice
1	Kolejowa, POW, Wojska Polskiego (do nr 126), Rapackiego, Sarańska (bez bloku nr 6), Zachodnia, Zakładników (do nr 105)
2	Bazylika, Ciołkowskiego, Dzigorzewska, Kasztanowa, Klonowa, Kopernika, Kwiatowa, Łokajskiego, Mickiewicza, Mostowa, Nenckiego, Olendry Małe, Orzechowa, Parkowa, Portowa, Siemianowicza, Starowarcka, Stodolniana
3a	Łokietka, Sarańska (blok nr 6), Aleja Grunwaldzka nr 8-14
3b	Piastowska, Jagiellońska, Jana Pawła (od nr 12 do 52 i 53)
4a	Aleja Grunwaldzka (bloki nr 21,23,23a,25), Armii Krajowej 2-12, Bohaterów Września (bloki), Dąbrowszczaków, Sikorskiego (bez bloku 3 i 5), Gen. Maczka, Strzelców Kaniowskich
4b	Braterstwa Broni, Daszyńskiego, Spychalskiego, Taczanowskiego
5	Aleja Grunwaldzka (bloki nr 9,11,13,15,17,19), Armii Krajowej Blok nr 1 i 3, Bohaterów Września (domki jednorodzinne), Gen. Stefana Grota Roweckiego, Gen. Stacheckiego Koliby, Sikorskiego, Jana Pawła II (od Al. Grunwaldzkiej do Sikorskiego – nr 83,84 do 86 i 97)

Numer jednostki	Granice
6	Błotna, Brzozowa, Dolna, D Górna, Kręta, Leśna, Letniskowa, Ludowa, Miejska, POW (od ul. Zachodniej), Podmiejska, Przejazd, Przyjazna, Radziminowska, Reymonta (od nr 50 parzyste do i 73 nieparzyste), Scalenkowa, Spokojna, Szlachecka, Staopolna, Topolowa, Towarowa, Wakacyjna, Wczasowa, Wojska Polskiego (od nr 126), Wiejska, Wolska, Zakładników (od nr 105), Zaścianek
7	Ks. A. Brzezińskiego, Górka Kłocka, 3-go Maja, Antoniego Cierplikowskiego, Organizacji Katyń, Sikorskiego (3,5), Tadeusza Barczyka, Armii Krajowej od nr 14 do 30 i 32 (domki jednorodzinne przy DPS) oraz za ul. Grzesika i Piwnika, Sybiraków
8	Batorego, Chodkiewicza, Czarnieckiego, Droga Jeziorska (od Sadowej do 1-go Maja), Wł. Jagiełły, Jana Kazimierza, Kmicica, Królowej Jadwigi, Łabędzia, Nowowiejskiego, Podbięty, Hetmana Sapiehy, Sadowa, Skrzetuskiego, Sobieskiego, Wł. Warneńczyka, Wołodyjowskiego, Wiśniowieckiego, Zagłoby, Żółkiewskiego, 1 Maja (od Drogi Jeziorskiej do Jana Pawła II)
9	Broniewskiego – bloki, Jana Pawła II (bloki od nr 43 do 51), Zajęcza, Al. Pokoju (bloki nr 1,3,9,13), Spółdzielcza 4
10	Asnyka, Broniewskiego –domki jednorodzinne, Brzechwy, Droga Brzezińska, Kochanowskiego, Konopnickiej, Konwaliowa, Kowalskiego, Kruczkowskiego, Liliowa, Norwida, Orzeszkowej, Porazińskiej, Prusa, Reja, Rodziewiczówny, Różana, Sasankowa, Sempołowskiej, Słowackiego, Spółdzielcza (bez nr 4), Struga, Szenwalda, Szymańskiego, Tulipanowa, Tuwima, Wyspiańskiego, Żeromskiego
11	Aleja Pokoju (bloki 2,4,6,8), Aleja Zwycięstwa, Leszka Czarnego, Jana Pawła II od nr 1-39 oraz bloki 33a, 35a, 37, 39, Kościuszki 21,25, Krakowskie Przedmieście (blok 4,6,8,12), Plac Wojewódki, Marszałka J. Piłsudskiego, Polna (nieparzyste od nr 3 do 21)
12	Kosynierów, Partyzantów, ks. Pogorzelskiego, Powstańców Warszawy, Polna (blok 24,26 oraz domki nr parzyste 8-28), 23 stycznia, Targowa, Wyzwolenia, Tysiąclecia
13	Akacyjowa, Błękitna, Boczna, Botaniczna, Browarek, Droga Dąbrowska, Działkowa, Graeve, Jasna, Jaśminowa, Krasawna, Lipowa, Łąkowa, Krakowskie Przedmieście (od nr 14 do 123), 1-go Maja (od Krakowskiego Przedmieścia do Drogi Jeziorskiej), Mała, Niska, Oksińskiego, Olendry Duże, Opłotki, Pod Skarpą, Pogodna, Południowa, Sąsiedzka, Słoneczna, Spacerowa, Tęczowa, Wesola, Wierzbowa, Wiosenna, Witosza, Wrzosowa, Wspólna, Wysoka, Zielona, Złotej Jesieni, Droga Jeziorska (od 1-go Maja do Oksińskiego), Żwirowa
14	Dominikańska, Grodzka, Kolegiacka, Kościuszki, Krakowskie Przedmieście nr 1, Krótka, Ogrodowa, Podrzecz, Podwale, Podzamcze, Pułaskiego, Rybna, Rycerska, Rzeczna, Rynek Praski, Rynek, Sienkiewicza (od mostu na Żeglinie), Sportowa, Stawowa, Sukiennicza, Szewska, Żwirki i Wigury, Toruńska, Warszawska, Warcka, Wąska, Wodna, Wschodnia, Zamkowa, Żabia

Numer jednostki	Granice
15	Cegielniana, Ceramiczna, Drewniana, Gliniaa, Krakowskie Przedmieście (od nr 124 do 220), Nowa, Piaskowa, Prosta, Skośna, Słomiana, Spadowa, Stroma, Szkolna, Wiklinowa
16	Andrzejewskiego, Borek, Glinianki, Kamienna, Nadwarciańska, Obwodowa, Równa, Sienkiewicza za I mostem, Strażacka, Widawska, Zacisze, Złota
17	Bagienna, Borek, Elewatorowa, Herbowa, Józefiaka, Kościelna, Mokra, Mączyńskiego, Piątkowska, Paszkiewicza, Podgórze, Składowa, Sosnowa, Sternfelda, Sulimierskiego, Torowa, Uniejowska, Wojsławska

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały nr XII/100/2007 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 13 września 2007 roku oraz spotkań z pracownikami Urzędu Miasta Sieradza

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego nastąpiło na podstawie analizy wskaźników obrazujących problemy społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne przeprowadzonej na podstawie danych pozyskanych w różnym stopniu szczegółowości – dane zebrane na poziomie punktów adresowych oraz ulic zostały zagregowane do poziomu wyznaczonych jednostek analitycznych. Jako podstawową metodę przestrzennej prezentacji danych przyjęto metodę kartogramów.

Źródłem danych ilościowych do części diagnostycznej Lokalnego Programu Rewitalizacji dla miasta Sieradza były m.in.:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Straż Miejska;
- Powiatowy Urząd Pracy w Sieradzu;
- Sieradzka Spółdzielnia Mieszkaniowa;
- Poszczególne Wydziały Urzędu Miasta.

3.3. Analiza czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej

Zmiany demograficzne

Liczba ludności Polski oraz jednostek samorządu terytorialnego ulega systematycznym zmianom, które wynikają między innymi z przemian struktur biologicznych, skali migracji, skali przyrostu naturalnego. Ogólne dane statystyczne pozwalające na określenie zmian liczby ludności pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS. Analizie poddano zmianę liczby ludności w latach 2005 – 2015.

W tym okresie zarówno w Sieradzu, jak i w województwie i powiecie obserwuje się zmniejszanie liczby populacji. W Sieradzu dynamika zmian liczby ludności jest większa niż w województwie czy powiecie.

Liczba mieszkańców Sieradza w 2005 roku wynosiła 44 202. Natomiast w 2015 roku populacja wynosiła 42 091 mieszkańców. Nastąpił spadek o 2 111 osób, czyli o 4,78%

Tabela 3. Zmiana liczby ludności w latach 2005 i 2015

Jednostka terytorialna	2005	2015	Zmiana liczby ludności w latach 2005 - 2015 (2005=100)
Polska	38 157 055	38 437 239	0,73
Woj. łódzkie	2 577 465	2 493 603	-3,25
Powiat sieradzki	121 260	119 268	-1,64
Sieradz	44 202	42 091*	-4,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, *dane Urzędu Miasta Sieradza

We wstępie metodycznym powiedziano, że Miasto na potrzeby niniejszej statystyki zostało podzielone na 19 przestrzennych jednostek analitycznych². Najbardziej liczną jednostką pod względem liczby ludności jest jednostka 4a. Natomiast najmniej mieszkańców liczy jednostka nr 15.

Tabela 4. Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych (stan na 31.12.2015 r.)

Numer jednostki	Liczba mieszkańców
Jednostka 1	2427
Jednostka 2	1727
Jednostka 3a	3221
Jednostka 3b	3235
Jednostka 4a	3971
Jednostka 4b	1918
Jednostka 5	2224
Jednostka 6	1749
Jednostka 7	2147
Jednostka 8	1410
Jednostka 9	3290

² Jednostki 1 – 17 zostały wyznaczone na podstawie uchwały nr XII/100/2007 Rady Miejskiej w Sieradzu z dnia 13 września 2007 roku w sprawie: podziału terenu Miasta Sieradz i wskazania granic oraz obszaru dla tworzonych jednostek pomocniczych. Ze względu na bardzo dużą liczbę mieszkańców jednostki 3 oraz 4 zostały dodatkowo podzielone na dwie części na potrzeby niniejszej statystyki.

Numer jednostki	Liczba mieszkańców
Jednostka 10	1422
Jednostka 11	3090
Jednostka 12	2293
Jednostka 13	2635
Jednostka 14	1877
Jednostka 15	578
Jednostka 16	1069
Jednostka 17	1808
Miasto Sieradz	42 091

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza

Wspomniany już powyżej (w Liczba ludności **Polski oraz jednostek samorządu terytorialnego ulega systematycznym zmianom, które wynikają między innymi z przemian struktur biologicznych, skali migracji, skali przyrostu naturalnego. Ogólne dane statystyczne pozwalające na określenie zmian liczby ludności pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS. Analizie poddano zmianę liczby ludności w latach 2005 – 2015.**

W tym okresie zarówno w Sieradzu, jak i w województwie i powiecie obserwuje się zmniejszanie liczby populacji. W Sieradzu dynamika zmian liczby ludności jest większa niż w województwie czy powiecie.

Liczba mieszkańców Sieradza w 2005 roku wynosiła 44 202. Natomiast w 2015 roku populacja wynosiła 42 091 mieszkańców. Nastąpił spadek o 2 111 osób, czyli o 4,78%

Tabela 3.) spadek liczby ludności może być wynikiem niskiego przyrostu naturalnego, ale również faktem budowy na terenie okalającej miasto gminy Sieradz licznych osiedli mieszkaniowych, które powodują odpływ mieszkańców z Sieradza.

Migracje to zjawisko opisujące zmianę miejsca pobytu i jest zjawiskiem naturalnym. Często obserwowane jest przenoszenie się ludzi z miast do gmin otaczających je i rozwój strefy podmiejskiej.

Dane przedstawione w tabeli nr 5. wskazują że wskaźnik salda migracji wzrósł względem 2005 we wszystkich jednostkach. W przypadku miasta Sieradz różnica pomiędzy napływem a odpływem mieszkańców w przeliczeniu na 1000 osób jest wyższa niż w powiecie sieradzkim i w województwie łódzkim. Wartość wskazanego wskaźnika jest ujemna co oznacza, że dotychczasowi mieszkańcy Sieradza opuszczają swoje miejsce pobytu częściej niż przybywają do miasta nowi mieszkańcy.

Tabela 5. Saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób

Jednostka	2005	2014*
Polska	-0,3	-0,5
Woj. łódzkie	-0,7	-1,1
Powiat sieradzki	-1,6	-2,4
Sieradz	-3,1	-5,2

* Do opracowania wykorzystano dane z 2014, ze względu na brak dostępności danych z 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Aby sprawdzić występowanie negatywnej sytuacji demograficznej sprawdzono jak kształtował się wskaźnik obciążenia demograficznego na przestrzeni 10 lat w Polsce, w województwie łódzkim, powiecie sieradzkim i w Sieradzu. Zarówno w roku 2005, jak i w roku 2015 wskaźnik obciążenia demograficznego dla Miasta Sieradza pozostawał na najniższym poziomie w odniesieniu do jednostek referencyjnych.

Tabela 6. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	2005	2015
Polska	56,3	61,7
Woj. łódzkie	56,6	64,7
Powiat sieradzki	61,9	61,5
Sieradz	51,3	60,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Dalej, do szczegółowego omówienia sytuacji demograficznej w Sieradzu pod uwagę wzięto wskaźnik obciążenia demograficznego (rozumiany jako stosunek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym) oraz udział osób powyżej 65 roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców. Najgorszą sytuację demograficzną odnotowuje się w jednostkach nr 9 i 11, które charakteryzują się wysokim poziomem wskaźnika obciążenia demograficznego oraz wysokim udziałem osób powyżej 65 roku życia w ogólnej populacji jednostki. W jednostce nr 4b obserwuje się najmniejsze zaawansowanie problemów demograficznych – obydwa analizowane wskaźniki pozostają znacząco niższe niż średnia dla Miasta.

Tabela 7. Wskaźniki obrazujące sytuację demograficzną w podziale na jednostki analityczne (stan na 31.12.2015 r.)

Numer jednostki	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Udział osób powyżej 65 roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców (%)
Jednostka 1	32,62	7,21
Jednostka 2	58,15	19,80
Jednostka 3a	46,28	15,12
Jednostka 3b	53,10	16,88
Jednostka 4a	28,30	6,22
Jednostka 4b	26,52	5,32
Jednostka 5	35,78	9,58
Jednostka 6	49,49	12,41
Jednostka 7	41,53	10,81
Jednostka 8	40,86	9,93
Jednostka 9	70,91	26,29
Jednostka 10	58,88	19,06
Jednostka 11	68,12	25,66
Jednostka 12	52,06	17,36
Jednostka 13	53,73	16,66
Jednostka 14	58,53	15,98
Jednostka 15	53,72	15,57

Numer jednostki	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Udział osób powyżej 65 roku życia w ogóle mieszkańców (%)
Jednostka 16	54,93	13,47
Jednostka 17	50,29	13,27
Miasto Sieradz (średnia)	49,15	14,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza

Rysunek 3. i Rysunek 4. pokazują przestrzenne rozmieszczenie danych zjawisk

Legenda

Wskaźnik obciążenia demograficznego

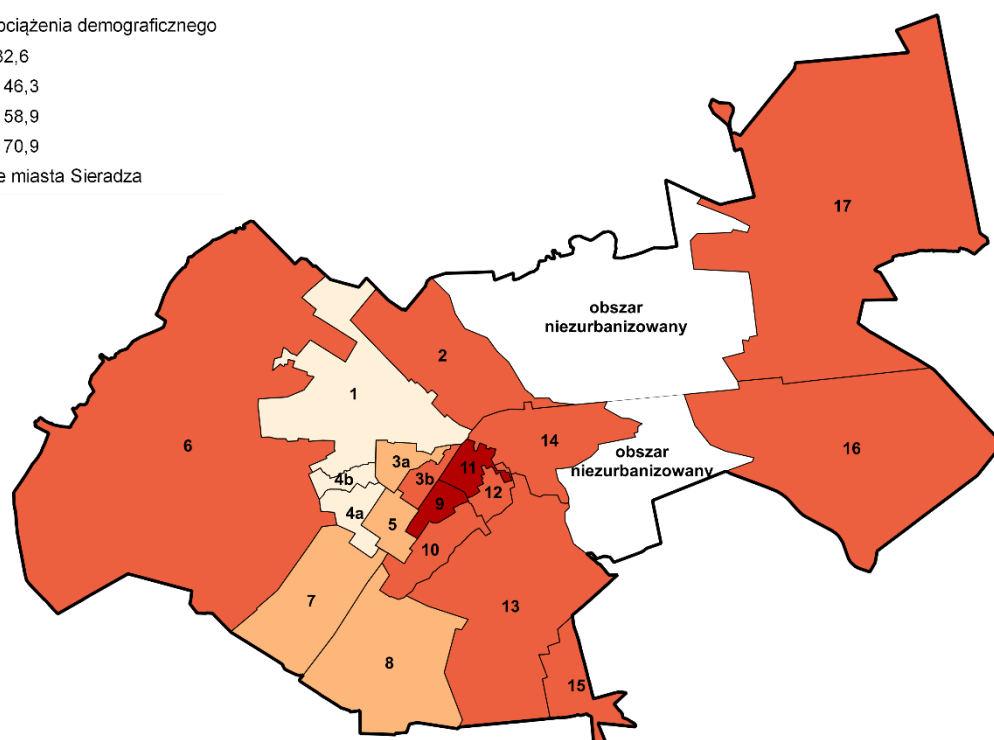
0,0 - 32,6

32,7 - 46,3

46,4 - 58,9

59,0 - 70,9

granicze miasta Sieradza

Rysunek 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego w podziale na jednostki analityczne

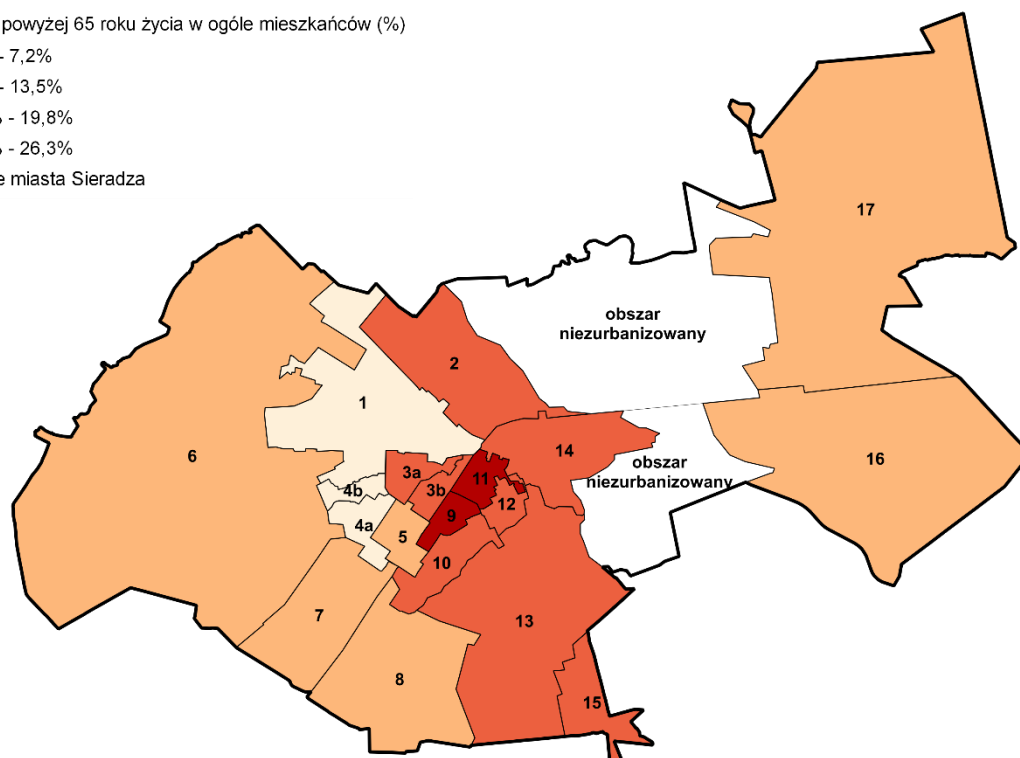
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza

Legenda

Udział osób powyżej 65 roku życia w ogóle mieszkańców (%)

- 0,0% - 7,2%
- 7,3% - 13,5%
- 13,6% - 19,8%
- 19,9% - 26,3%
- granice miasta Sieradza

Rysunek 4. Udział osób powyżej 65 roku życia w ogóle mieszkańców danej jednostki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza

Pomoc społeczna

Jednym z głównych zjawisk rodzącym zapotrzebowanie na korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej jest bezrobocie, często determinujące inne negatywne zjawiska społeczne takie jak uzależnienia (np. alkoholizm) czy bezradność. Należy także wskazać niepełnosprawność stanowiącą istotny czynnik ryzyka wykluczenia społecznego jako zjawisko wiążące się potrzebą korzystania z wsparcia w postaci świadczeń pomocy społecznej.

Tłem dla dalszych rozważań na temat skali i liczebności grupy osób korzystających z pomocy społecznej w Sieradzu będą dane z 2009 i 2015 roku dla Polski, województwa, powiatu i samego Miasta.

W 2009 roku liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w Mieście była najniższa spośród jednostek referencyjnych. Taka sama tendencja utrzymała się w 2015 roku. Należy przy tym zaznaczyć, że wartość wskaźnika w latach 2009 – 2015 dla wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych zmniejszyła się.

Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	2009	2015
Polska	89,69	76,85
Woj. łódzkie	79,80	76,57
Powiat sieradzki	103,58	84,90
Sieradz	59,54	48,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Największa liczba osób otrzymujących świadczenia na 1000 mieszkańców w odniesieniu do średniej dla Miasta jest w jednostce nr 14. Również we wskazanej jednostce odnotowuje się wysokie wartości wskaźników w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia powodu bezradności (tutaj gorsza sytuacja odnotowana została tylko w jednostce 15), z powodu ubóstwa i z powodu niepełnosprawności (tutaj wyższą wartość niż w jednostce 14 można zaobserwować jedynie w jednostce nr 2). Pod względem liczby osób korzystających świadczenia w powodu alkoholizmu najgorsza sytuacja ma miejsce w jednostce nr 17.

Tabela 9. Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej ogółem i według powodów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w podziale na jednostki (stan na 31.12.2015 r.)

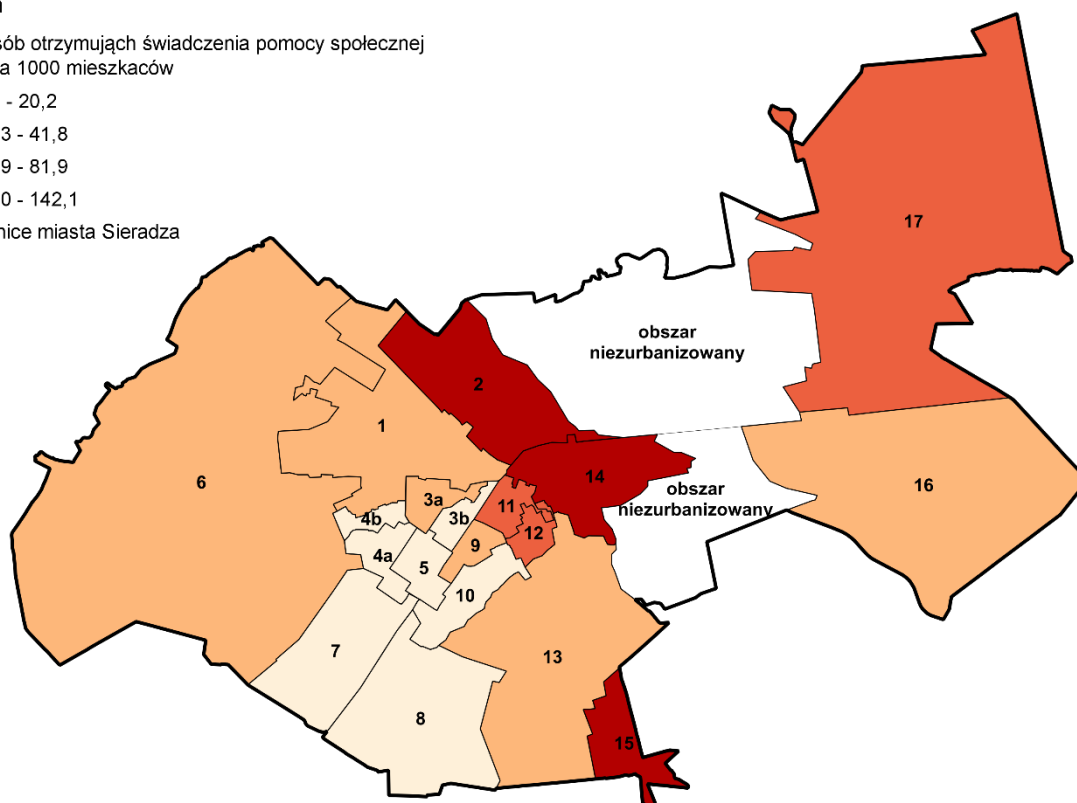
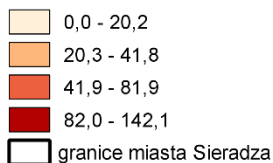
Numer jednostki	Liczba osób otrzymujących świadczenia ogółem na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu bezradności na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców
Jednostka 1	41,80	2,00	18,01	10,10	2,29
Jednostka 2	106,54	8,11	31,27	33,01	38,22
Jednostka 3a	30,61	0,31	6,88	0,31	7,45
Jednostka 3b	20,18	0,41	9,20	2,29	7,96
Jednostka 4a	17,37	1,73	4,47	1,40	4,24
Jednostka 4b	16,68	0,00	2,09	1,56	7,82
Jednostka 5	19,75	1,57	6,68	1,45	5,27
Jednostka 6	41,49	2,94	9,89	5,42	11,33
Jednostka 7	15,95	1,37	4,14	3,07	5,98
Jednostka 8	12,28	0,03	7,80	0,03	1,48
Jednostka 9	37,28	3,50	9,71	2,63	11,07
Jednostka 10	10,90	0,17	6,13	1,49	1,33
Jednostka 11	69,44	4,40	12,19	2,43	18,15
Jednostka 12	70,63	2,30	25,73	4,61	17,06
Jednostka 13	41,47	2,13	13,20	1,88	10,08
Jednostka 14	142,05	4,09	35,32	36,07	34,06
Jednostka 15	100,22	0,78	53,87	9,82	9,46
Jednostka 16	41,16	3,74	0,00	3,74	6,55
Jednostka 17	81,86	8,30	25,44	14,93	31,53
Miasto Sieradz (średnia)	48,30	2,52	14,84	7,17	12,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Legenda

Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej ogółem na 1000 mieszkańców

Rysunek 5. Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców danej jednostki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Kolejną dysfunkcją życia społecznego związaną z poddanymi analizie wskaźnikami jest liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na 1000 mieszkańców. Rolą asystenta rodziny jest wspieranie rodzin, które z różnych powodów nie są w stanie, samodzielnie pełnić prawidłowo funkcji opiekuńczo – wychowawczych wobec własnych dzieci. W tym zakresie najwyższa wartość wskaźnika w stosunku do średniej dla Miasta Sieradza ma miejsce w jednostce pomocniczej nr 14.

Tabela 10. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w podziale na jednostki (stan na 31.12.2015 r.)

Numer jednostki	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na 1000 mieszkańców
Jednostka 1	0,41
Jednostka 2	2,32
Jednostka 3a	0,00
Jednostka 3b	0,35
Jednostka 4a	0,84
Jednostka 4b	0,00
Jednostka 5	0,50
Jednostka 6	1,72

Numer jednostki	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na 1000 mieszkańców
Jednostka 7	0,32
Jednostka 8	0,00
Jednostka 9	1,00
Jednostka 10	1,49
Jednostka 11	1,36
Jednostka 12	2,30
Jednostka 13	1,39
Jednostka 14	3,59
Jednostka 15	1,94
Jednostka 16	0,00
Jednostka 17	2,21
Miasto Sieradz (średnia)	1,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Legenda

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na 1000 mieszkańców

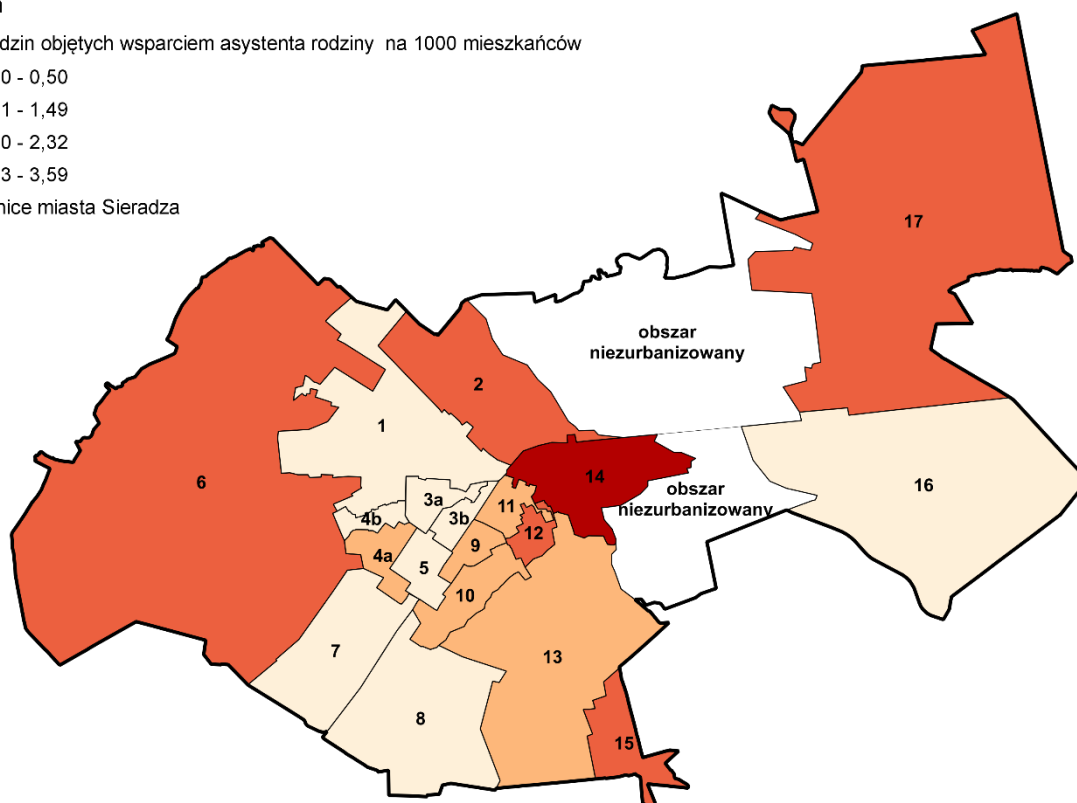
0,00 - 0,50

0,51 - 1,49

1,50 - 2,32

2,33 - 3,59

granicze miasta Sieradza

Rysunek 6. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Bezrobocie

Bezrobocie definiowane jest zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia.

Analizie poddano liczbę bezrobotnych w 2005 i 2015 roku na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Polsce, województwie, powiecie i w Sieradzu. Zarówno w 2005, jak i w 2015 roku spośród jednostek porównawczych to właśnie w Sieradzu odnotowano najwyższą wartość wskaźnika.

Tabela 11. Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	2005	2015
Polska	110,50	62,57
Woj. łódzkie	123,04	67,56
Powiat sieradzki	134,91	72,13
Sieradz	150,67	77,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Bezrobocie jest jedną z najpoważniejszych dysfunkcji, jaką można zaobserwować w sferze społecznej funkcjonowania danego miasta czy gminy. W tym zakresie w Sieradzu analizie poddano następujące wskaźniki:

- liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym;
- liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym;
- liczba bezrobotnych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

W 2015 roku najwyższy poziom wszystkich analizowanych wskaźników odnotowano w jednostce nr 2. Natomiast relatywnie najlepszą sytuację charakteryzującą się niskim poziomem wskaźników w odniesieniu do średniej obserwuje się w jednostkach nr 8 i 10.

Tabela 12. Zjawisko bezrobocia w podziale na jednostki analityczne (stan na 31.12.2015 r.)

Numer jednostki	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Jednostka 1	69,56	8,13	10,45
Jednostka 2	144,69	34,80	29,30
Jednostka 3a	65,91	7,09	8,11
Jednostka 3b	70,76	9,96	11,94
Jednostka 4a	52,11	5,37	6,73
Jednostka 4b	57,39	5,28	10,55
Jednostka 5	54,00	4,26	5,02
Jednostka 6	63,76	9,50	10,99
Jednostka 7	53,92	6,97	7,90
Jednostka 8	45,19	4,00	14,03
Jednostka 9	71,61	8,43	14,33
Jednostka 10	50,98	0,53	7,63
Jednostka 11	100,43	17,87	14,00
Jednostka 12	119,81	21,40	12,50
Jednostka 13	66,40	11,44	9,87
Jednostka 14	133,79	28,45	20,22
Jednostka 15	85,30	15,46	15,14
Jednostka 16	84,06	10,14	23,19

Numer jednostki	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Jednostka 17	78,97	8,31	22,44
Miasto Sieradz (średnia)	77,30	11,44	13,39

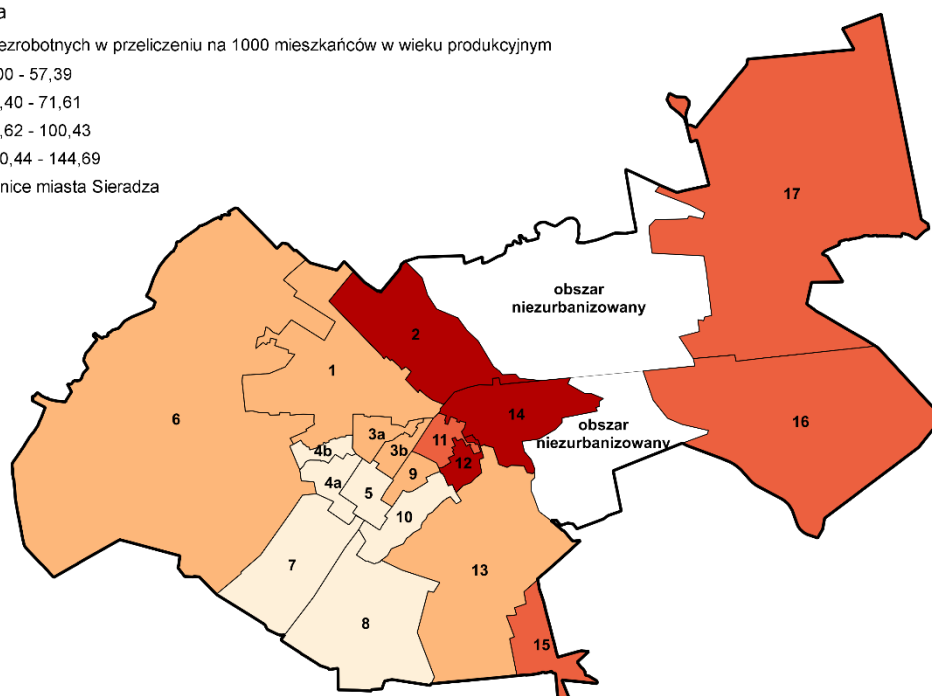
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy

Rysunek 7., Rysunek 8. i Rysunek 9. pokazują przestrzenne rozmieszczenie danych zjawisk

Legenda

Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

- 0,00 - 57,39
- 57,40 - 71,61
- 71,62 - 100,43
- 100,44 - 144,69
- granicie miasta Sieradza

Rysunek 7. Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy

Legenda

Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji
na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

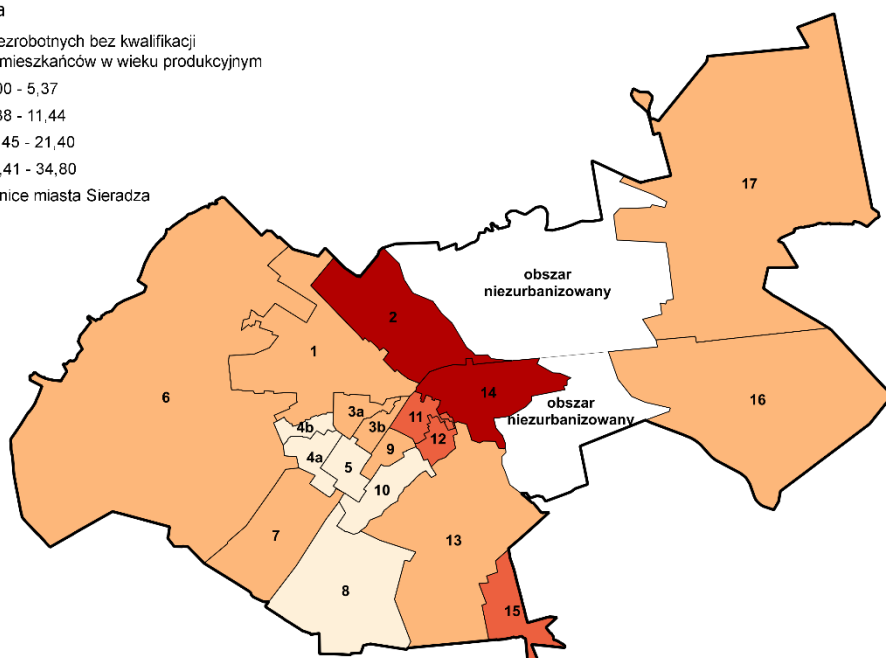
0,00 - 5,37

5,38 - 11,44

11,45 - 21,40

21,41 - 34,80

granicze miasta Sieradza

Rysunek 8. Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

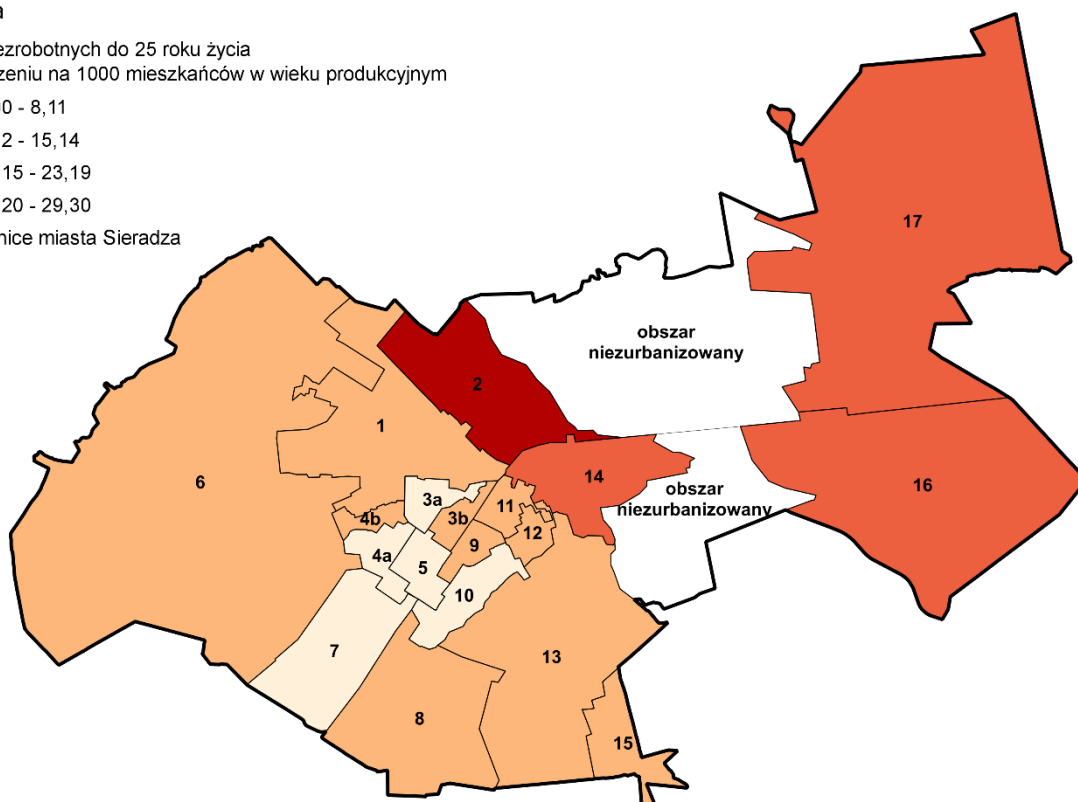
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy

Legenda

Liczba bezrobotnych do 25 roku życia
w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

- 0,00 - 8,11
- 8,12 - 15,14
- 15,15 - 23,19
- 23,20 - 29,30
- granice miasta Sieradza

Rysunek 9. Liczba bezrobotnych poniżej 25 roku życia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy

Uzależnienia

Kolejnym wskaźnikiem, który postanowiono przeanalizować jest liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Problem uzależnienia może dotyczyć wszystkie grupy społeczne, wiekowe oraz zawodowe. Uzależnienia, przede wszystkim alkoholizm i narkomania, niosą ze sobą poważne konsekwencje zdrowotne, społeczne i psychologiczne. Nadużywanie środków psychoaktywnych i alkoholu, często jest przyczyną rozwoju wielu poważnych chorób oraz innych problemów społecznych, takich jak dysfunkcja i rozpad rodziny, niedobory wychowawcze i rozwojowe dzieci, przemoc w rodzinie, inne zachowania karalne między innymi przestępstwa, wykroczenia drogowe.

W Sieradzu najwyższy wskaźnik liczby osób skierowanych na leczenie odwykowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców obserwuje się w jednostce nr 14 i nr 15.

Tabela 13. Osoby skierowane na leczenie odwykowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.)

Numer jednostki	Osoby skierowane na leczenie odwykowe na 1000 mieszkańców
Jednostka 1	2,37
Jednostka 2	1,16
Jednostka 3a	1,07
Jednostka 3b	0,70
Jednostka 4a	2,50

Numer jednostki	Osoby skierowane na leczenie odwykowe na 1000 mieszkańców
Jednostka 4b	1,56
Jednostka 5	1,42
Jednostka 6	0,14
Jednostka 7	3,01
Jednostka 8	0,00
Jednostka 9	1,00
Jednostka 10	1,45
Jednostka 11	1,54
Jednostka 12	2,68
Jednostka 13	0,88
Jednostka 14	3,18
Jednostka 15	3,28
Jednostka 16	1,87
Jednostka 17	0,55
Miasto Sieradz (średnia)	1,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza

Legenda

Osoby skierowane na leczenie odwykowe
w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

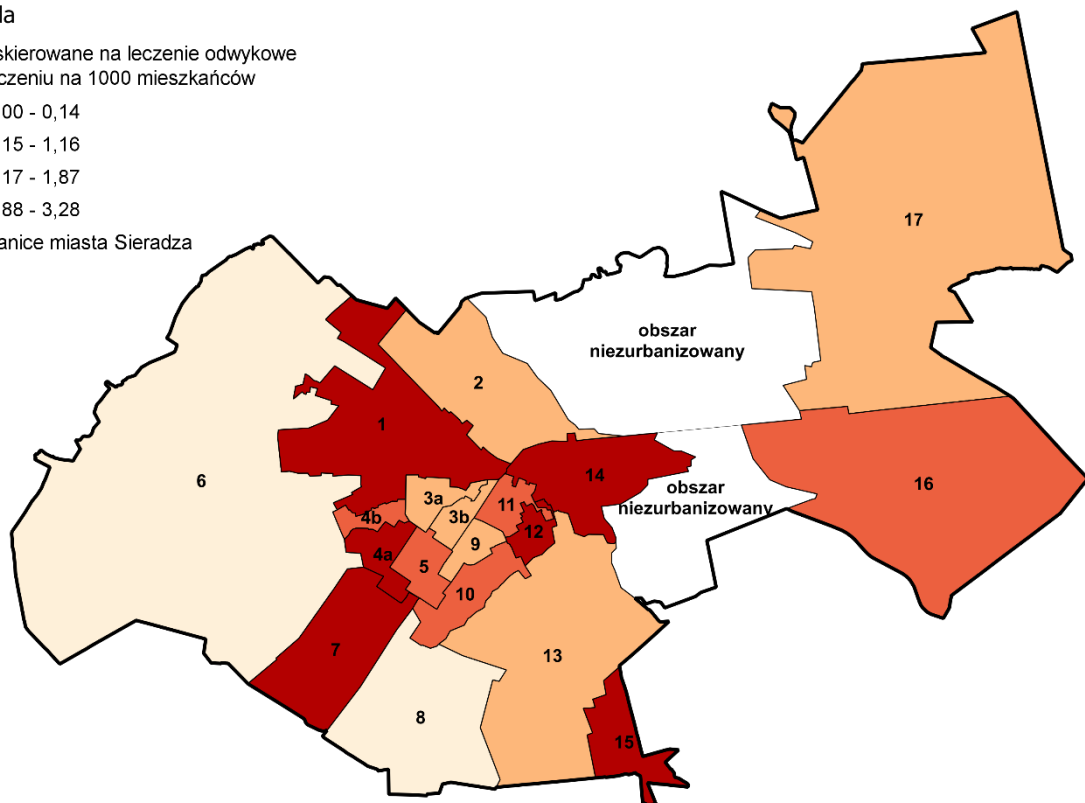
0,00 - 0,14

0,15 - 1,16

1,17 - 1,87

1,88 - 3,28

granice miasta Sieradza

Rysunek 10. Osoby skierowane na leczenie odwykowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza

Ubóstwo

W celu uzyskania kompleksowego obrazu skali problemu ubóstwa analizie poddano także następujące czynniki:

- Kwota zadłużenia lokali mieszkalnych zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
- Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujące świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności po mnożniku na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym
- Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.

Dane dotyczące zadłużenia lokali mieszkalnych pochodzą z dwóch źródeł: Sieradzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej (zdecydowana większość mieszkańców miasta mieszka w blokach SSM, która zarządza blisko 200 budynkami mieszkalnymi) oraz z Urzędu Miasta (dane dotyczą zasobów będących we władaniu miasta). Najwyższą kwotę zadłużenia lokali mieszkalnych zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2015 roku odnotowano w jednostce nr 2.

Tabela 14. Kwota zadłużenia lokali zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.)

Numer jednostki	Kwota zadłużenia lokali mieszkalnych zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Jednostka 1	178 306,09
Jednostka 2	493 103,78
Jednostka 3a	93 530,00
Jednostka 3b	120 673,33
Jednostka 4a	114 846,22
Jednostka 4b	73 632,59
Jednostka 5	147 924,20
Jednostka 6	0,00
Jednostka 7	7 297,95
Jednostka 8	0,00
Jednostka 9	139 045,70
Jednostka 10	302,53
Jednostka 11	219 783,90
Jednostka 12	397 369,48
Jednostka 13	11 822,36
Jednostka 14	142 687,91
Jednostka 15	0,00
Jednostka 16	0,00
Jednostka 17	87 668,41
Miasto Sieradz (średnia)	117 262,87

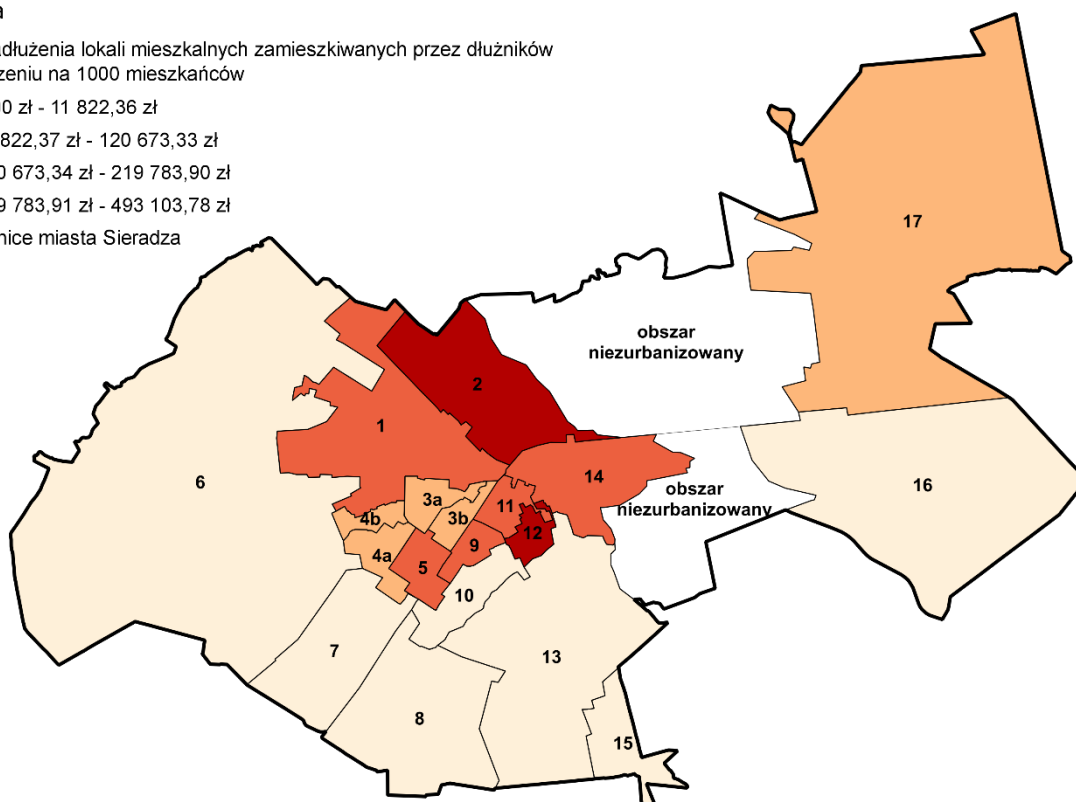
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza oraz Sieradzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Legenda

Kwota zadłużenia lokali mieszkalnych zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

- 0,00 zł - 11 822,36 zł
- 11 822,37 zł - 120 673,33 zł
- 120 673,34 zł - 219 783,90 zł
- 219 783,91 zł - 493 103,78 zł
- granice miasta Sieradza

Rysunek 11. Kwota zadłużenia lokali zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza oraz Sieradzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Jak już wspomniano analizie poddano także liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujących świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności oraz liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania na 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym. Świadczą one o bardzo trudnej sytuacji ekonomicznej rodzin i ich zależności od wsparcia pomocy społecznej. Dzieci z tych rodzin mogą skorzystać z dofinansowania na dożywianie w formie darmowych posiłków w szkołach, czy w formie pieniężnej na zakup posiłku lub rzeczowej w postaci produktów spożywczych. W 2015 roku obydwa omawiane wskaźniki najwyższe wartości osiągnęły w jednostkach nr 14 oraz nr 2.

Tabela 15. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujące świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności oraz liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania (stan na 31.12.2015 r.)

Numer jednostki	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujące świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym
Jednostka 1	74,64	48,63
Jednostka 2	160,41	150,17
Jednostka 3a	49,59	45,39

Numer jednostki	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujące świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym
Jednostka 3b	28,32	44,41
Jednostka 4a	17,14	17,52
Jednostka 4b	20,00	13,33
Jednostka 5	17,48	13,06
Jednostka 6	37,29	48,29
Jednostka 7	16,38	6,43
Jednostka 8	3,72	7,58
Jednostka 9	59,86	53,87
Jednostka 10	6,23	21,16
Jednostka 11	118,05	95,04
Jednostka 12	133,97	117,75
Jednostka 13	50,17	50,81
Jednostka 14	184,43	176,92
Jednostka 15	145,74	135,72
Jednostka 16	42,55	21,57
Jednostka 17	98,63	73,97
Miasto Sieradz (średnia)	66,56	60,09

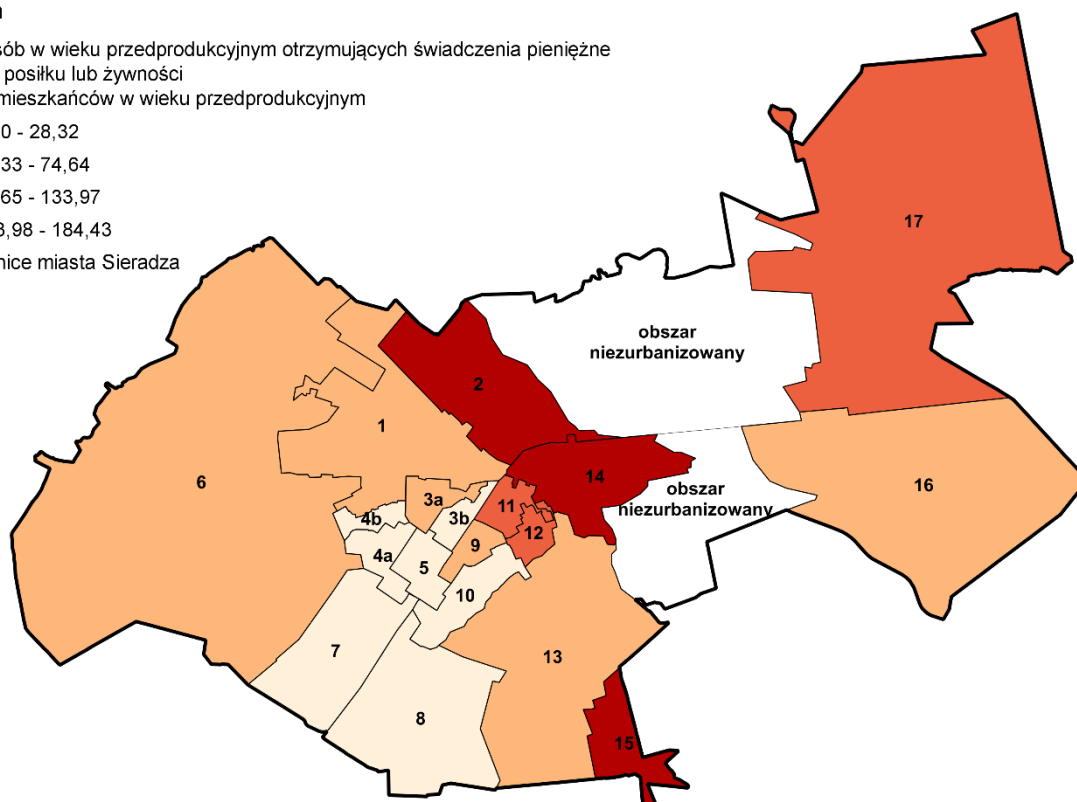
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Legenda

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujących świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym

- 0,00 - 28,32
- 28,33 - 74,64
- 74,65 - 133,97
- 133,98 - 184,43
- granice miasta Sieradza

Rysunek 12. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujących świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

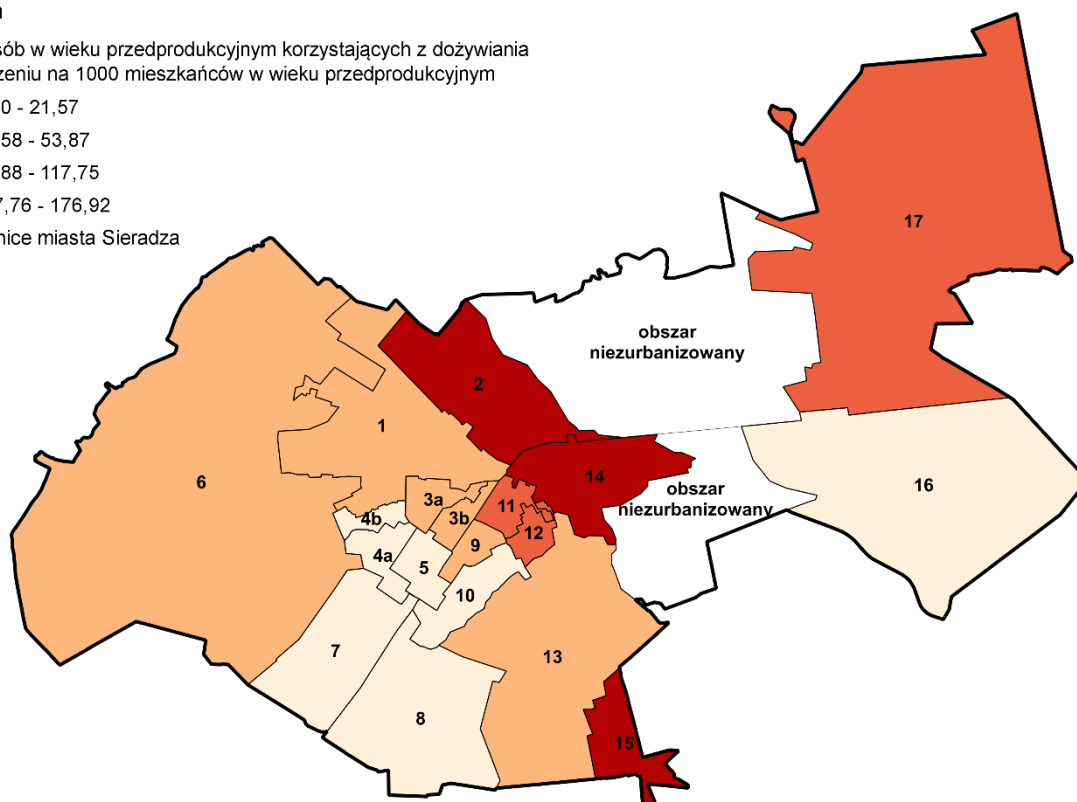

Legenda

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym

- 0,00 - 21,57
- 21,58 - 53,87
- 53,88 - 117,75
- 117,76 - 176,92
- granice miasta Sieradza

Rysunek 13. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Bezpieczeństwo publiczne

Poziom bezpieczeństwa w Mieście zobrazowano poddając analizie liczbę „Niebieskich Kart” oraz liczbę interwencji odnotowanych przez Straż Miejską. „Niebieska Karta” to dokument wypełniany przez funkcjonariusza policji w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie. Z kolei wykroczenia odnotowywane przez Straż Miejską obejmują czyny społecznie szkodliwe, zabronione przez ustawę obowiązującą w czasie ich popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5 000 złotych lub nagany.

W 2015 roku najwięcej „Niebieskich Kart” na 1000 mieszkańców założono w jednostce pomocniczej nr 16.

Tabela 16. Liczba założonych Niebieskich Kart w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.)

Numer jednostki	Niebieskie karty na 1000 mieszkańców
Jednostka 1	0,00
Jednostka 2	5,21
Jednostka 3a	1,85
Jednostka 3b	4,02

Numer jednostki	Niebieskie karty na 1000 mieszkańców
Jednostka 4a	0,50
Jednostka 4b	1,56
Jednostka 5	3,15
Jednostka 6	4,57
Jednostka 7	0,93
Jednostka 8	1,42
Jednostka 9	3,04
Jednostka 10	3,52
Jednostka 11	3,24
Jednostka 12	4,36
Jednostka 13	1,90
Jednostka 14	6,39
Jednostka 15	3,46
Jednostka 16	10,00
Jednostka 17	2,77
Miasto Sieradz (średnia)	3,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Legenda

Liczba założonych Niebieskich kart
w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

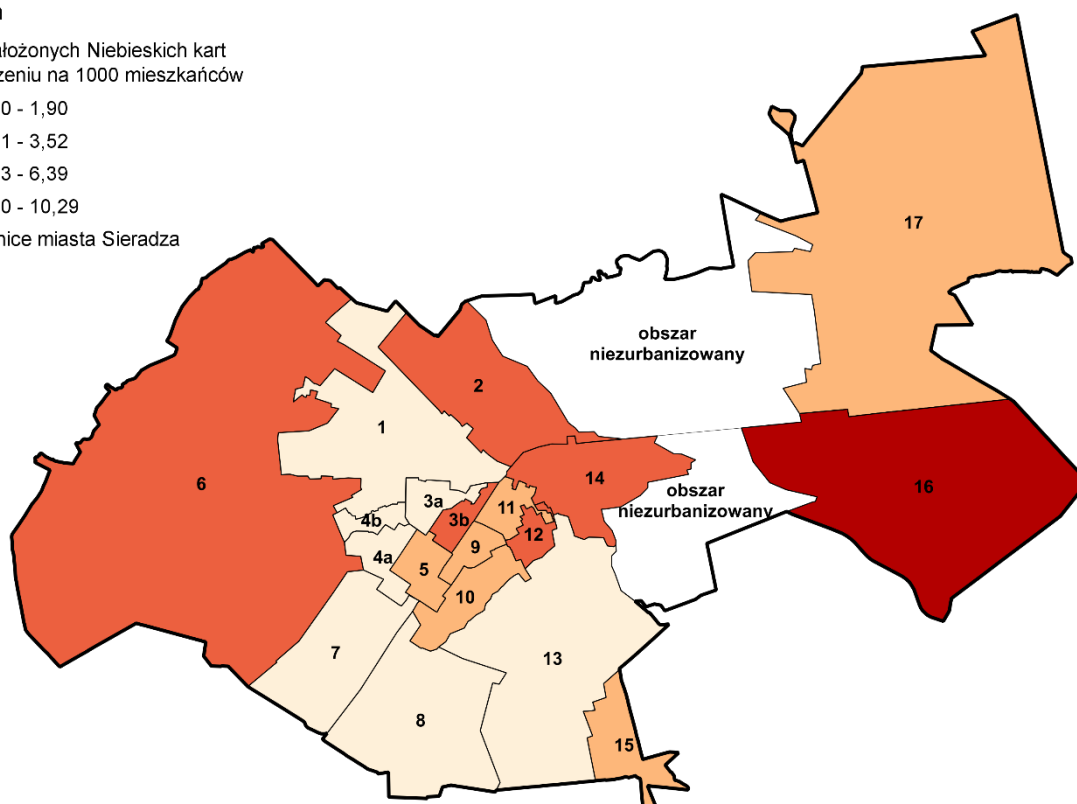
0,00 - 1,90

1,91 - 3,52

3,53 - 6,39

6,40 - 10,29

granicze miasta Sieradza

Rysunek 14. Liczba założonych Niebieskich Kart w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Największą liczbę interwencji Straży Miejskiej na 1000 mieszkańców w 2015 roku odnotowano w jednostce nr 14 – wartość wskaźnika w tym zakresie ponad sześciokrotnie przewyższała średnią wartość wskaźnika dla Miasta.

Tabela 17. Interwencje Straży Miejskiej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.)

Numer jednostki	Liczba interwencji Straży Miejskiej na 1000 mieszkańców
Jednostka 1	122,86
Jednostka 2	44,59
Jednostka 3a	39,58
Jednostka 3b	39,55
Jednostka 4a	38,90
Jednostka 4b	17,73
Jednostka 5	34,81
Jednostka 6	45,98
Jednostka 7	75,63
Jednostka 8	14,44
Jednostka 9	84,05
Jednostka 10	34,33
Jednostka 11	160,56
Jednostka 12	115,47
Jednostka 13	43,88
Jednostka 14	574,50
Jednostka 15	57,29
Jednostka 16	58,00
Jednostka 17	44,25
Miasto Sieradz (średnia)	86,65

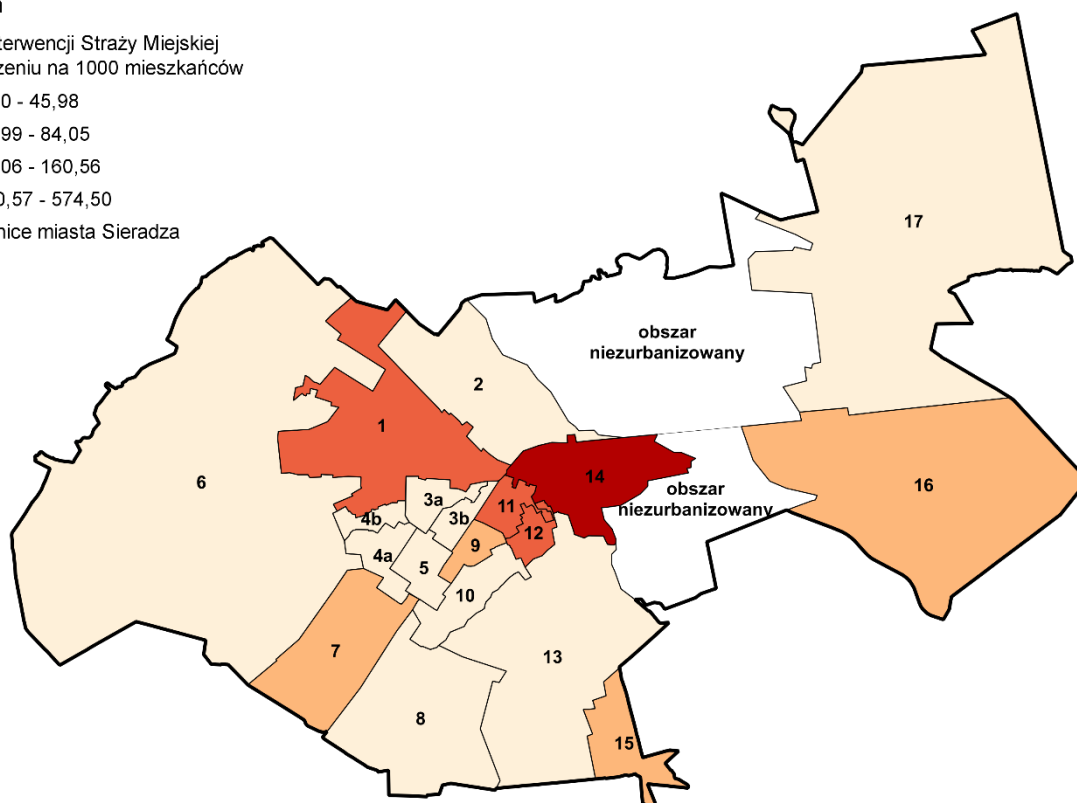
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od Straży Miejskiej w Sieradzu

Legenda

Liczba interwencji Straży Miejskiej
w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

- 0,00 - 45,98
- 45,99 - 84,05
- 84,06 - 160,56
- 160,57 - 574,50
- granicze miasta Sieradza

Rysunek 15. Liczba interwencji Straży Miejskiej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od Straży Miejskiej w Sieradzu

Kapitał społeczny

Aktywność społeczna polega na ożywieniu i aktywizacji działalności różnych jednostek, grup społecznych i organizacji w ramach zaspokajania potrzeb indywidualnych. Na aktywność jednostek i całego społeczeństwa wpływają motywacje, kultura i tradycja. Przejawem aktywności społecznej są funkcjonujące organizacje pozarządowe dobrowolnie zrzeszające swoich członków. Znaczna liczba organizacji pozarządowych w kontekście rewitalizacji może stanowić ważny potencjał w zakresie partnerstwa w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także w stymulowaniu poziomu zaangażowania mieszkańców w kontekście procesu rewitalizacji. Niewielka liczba lub brak organizacji pozarządowych są przejawem niskiej aktywności społecznej i obywatelskiej. Mogą świadczyć także o niskim poziomie lokalnego kapitału społecznego.

Na terenie miasta odnotowano obecność 63 organizacji pozarządowych, z czego 7 działa w obszarze kultury, 6 na rzecz dzieci, 22 z nich stanowią kluby sportowe oraz uczniowskie kluby sportowe, 15 na rzecz zdrowia i pomocy społecznej, 13 koncentrowała swoją aktywność w innych obszarach tematycznych.

Na realizację zadań publicznych zleconych zgodnie z regulacjami ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie w 2016 roku z budżetu miasta przeznaczono kwotę ponad 703 tysięcy złotych. Największa kwota udzielonych dotacji przeznaczona była na organizację imprez sportowych, działalność świetlic z programem profilaktycznym z zakresu uzależnień oraz na organizację wypoczynku wakacyjnego dla dzieci i młodzieży.

W Sieradzu nie odnotowuje się obecności żadnych organizacji pozarządowych w jednostkach pomocniczych nr 4a, 4b, 5, 7 oraz 8. Najlepszą sytuację pod względem znacznej liczby podmiotów takich fundacje, stowarzyszenia, kluby i inne obserwuje się w jednostce nr 14.

Tabela 18. Organizacje pozarządowe w Sieradzu w podziale na jednostki analityczne

Numer jednostki	Stowarzyszenia działające a rzecz zdrowia i pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Kluby sportowe, w tym uczniowskie na 1000 mieszkańców	Inne, w tym stowarzyszenia / fundacje działające w obszarze kultury, na rzecz dzieci oraz OSP na 1000 mieszkańców
Jednostka 1	1,67	0,00	0,00
Jednostka 2	1,74	0,00	0,58
Jednostka 3a	0,31	0,93	0,00
Jednostka 3b	0,00	0,31	0,62
Jednostka 4a	0,00	0,00	0,00
Jednostka 4b	0,00	0,00	0,00
Jednostka 5	0,00	0,00	0,00
Jednostka 6	0,00	0,00	1,14
Jednostka 7	0,00	0,00	0,00
Jednostka 8	0,00	0,00	0,00
Jednostka 9	0,00	0,30	0,30
Jednostka 10	0,00	1,41	0,00
Jednostka 11	0,65	0,32	0,32
Jednostka 12	0,00	1,74	0,87
Jednostka 13	0,38	0,38	0,76
Jednostka 14	2,66	3,73	5,33
Jednostka 15	0,00	0,00	1,73
Jednostka 16	0,00	0,94	0,94
Jednostka 17	0,00	0,55	1,11
Miasto Sieradz (średnia)	0,39	0,56	0,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Sieradza

O organizacjach pozarządowych – ich aktywnościach, problemach z jakimi się borykają i o możliwościach włączenia się w proces rewitalizacji rozmawiano również z ich przedstawicielami podczas spotkań i wywiadów indywidualnych. Podkreślano, iż w Sieradzu istnieje grupa aktywnych podmiotów, często skoncentrowanych wokół lidera, które potrafią realizować różnego rodzaju wydarzenia przyciągające mieszkańców miasta. Budowanie tożsamości lokalnej, przybliżanie historii miasta czy troska o dzieci niepełnosprawne – to tylko część działań, którymi zajmują się sieradzkie NGO`sy. Badania jakościowe pokazują, że organizacje pozarządowe zgłaszają potrzebę wsparcia ich działań pod względem instytucjonalnym – brakuje im wsparcia dotyczącego m.in. możliwości pozyskiwania środków finansowych czy odpowiedniej promocji działań. W mieście Sieradzu nie ma pełnomocnika ds. organizacji pozarządowych czy wyodrębnionego miejsca, w którym przedstawiciele organizacji mogliby wspólnie wypracowywać rozwiązania, konsolidować swoją działalność.

Edukacja

W Sieradzu w roku szkolnym 2015/2016 funkcjonowało 7 placówek przedszkolnych publicznych, 3 przedszkola niepubliczne, 1 niepubliczny punkt przedszkolny, 6 szkół podstawowych publicznych i 1 szkoła podstawowa niepubliczna oraz 3 gimnazja publiczne i 1 gimnazjum niepubliczne.

W roku 2015/2016 ogólna liczba dzieci uczestniczących do placówek publicznych wynosiła 984, natomiast do niepublicznych placówek przedszkolnych - 228. Pod względem liczby dzieci najbardziej liczne jest Publiczne Przedszkole nr 15 (ul. Koliba – Stacheckiego 3 zlokalizowane w jednostce nr 5)

W publicznych szkołach podstawowych było 2630 dzieci, przy czym najwięcej - aż 937 - uczęszczało do Szkoła Podstawowa nr 10 im. Bolesława Zwolińskiego. W niepublicznej szkole podstawowej w roku szkolnym 2015/2016 było 97 uczniów.

Do publicznych gimnazjów w omawianym roku uczęszczało 875 uczniów. W jedynym niepublicznym gimnazjum w Sieradzu było 43 uczniów.

Według danych przedstawionych w dokumencie pt. „Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Samorządu Miasta Sieradza za rok szkolny 2015/2016” w przypadku szkół podstawowych obserwuje się wyraźny wzrost liczby dzieci w roku 2015/2016 w stosunku do roku poprzedzającego. Jest to konsekwencja zmian oświatowych i rozpoczęciem edukacji szkolnej przez sześciolatków. W przypadku gimnazjów nastąpił spadek liczby uczniów, co jest skorelowane ze zmianami demograficznymi.

W dwóch przedszkolach (w Przedszkolu nr 6 i Przedszkolu nr 15) oraz w Szkole Podstawowej Integracyjnej nr 8 i Gimnazjum nr 2 utworzone są oddziały integracyjne poszerzające ofertę edukacyjną Miasta i dające swobodną możliwość udziału w edukacji dzieci niepełnosprawnych. Placówki są dostosowane do specyficznych potrzeb uczęszczających tam dzieci i młodzieży.

Analizie poddano również wyniki sprawdzianu młodzieży klas VI w poszczególnych szkołach podstawowych. Średni wynik w Mieście z języka polskiego wynosił 72,9%, z matematyki - 57,7%, z języka angielskiego - 76,1%. Najwyższe średnie wyniki procentowe sprawdzianu szóstoklasisty w roku szkolnym 2015/2016 odnotowano w Szkole Podstawowej nr 4 im. M. Konopnickiej (zlokalizowanej w jednostce nr 12). Z kolei najniższe przeciętne wyniki osiągnięto w Szkole Podstawowej nr 6 im. J. Majkowskiej (zlokalizowanej w jednostce nr 17).

Przeanalizowano także wyniki egzaminu młodzieży klas III gimnazjów. Wskazany test składa się z trzech części:

- części humanistycznej - średni wynik dla Miasta z zakresu języka polskiego wynosił 72% i 58% z zakresu historii i WOS,
- części matematyczno-przyrodniej - gdzie przeciętny wynik z zakresu matematyki to 49% i 53% z zakresu przedmiotów przyrodniczych,
- części językowej - z języka angielskiego osiągnięto średni dla Miasta wynik 62%.

We wszystkich częściach składowych egzaminu gimnazjalnego najwyższe wyniki w roku szkolnym 2015/2016 osiągnięto w Gimnazjum nr 3 im. Unii Europejskiej (jednostka nr 9). Jedynie w zakresie języka angielskiego wyższe wyniki odnotowano w Gimnazjum nr 1 im. 31. Pułku Strzelców Kaniowskich (jednostka nr 3a).

3.4. Analiza czynników i zjawisk kryzysowych w pozostałych sferach

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku w rozdziale 3 wskazują, iż obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych m.in. niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw,
- środowiskowych m.in. przekroczenia standardów jakości środowiska,
- przestrzenno-funkcjonalnych m.in. niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną, deficyt lub niska jakość terenów publicznych,
- technicznych m.in. w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Sfera gospodarcza

W 2005 roku w Sieradzu liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców była wyższa niż w Polsce, województwie łódzkim oraz powiecie sieradzkim. Odnosząc wartość wskazanego wskaźnika z 2005 do 2015 roku widać, że w Sieradzu odnotowano niewielki spadek liczby podmiotów gospodarczych. Warto odnotowania jest, że w 2015 Sieradz posiadał niższą wartość wskaźnika niż w Polsce.

Tabela 19. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru w przeliczeniu 1000 mieszkańców w latach 2005 i 2015

Jednostka	2005	2015
Polska	95	109
Woj. Łódzkie	97	97
Powiat sieradzki	73	76
Sieradz	104	102

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W 2015 roku w Sieradzu było 4355 podmiotów gospodarczych - 94% z nich stanowiły przedsiębiorstwa zatrudniające maksymalnie 9 osób. Ponad 4,5% wszystkich podmiotów gospodarczych stanowiły te zatrudniające od 10 do 99 osób. W Sieradzu w 2015 roku zarejestrowane były również 2 podmioty zatrudniające od 250 do 999 osób oraz 1 zatrudniający powyżej 1000 osób

Tabela 20. Podmioty gospodarcze w mieście Sieradzu według klas wielkości w 2015 roku

Klasy wielkości zatrudnienia	Liczba podmiotów gospodarczych
0 - 9	4 103
10 - 49	201
50 - 249	48
250 - 999	2
1000 i więcej	1
ogółem	4 355

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W celu oceny sytuacji gospodarczej miasta Sieradza w poszczególnych jednostkach posłużono się danymi pochodzącymi z Urzędu Miasta, z Centralnego Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

Jednym z najistotniejszych czynników mających wpływ na lokalną gospodarkę jest liczba aktywnych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie miasta. Analizując wskazane wartości w podziale na jednostki analityczne w przeliczeniu na 1000 mieszkańców największą wartością charakteryzują się jednostki nr 1, 14 oraz 10. Najmniejszą wartość tego wskaźnika odnotowano zaś w jednostkach nr 16, 12 oraz 9 tj. poniżej 43 aktywnych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Tabela 21. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Numer jednostki	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Jednostka 1	118,67
Jednostka 2	64,27
Jednostka 3a	43,47
Jednostka 3b	65,22
Jednostka 4a	50,37
Jednostka 4b	51,62
Jednostka 5	59,35
Jednostka 6	73,76
Jednostka 7	63,81
Jednostka 8	89,36
Jednostka 9	42,25
Jednostka 10	101,97
Jednostka 11	64,08
Jednostka 12	37,07
Jednostka 13	75,14
Jednostka 14	124,13
Jednostka 15	46,71
Jednostka 16	36,48
Jednostka 17	44,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sieradzu

Ważnym aspektem w zakresie analizy sfery gospodarczej jest zwrócenie uwagi na położenie na terenie miasta Sieradza podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa Sieradz jest jedną z 44 podstref należących do Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i obejmuje swoją powierzchnią łącznie ponad 2 ha. Podstrefa jest wyodrębnionym obszarem na terenie miasta, gdzie przedsiębiorcy mogą rozpocząć działalność na preferencyjnych warunkach i korzystać z pomocy publicznej. W Podstrefie Sieradz zainwestowali dotychczas m.in.

- Medana S.A. – branża farmaceutyczna
- Ceramika Tubądzin III Sp. z o.o. sp. k. – branża ceramiczna
- Zarecki Foods Sp. z o.o. – branża spożywcza

- Scanfil Poland Sp. z o.o. - branża elektroniczna³.

Sfera techniczna

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatnich lat ujawniły szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach miejskich. W ich efekcie mogło dojść do degradacji tkanki miejskiej - w zakresie zużycia technicznego i zestarzenia funkcjonalnego zarówno infrastruktury jak i zabudowy, a także erozji stosunków społecznych i powstania licznych problemów gospodarczych.

Dotąd zdefiniowano i przeanalizowano kluczowe dla rozważań diagnostycznych czynniki jakości życia w zakresie sfery społecznej i gospodarczej. W tej części diagnozy analizie zostanie sytuacja w sferze technicznej.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Usługi z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków dla mieszkańców Sieradza świadczy Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. o.o. Sieradz jest miastem niemal w pełni zwodociągowanym – w 2015 roku z sieci wodociągowej korzystało 96% mieszkańców. Bardzo wysokie wskaźniki osiągnięto również w zakresie skanalizowania obszaru miasta – z sieci kanalizacyjnej korzysta 90% mieszkańców.

Analizując odsetek osób korzystających z usług z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków (Tabela 22.) widać, iż w latach 2010-2015 nastąpił wzrost użytkowników obydwu sieci.

Tabela 22. Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w mieście Sieradz w latach 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sieć wodociągowa	95,7%	95,7%	95,9%	95,9%	95,9%	96,0%
Sieć kanalizacyjna	83,5%	85,2%	86,3%	89,0%	89,4%	90,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Infrastruktura komunikacyjna

Jednym ze wskaźników wziętych pod uwagę przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego w sferze technicznej był stan ciągów komunikacyjnych - dróg i chodników – ich odsetek w stanie niezadowalającym i złym, które wymagają podjęcia prac remontowych.

Największy odsetek jezdni gminnych pozostających w stanie złym i niezadowalającym w odniesieniu do długości dróg gminnych (w danej jednostce) jest w jednostkach nr 15 i nr 2. Inaczej wygląda sytuacja w zakresie odsetka długości chodników w złym lub niezadowalającym stanie w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce. Pod tym względem najgorszą sytuację obserwuje się w jednostce nr 4a.

³ <http://www.umsieradz.pl/pl/page/podstrefa-sieradz-%C5%82%C3%B3dzka-specjalna-strefa-ekonomiczna> ; [dostęp z dnia 10.09.2017 r.]

Tabela 23. Stan dróg gminnych i chodników w podziale na jednostki (stan na 31.12.2016 r.)

Numer jednostki	odsetek długości jezdni gminnych w stanie złym i niezadawalającym w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce	Odsetek długości chodników w stanie złym i niezadawalającym w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce
Jednostka 1	21,43	37,35
Jednostka 2	85,49	24,32
Jednostka 3a	brak dróg o charakterze gminnym	
Jednostka 3b	20,28	44,23
Jednostka 4a	66,70	59,69
Jednostka 4b	57,91	17,72
Jednostka 5	67,39	55,40
Jednostka 6	81,79	0,00
Jednostka 7	56,40	20,19
Jednostka 8	53,05	5,85
Jednostka 9	brak dróg o charakterze gminnym	
Jednostka 10	59,29	10,95
Jednostka 11	0,00	54,09
Jednostka 12	63,56	0,00
Jednostka 13	45,99	8,84
Jednostka 14	16,53	11,16
Jednostka 15	90,05	0,00
Jednostka 16	67,69	6,93
Jednostka 17	69,27	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sieradzu

Stan zasobów mieszkaniowych miasta

Z uwagi na obowiązki gminy wynikające wprost z obowiązujących przepisów prawa za konieczne jest podejmowanie działań, których celem będzie tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej.

W 2015 roku zasób mieszkaniowy miasta Sieradza obejmował 886 lokali, z czego ponad 75% z nich wyposażonych jest we wszystkie powszechne parametry m.in. posiadają dostęp do wody i kanalizacji w mieszkaniu, mają wc i łazienkę. Lokali o obniżonym standardzie jest zdecydowanie mniej bo 72.

Tabela 24. Stan zasobu mieszkaniowego Miasta Sieradza (stan na 31.12.2015 r.)

	Liczba lokali
Mieszkaniowy zasób gminy w tym:	886
Lokale pełnostandardowe	671
Lokale o obniżonym standardzie	72
Lokale socjalne i pomieszczenia tymczasowe	143

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy miasto Sieradz na lata 2016-2020

Wszystkie lokale mieszkalne znajdujące się w zasobie mieszkaniowym miasta Sieradza mają ogrzewanie (80% z nich posiada centralne ogrzewanie) oraz instalację elektryczną

(Tabela 25.). Warto zauważyć, że 85% wszystkich lokali komunalnych i socjalnych posiada łazienkę wraz z wc.

Tabela 25. Wyposażenie techniczne lokali mieszkalnych stanowiących mieszkalny zasób miasta Sieradza – lokale komunalne i socjalne (stan na 31.12.2015 r.)

Lp.	Udogodnienie	Liczba lokali
1.	ogrzewanie	886
	ogrzewanie centralne	711
	ogrzewanie etażowe	0
	ogrzewanie piecowe	175
2.	Instalacja elektryczna	886
3.	Instalacja wodno-kanalizacyjna	66
4.	Instalacja gazowa	0
5.	Centralnie dostarczana ciepła woda użytkowa	119
6.	Lokale z łazienką i wc	742
7.	Lokale z wc	23
8.	Lokale bez urządzeń	55

Źródło: Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy miasto Sieradz na lata 2016-2020

Szczegółowej analizie poddano odsetek budynków, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w stosunku do ogólnej liczby budynków, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy. Wysoka wartość wskazanego czynnika może świadczyć negatywnie o warunkach wpływających na jakość życia mieszkańców. Może to także obrazować problem niedostatecznego wykorzystywania tej infrastruktury.

Wskazany odsetek najwyższą wartość osiągnął w jednostce nr 13.

Tabela 26. Odsetek budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w ogóle budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy – stan na 31.12.2016 r.

Numer jednostki	Odsetek budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w ogóle budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 1	83%
Jednostka 2	80%
Jednostka 3a	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 3b	0%
Jednostka 4a	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 4b	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 5	0%
Jednostka 6	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 7	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy

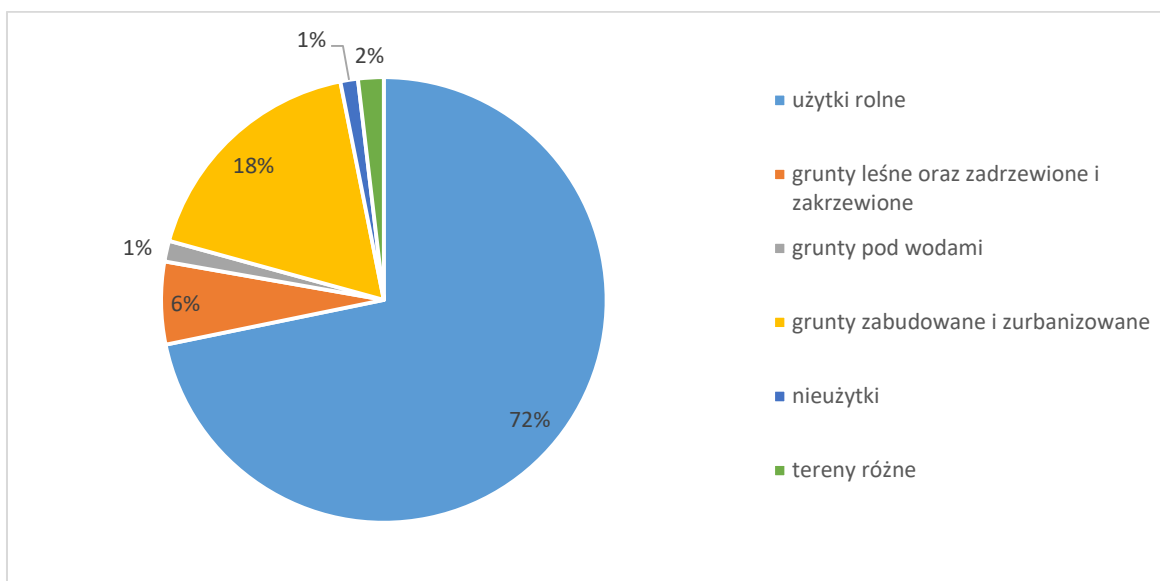
Numer jednostki	Odsetek budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w ogóle budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 8	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 9	0%
Jednostka 10	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 11	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 12	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 13	100%
Jednostka 14	67%
Jednostka 15	brak budynków mieszkalnych, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy
Jednostka 16	0%
Jednostka 17	50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Urzędu Miejskiego w Sieradzu

Sfera przestrzenno- funkcjonalna

Ważną sferą dopełniającą całościowy obraz funkcjonowania miasta jest sfera przestrzenno –funkcjonalna.

Największą powierzchnię w strukturze użytkowania gruntów zajmują w mieście Sieradzu użytki rolne (72%) – tereny te zlokalizowane są zarówno na prawym brzegu rzeki Warty - na terenach jednostek nr 16 i 17, jaki na lewym brzegu (wzdłuż granicy miasta – przede wszystkim jednostki nr 6,7,8 oraz 13). Tereny zurbanizowane i zabudowane obejmują 18% powierzchni całego miasta (Rysunek 16.).

Rysunek 16. Struktura użytkowania gruntów na terenie miasta Sieradza (stan na 31.12.2015 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Na terenie Sieradza występują różne rodzaje zabudowy mieszkaniowej o zróżnicowanym standardzie: wielorodzinna, jednorodzinna, mieszkaniowo - usługowa czy zagrodowa. Zabudowa wielorodzinna pozostaje w zasobach Gminy Miasta Sieradz, Sieradzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej oraz w niewielkiej części wspólnot mieszkaniowych. Warto podkreślić, że na kształtowanie się struktury przestrzenno-funkcjonalnej miasta ma wpływ nierównomiernie rozmieszczenie ludności. Zdecydowana większość ludności zamieszkuje lewobrzeżną część miasta. Mieszka tutaj ponad 90% ludności Sieradza. Reszta, czyli około 7%, zamieszkuje rozległe tereny otwarte występujące we wschodniej części miasta (tereny jednostek nr 16 i 17). W strefie terenów zabudowanych zdecydowana większość ludności mieszka w budynkach wielorodzinnych - około 70% ludności miasta. Znacznie mniejsza populacja zamieszkuje budynki jednorodzinne - około 12% ludności Sieradza⁴.

Dostępność do podstawowych usług społecznych

Analizując sytuację w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w Sieradzu pod względem wyposażenia jej w obiekty administracji i usług (szczególnie tych związanych ze sferą społeczną – obiekty kultury, opieka społeczna, zdrowie) należy stwierdzić, że ich rozmieszczenie w przestrzeni miejskiej nie jest równomierne. Dużą koncentrację placówek świadczących usługi społeczne można odnotować w obszarze centrum miasta (w szczególności w jednostkach nr 14,11,12) – są tam zlokalizowane m.in. Starostwo Powiatowe, Urząd Miasta Sieradza, Powiatowa Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej czy Muzeum Okręgowe w Sieradzu.

Mieszkańców terenów położonych na prawym brzegu rzeki Warty – jednostki nr 16 i 17 mają niższą dostępność przestrzenną do usług społecznych niż osoby mieszkające w lewobrzeżnej części miasta.

Tereny sportowo-rekreacyjne

Ważnym elementem podkreślającym niebagatelne znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego jest liczba parków na

⁴ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Sieradza

terenie jednostki. Tereny zielone, w tym także parki, w przestrzeni miejskiej pełnią istotną rolę, gdyż poprawiają standard życia mieszkańców miast, przy ciągłym wzroście aglomeracji miejskiej. Parki w przestrzeni publicznej są obecnie istotnym składnikiem jej struktury. Tworzą także szczególną przestrzeń społeczną, w której można realizować działania aktywizujące i integrujące społeczność lokalną

Na terenie miasta zlokalizowane są cztery publiczne tereny zielone:

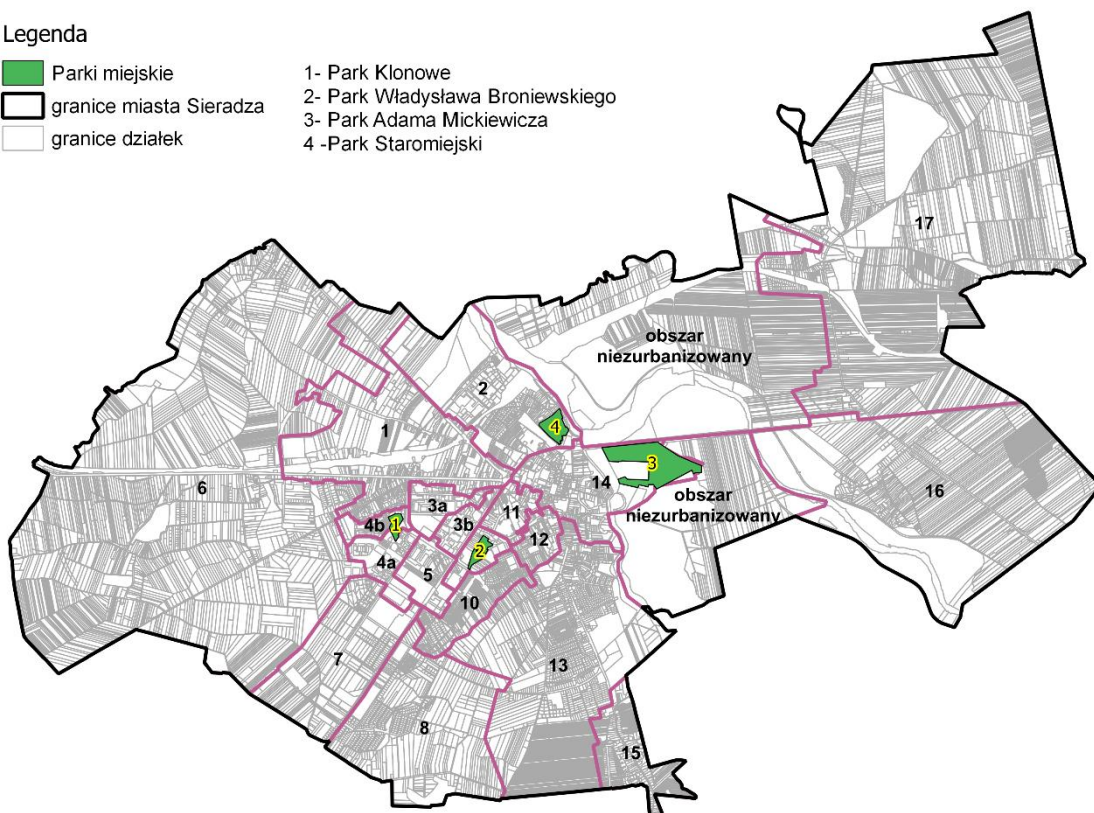
- Park Klonowe, działka ew. 228/14 obręb 16, powierzchnia ok. 3,3 ha
- Park Władysława Broniewskiego, działka ew. 2/68 obręb 14, powierzchnia ok. 6,6ha
- Park Adama Mickiewicza, działka ew. 2/2 obręb 7, powierzchnia ok. 27,7 ha
- Park Staromiejski, działki ew. 245/7 i 245/10 obręb 7, powierzchnia 6,4 ha

Położone są one na terenie jednostek o numerach 2, 4b, 9 i 14.

Dokładne położenie wskazanych terenów zieleni w strukturze miasta pokazuje kolejny rysunek (Rysunek 17.)

Legenda

Parki miejskie	1- Park Klonowe
granice miasta Sieradza	2- Park Władysława Broniewskiego
granice działek	3- Park Adama Mickiewicza
	4 -Park Staromiejski

Rysunek 17. Lokalizacja parków na terenie miasta Sieradza

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Miasta

Warto zwrócić również uwagę na dostępność terenów i obiektów rekreacyjno-sportowych na terenie miasta. W tym zakresie dobrą bazą obiektową dysponuje Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, który zawiaduje Zespołem Sportowo-Rekreacyjny przy ul. Sportowej, w skład którego wchodzi:

- 3 boiska piłkarskie (w tym jedno z sztuczną nawierzchnią),
- stadion LA,
- 6 kortów tenisowych,
- siłownia,

- hala sportowa,
- sauna,
- 2 boiska do siatkówki plażowej,
- boisko do koszykówki,
- park linowy,
- park z placem zabaw dla dzieci.

Dodatkowo możliwe jest korzystanie z hali sportowej przy ul. Łokietka (jednostka nr 3a) oraz przy ul. Mickiewicza (jednostka nr 2).

Oprócz tego na terenie miasta (szczególnie na terenach zieleni i przestrzeniach międzyblokowych) zlokalizowane są place zabaw, z których część wymaga doposażenia w dodatkowe sprzęty i odnowienia.

Zabytki

Analizując zjawiska problemowe oraz potencjały ważne jest odwołanie się do materialnego dziedzictwa Sieradza. Na terenie miasta Sieradz znajduje się 25 zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków (stan na wrzesień 2016). Wśród nich znajdują się cztery które posiadają zasięg ponadregionalny i są to: kościół i klasztor poddominikański z XIII w., kościół farny z XIV w., grodzisko z XI w. Wszystkie wyżej wymienione zabytki znajdują się na obszarze rewitalizacji. W gminnej ewidencji zabytków miasta Sieradz znajduje się 230 kart adresowych zabytków. Na obszarze miasta wyodrębniono historyczny układ urbanistyczny, w skład którego wchodzi mn. miasto lokacyjne (usytuowane w granicach ulic Dominikańskiej, Kolegiackiej, Krótkiej, Ogrodowej, Podrzecz, Podwale, Rynek, Rycerskiej, Sukienniczej, Szewskiej, Warszawskiej, Wodnej, Zamkowej), Gród, Przedmieście Praskie, obszar przedlokacyjnej osady targowej (Poświętna Góra/ Wójtostwo), obszar XIX-wiecznej regulacji z pozostałościami tzw. układu gwiazdowego.

Sfera środowiskowa

Dziki wysypiska śmieci

Jednym ze wskaźników obrazujących stan sfery środowiskowej jest liczba dzikich wysypisk śmieci. Dzikie wysypiska można ogólnie określić jako miejsca, w których nielegalnie są składowane odpady. Wpływają one negatywnie na środowisko, życie ludzi i zwierząt.

Ich występowanie zaobserwowano na terenie jednostek nr 2, nr 10 oraz na obszarze nieurbanizowanym w pobliżu jednostki nr 16.

Tabela 27. Występowanie dzikich wysypisk śmieci

Numer jednostki	Liczba dzikich wysypisk śmieci
Jednostka 1	
Jednostka 2	1
Jednostka 3a	
Jednostka 3b	
Jednostka 4a	
Jednostka 4b	
Jednostka 5	
Jednostka 6	
Jednostka 7	
Jednostka 8	
Jednostka 9	
Jednostka 10	1

Jednostka 11	
Jednostka 12	
Jednostka 13	
Jednostka 14	
Jednostka 15	
Jednostka 16	
Jednostka 17	
Obszary niezurbanizowane	1

Źródło; opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sieradzu

Przybliżone położenie dzikich wysypisk śmieci pokazano na kolejnym rysunku (Rysunek 18.).

Legenda

- granice jednostek analitycznych
- granice miasta Sieradza
- granice działek

Okolice obszarów, gdzie znajdują się dzikie wysypiska śmieci:

- 1- ul. Starowarcka
- 2 -ul. Sienkiewicza
- 3 -ul. Droga Brzezińska

Rysunek 18. Przybliżona lokalizacja dzikich wysypisk śmieci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Urząd Miasta

Zanieczyszczenia powietrza

O jakości życia mieszkańców świadczy również stan środowiska, w tym powietrza atmosferycznego. Kolejnym wskaźnikiem pokazującym degradację w sferze środowiskowej jest emisja zanieczyszczeń dwutlenku węgla w mg/rok z kotłowni w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Największa wartość wskaźnika została zidentyfikowana w jednostkach o numerach 17, 8 oraz 1.

Tabela 28. Emisja zanieczyszczeń CO² w mg/rok z kotłowni w przeliczeniu na jednego mieszkańca (stan na 2013 r.)

Numer jednostki	Emisja zanieczyszczeń CO² w mg/rok z kotłowni w przeliczeniu na jednego mieszkańca
Jednostka 1	0,29
Jednostka 2	0,10
Jednostka 3a	0,06
Jednostka 3b	0,03
Jednostka 4a	0,00
Jednostka 4b	0,00
Jednostka 5	0,00
Jednostka 6	0,13
Jednostka 7	0,22
Jednostka 8	0,31
Jednostka 9	0,00
Jednostka 10	0,00
Jednostka 11	0,17
Jednostka 12	0,04
Jednostka 13	0,09
Jednostka 14	0,27
Jednostka 15	0,00
Jednostka 16	0,23
Jednostka 17	0,40

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta – Załącznik 4.4. Charakterystyka kotłowni na terenie miasta Sieradza (2013 r.)

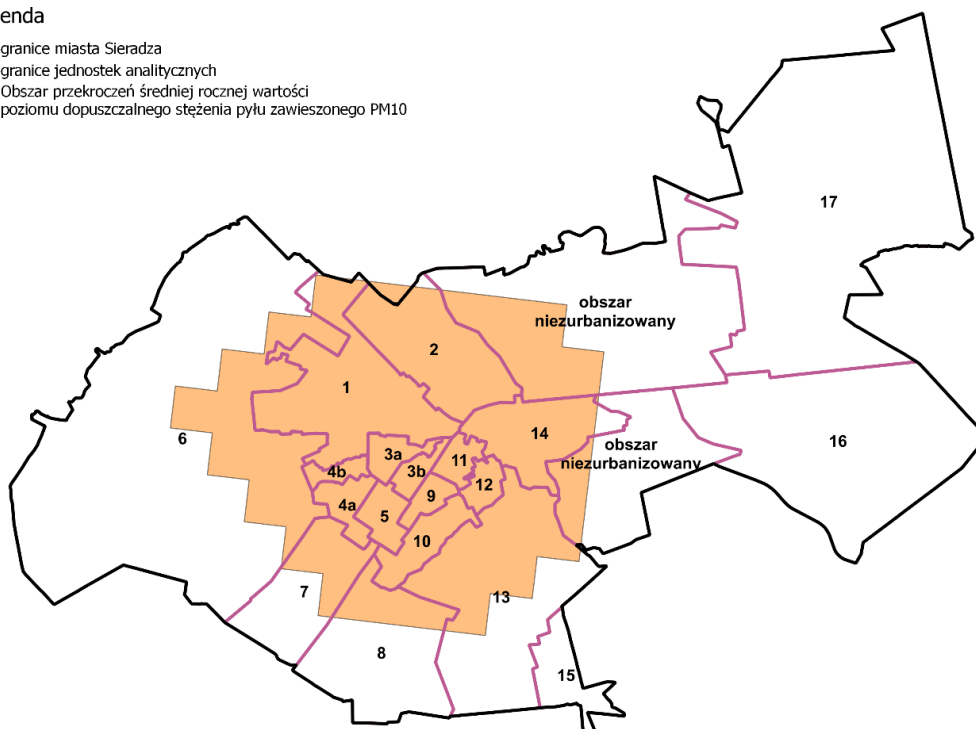
Dodatkowo sprawdzono, w których jednostkach analitycznych doszło w 2016 roku do przekroczenia średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀.

Obszar przekroczeń występowania danej substancji znajduje się na terenie niemal całej powierzchni jednostek 1,2,3a,3b, 4a, 4b, 5,9,10,11,12,14.

Legenda

- granice miasta Sieradza
- granice jednostek analitycznych
- Obszar przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10

Rysunek 19. Obszar przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2016 r., WIOŚ w Łodzi, plik shp.

3.5. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego nastąpiło poprzez zastosowanie metody oceny i selekcji terenów miasta cechujących się największym stopniem degradacji jaką jest standaryzacja przyjętego zestawu wskaźników. Standaryzacja polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika danej jednostki analitycznej średniej wartości dla wszystkich jednostek i podzieleniu przez odchylenie standardowe.

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Wyniki dodatnie charakteryzują obszary, dla których wskaźnik degradacji przewyższa średnią wartość dla gminy. Wyniki ujemne odchylenia wskazują na obszary, w których negatywne zjawiska w odniesieniu do średniej dla miasta odznaczają się mniejszą intensywnością. Na podstawie podjętych działań zsumowano wartości wystandaryzowanych wskaźników i stworzono indeks zbiorczy.

Tabela 29. Wskaźniki wystandaryzowane w sferze społecznej część 1

Numer jednostki	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Udział osób powyżej 65 roku życia w ogóle mieszkańców (%)	Osoby skierowane na leczenie odwykowe na 1000 mieszkańców	Liczba interwencji Straży Miejskiej na 1000 mieszkańców	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na 1000 mieszkańców	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujące świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności po mnożniku na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Jednostka 1	-1,38	-1,30	0,80	0,30	-0,74	0,15	-0,23	-0,28	-0,39	-0,47
Jednostka 2	0,75	0,93	-0,45	-0,35	1,18	1,70	1,79	2,43	2,75	2,58
Jednostka 3a	-0,24	0,10	-0,54	-0,39	-1,15	-0,31	-0,29	-0,41	-0,51	-0,85
Jednostka 3b	0,33	0,41	-0,92	-0,39	-0,80	-0,69	-0,31	-0,24	-0,17	-0,23
Jednostka 4a	-1,74	-1,48	0,93	-0,40	-0,30	-0,90	-0,85	-0,91	-0,72	-1,08
Jednostka 4b	-1,89	-1,64	-0,04	-0,57	-1,15	-0,84	-0,93	-0,72	-0,73	-0,46
Jednostka 5	-1,12	-0,88	-0,18	-0,43	-0,65	-0,89	-0,94	-0,84	-0,85	-1,35
Jednostka 6	0,03	-0,38	-1,50	-0,34	0,58	-0,53	-0,23	-0,49	-0,23	-0,39
Jednostka 7	-0,64	-0,66	1,45	-0,09	-0,84	-0,91	-1,07	-0,84	-0,53	-0,89

Numer jednostki	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Udział osób powyżej 65 roku życia w ogóle mieszkańców (%)	Osoby skierowane na leczenie odwykowe na 1000 mieszkańców	Liczba interwencji Straży Miejskiej na 1000 mieszkańców	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na 1000 mieszkańców	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujące świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności po mnożniku na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Jednostka 8	-0,69	-0,82	-1,64	-0,60	-1,15	-1,14	-1,05	-1,16	-0,88	0,10
Jednostka 9	1,81	2,08	-0,61	-0,02	-0,14	-0,12	-0,12	-0,21	-0,36	0,15
Jednostka 10	0,81	0,80	-0,16	-0,43	0,35	-1,09	-0,78	-0,95	-1,29	-0,93
Jednostka 11	1,58	1,97	-0,06	0,61	0,22	0,93	0,70	0,83	0,76	0,10
Jednostka 12	0,24	0,50	1,11	0,24	1,17	1,22	1,15	1,53	1,17	-0,14
Jednostka 13	0,38	0,37	-0,74	-0,35	0,24	-0,30	-0,18	-0,39	0,00	-0,57
Jednostka 14	0,78	0,25	1,63	4,04	2,47	2,14	2,33	2,04	2,00	1,11
Jednostka 15	0,38	0,18	1,73	-0,24	0,80	1,43	1,51	0,29	0,47	0,28
Jednostka 16	0,48	-0,19	0,28	-0,24	-1,15	-0,43	-0,77	0,24	-0,15	1,59
Jednostka 17	0,10	-0,23	-1,08	-0,35	1,08	0,58	0,28	0,06	-0,37	1,47

Źródło: opracowanie własne

Tabela 30. Wskaźniki wystandaryzowane w sferze społecznej część 2

Numer jednostki	Liczba osób otrzymujących świadczenia ogółem na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu bezradności na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców	Stowarzyszenia działające na rzecz zdrowia i pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Kluby sportowe, w tym uczniowskie na 1000 mieszkańców	inne, w tym stowarzyszenia / fundacje działające w obszarze kultury, na rzecz dzieci oraz OSP na 1000 mieszkańców	Kwota zadłużenia lokali mieszkalnych zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Niebieskie karty na 1000 mieszkańców	Ogółem
Jednostka 1	-0,18	-0,22	0,24	0,29	-0,92	-1,70	0,62	0,60	0,46	-1,44	-5,80
Jednostka 2	1,61	2,35	1,23	2,56	2,43	-1,80	0,62	0,12	2,85	0,87	26,15
Jednostka 3a	-0,49	-0,93	-0,59	-0,68	-0,44	0,11	-0,41	0,60	-0,18	-0,62	-8,24
Jednostka 3b	-0,78	-0,89	-0,42	-0,48	-0,39	0,52	0,28	0,09	0,03	0,34	-4,74
Jednostka 4a	-0,85	-0,33	-0,77	-0,57	-0,74	0,52	0,62	0,60	-0,02	-1,22	-10,20
Jednostka 4b	-0,87	-1,06	-0,95	-0,55	-0,41	0,52	0,62	0,60	-0,33	-0,75	-12,15
Jednostka 5	-0,79	-0,40	-0,61	-0,57	-0,65	0,52	0,62	0,60	0,23	-0,05	-9,21
Jednostka 6	-0,19	0,18	-0,37	-0,17	-0,08	0,52	0,62	-0,35	-0,89	0,58	-3,64
Jednostka 7	-0,89	-0,48	-0,80	-0,41	-0,58	0,52	0,62	0,60	-0,83	-1,03	-8,29
Jednostka 8	-1,00	-1,05	-0,53	-0,71	-1,00	0,52	0,62	0,60	-0,89	-0,82	-13,26
Jednostka 9	-0,30	0,41	-0,38	-0,45	-0,10	0,52	0,28	0,35	0,16	-0,10	2,85
Jednostka 10	-1,03	-0,99	-0,65	-0,56	-1,01	0,52	-0,94	0,60	-0,89	0,11	-8,50
Jednostka 11	0,58	0,79	-0,20	-0,47	0,56	-0,34	0,26	0,33	0,78	-0,01	9,93
Jednostka 12	0,62	-0,09	0,81	-0,25	0,46	0,52	-1,31	-0,13	2,12	0,49	11,43
Jednostka 13	-0,19	-0,16	-0,12	-0,52	-0,20	0,01	0,20	-0,03	-0,80	-0,60	-3,95

Numer jednostki	Liczba osób otrzymujących świadczenia ogółem na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu bezradności na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców	Liczba osób otrzymujących świadczenia z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców	Stowarzyszenia działające na rzecz zdrowia i pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Kluby sportowe, w tym uczniowskie na 1000 mieszkańców	inne, w tym stowarzyszenia / fundacje działające w obszarze kultury, na rzecz dzieci oraz OSP na 1000 mieszkańców	Kwota zadłużenia lokali mieszkalnych zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Niebieskie karty na 1000 mieszkańców	Ogółem
Jednostka 14	2,59	0,66	1,53	2,86	2,05	-3,04	-3,51	-3,85	0,19	1,39	19,65
Jednostka 15	1,44	-0,73	2,87	0,26	-0,25	0,52	0,62	-0,84	-0,89	0,09	9,92
Jednostka 16	-0,20	0,52	-1,11	-0,34	-0,53	0,52	-0,42	-0,18	-0,89	2,99	0,00
Jednostka 17	0,93	2,43	0,79	0,77	1,81	0,52	0,01	-0,32	-0,22	-0,22	8,03

Źródło: opracowanie własne

Za zdegradowane w sferze społecznej uznane zostały obszary, w których wskaźnik syntetyczny powstały po zsumowaniu wskaźników w sferze społecznej osiągnął wartość dodatnią. Zgodnie z tym, szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk występuje w jednostkach nr 2,9,11,12,14,15 oraz 17.

Tabela 31. Wskaźnik syntetyczny w sferze społecznej

Numer jednostki	Ogółem
Jednostka 2	26,15
Jednostka 14	19,65
Jednostka 12	11,43
Jednostka 11	9,93

Jednostka 15	9,92
Jednostka 17	8,03
Jednostka 9	2,85
Jednostka 16	0,00
Jednostka 6	-3,64
Jednostka 13	-3,95
Jednostka 3b	-4,74
Jednostka 1	-5,80
Jednostka 3a	-8,24
Jednostka 7	-8,29
Jednostka 10	-8,50
Jednostka 5	-9,21
Jednostka 4a	-10,20
Jednostka 4b	-12,15
Jednostka 8	-13,26

Źródło: opracowanie własne

Następnym krokiem było zidentyfikowanie, które jednostki można uznać za zdegradowane w pozostałych sferach.

Tabela 32. Degradacja w pozostałych sferach

Numer jednostki	Sfera gospodarcza		Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna				Sfera środowiskowa			
	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Degradacja w sferze gospodarczej – wartość wskaźnika poniżej średniej dla miasta	odsetek długości jezdni gminnych w stanie C, D, E ⁵ w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce – degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	odsetek długości jezdni gminnych w stanie C, D, E ⁶ w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce - degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	Odsetek budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w ogóle budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy	Degradacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (tak/nie) (gdy min 2 wskaźniki wskazują na stan kryzysowy)	Występowanie dzikich wysypisk śmieci	Emisja zanieczyszczeń CO ² w mg/rok z kotłowni w przeliczeniu na jednego mieszkańca - degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	Przekroczenie średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 na min. 80% powierzchni jednostki (tak/nie)	Degradacja w sferze środowiskowej (min 2 wskaźniki wskazujące na zjawiska kryzysowe (tak/ nie)
Jednostka 1	118,67	nie	21,43	37,35	83%	Tak		0,29	tak	tak
Jednostka 2	64,27	tak	85,49	24,32	80%	tak	tak	0,10	tak	tak
Jednostka 3a	174,48	nie	Brak dróg o charakterze gminnym	brak dróg o charakterze gminnym		nie		0,06	tak	nie
Jednostka 3b	65,22	tak	20,28	44,23	0%	nie		0,03	tak	nie

⁵ Stan C - stan niezadowolający wymagający zaplanowania remontu, stan D p stan zły w perspektywie najbliższych lat zaplanowanie remontu , stan E stan bardzo zły, wymaga niezwłocznego remontu

⁶ Stan C - stan niezadowolający wymagający zaplanowania remontu, stan D p stan zły w perspektywie najbliższych lat zaplanowanie remontu , stan E stan bardzo zły, wymaga niezwłocznego remontu

Numer jednostki	Sfera gospodarcza		Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna				Sfera środowiskowa			
	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Degradacja w sferze gospodarczej – wartość wskaźnika poniżej średniej dla miasta	odsetek długości jezdni gminnych w stanie C, D, E ⁵ w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce – degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	odsetek długości jezdni gminnych w stanie C, D, E ⁶ w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce - degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	Odsetek budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w ogóle budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy	Degradacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (tak/nie) (gdy min 2 wskaźniki wskazują na stan kryzysowy)	Występowanie dzikich wysypisk śmieci	Emisja zanieczyszczeń CO ² w mg/rok z kotłowni w przeliczeniu na jednego mieszkańca - degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	Przekroczenie średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 na min. 80% powierzchni jednostki (tak/nie)	Degradacja w sferze środowiskowej (min 2 wskaźniki wskazujące na zjawiska kryzysowe (tak/ nie)
Jednostka 4a	50,37	tak	66,70	59,69		nie		0,00	tak	nie
Jednostka 4b	51,62	tak	57,91	17,72		nie		0,00	tak	nie
Jednostka 5	59,35	tak	67,39	55,40	0%	tak		0,00	tak	nie
Jednostka 6	73,76	nie	81,79	0,00		nie		0,13	nie	nie
Jednostka 7	63,81	tak	56,40	20,19		nie		0,22	nie	nie
Jednostka 8	89,36	nie	53,05	5,85		nie		0,31	nie	nie
Jednostka 9	42,25	tak	brak dróg o charakterze gminnym	brak dróg o charakterze gminnym	0%	nie		0,00	tak	nie

Numer jednostki	Sfera gospodarcza		Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna				Sfera środowiskowa			
	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Degradacja w sferze gospodarczej – wartość wskaźnika poniżej średniej dla miasta	odsetek długości jezdni gminnych w stanie C, D, E ⁵ w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce – degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	odsetek długości jezdni gminnych w stanie C, D, E ⁶ w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce - degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	Odsetek budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w ogóle budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy	Degradacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (tak/nie) (gdy min 2 wskaźniki wskazują na stan kryzysowy)	Występowanie dzikich wysypisk śmieci	Emisja zanieczyszczeń CO ² w mg/rok z kotłowni w przeliczeniu na jednego mieszkańca - degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	Przekroczenie średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 na min. 80% powierzchni jednostki (tak/nie)	Degradacja w sferze środowiskowej (min 2 wskaźniki wskazujące na zjawiska kryzysowe (tak/ nie)
Jednostka 10	101,97	nie	59,29	10,95		nie	tak	0,00	tak	tak
Jednostka 11	64,08	tak	0,00	54,09		nie		0,17	tak	tak
Jednostka 12	37,07	tak	63,56	0,00		nie		0,04	tak	nie
Jednostka 13	75,14	nie	45,99	8,84	100%	nie		0,09	nie	nie
Jednostka 14	124,13	nie	16,53	11,16	67%	nie		0,27	tak	tak
Jednostka 15	46,71	tak	90,05	0,00		nie		0,00	nie	nie
Jednostka 16	36,48	tak	67,69	6,93	0%	nie		0,23	nie	nie

Numer jednostki	Sfera gospodarcza		Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna				Sfera środowiskowa			
	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Degradacja w sferze gospodarczej – wartość wskaźnika poniżej średniej dla miasta	odsetek długości jezdni gminnych w stanie C, D, E ⁵ w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce – degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	odsetek długości jezdni gminnych w stanie C, D, E ⁶ w odniesieniu do długości dróg gminnych w jednostce - degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	Odsetek budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w ogóle budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy	Degradacja w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (tak/nie) (gdy min 2 wskaźniki wskazują na stan kryzysowy)	Występowanie dzikich wysypisk śmieci	Emisja zanieczyszczeń CO ² w mg/rok z kotłowni w przeliczeniu na jednego mieszkańca - degradacja gdy powyżej średniej dla miasta	Przekroczenie średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 na min. 80% powierzchni jednostki (tak/nie)	Degradacja w sferze środowiskowej (min 2 wskaźniki wskazujące na zjawiska kryzysowe (tak/ nie)
Jednostka 17	44,25	tak	69,27	0,00	50%	tak		0,40	nie	nie

Źródło: opracowanie własne

Tabela 33. Podsumowanie delimitacji obszary zdegradowanego (+ oznacza degradację we wskazanej sferze)

Numer jednostki	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	Sfera środowiskowa
Jednostka 1			+	+
Jednostka 2	+	+	+	+
Jednostka 3a				
Jednostka 3b		+		
Jednostka 4a		+		
Jednostka 4b		+		
Jednostka 5		+	+	
Jednostka 6				
Jednostka 7		+		
Jednostka 8				
Jednostka 9	+	+		
Jednostka 10				+
Jednostka 11	+	+		+
Jednostka 12	+	+		
Jednostka 13				
Jednostka 14	+			+
Jednostka 15	+	+		
Jednostka 16		+		
Jednostka 17	+	+	+	

Źródło: opracowanie własne

W wyniku dokonanych w powyższych tabelach (Tabela 32, Tabela 33) analiz wyznaczono jednostki charakteryzujące się stanem kryzysowym w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej z pozostałych spośród sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, co jest zgodne z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.

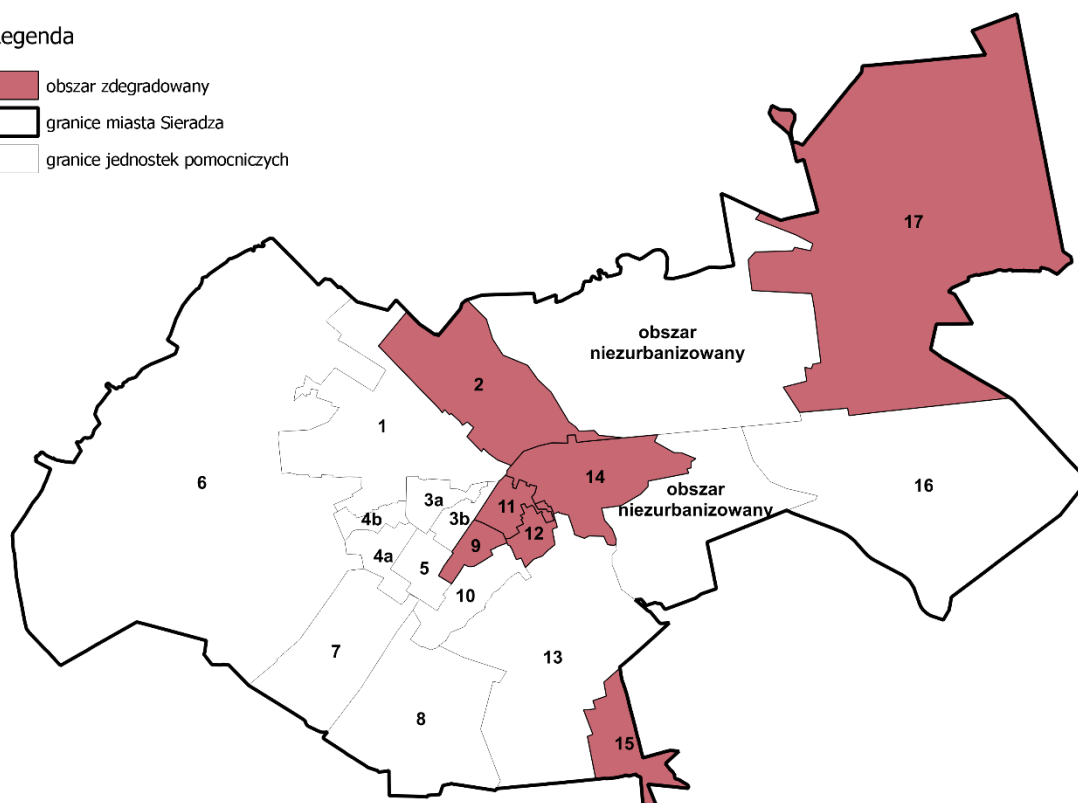
Za obszar zdegradowany został uznany obszar obejmujący jednostki nr 2,9,11,12,14,15 oraz 17. Zamieszkiwany jest on przez 14 663 osoby, co stanowi 34,8 % mieszkańców miasta, jego powierzchnia to ok. 1380,5 ha co stanowi 26,9% powierzchni całego miasta Sieradza.

Legenda

- obszar zdegradowany
- granice miasta Sieradza
- granice jednostek pomocniczych

Rysunek 20. Obszar zdegradowany na obszarze miasta Sieradza

Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji może, zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku obejmować maksymalnie 20% powierzchni gminy i być zamieszkiwany przez maksymalnie 30% mieszkańców, co powoduje, że wyznaczony obszar zdegradowany nie może zostać w całości uznany za obszar rewitalizacji.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, że obszar rewitalizacji cechuje się „szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (...), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację”. Wyznaczony obszar rewitalizacji powinien wykazywać się odpowiednim potencjałem do prowadzenia działań rewitalizacyjnych, tak aby możliwe było zaplanowanie odpowiednich działań przyczyniających się do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego tego obszaru.

Analiza uwarunkowań w poszczególnych zdegradowanych jednostkach pozwoliła na wskazanie obszarów wymagających szczególnego wsparcia. W pierwszej kolejności w obszarze rewitalizacji znalazły się jednostki nr 2, 14, 12 oraz 11 – stwierdzono w nich największe natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej. W każdej ze wskazanych jednostek zidentyfikowano również stan kryzysowy w przynajmniej jednej z pozostałych. Ze względu na zlokalizowane na wskazanym obszarze ważne z punktu widzenia mieszkańców całego miasta podmioty m.in. Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejską Bibliotekę Publiczną, placówki oświatowe. Instytucje te mogą aktywnie włączyć się w przeprowadzanie procesu

rewitalizacji. Należy również podkreślić, że wskazane jednostki zajmują centralną część miasta m.in. obszar Rynku, gdzie nastąpi kontynuacja działań rewitalizacyjnych, które były prowadzone głównie w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w poprzedniej perspektywie UE.

Pomocne przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji okazały się również spotkania konsultacyjne oraz wywiady z przedstawicielami instytucji i organizacji pozarządowych zajmującymi się walką z wykluczeniem społecznym m.in. z przedstawicielem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Zwrócili oni uwagę na sytuację występującą w jednostce nr 9 – na terenie, na którym znajdują się budynki wielorodzinne zarządzane przez Sieradzką Spółdzielnię Mieszkaniową. Wskazana jednostka charakteryzuje się najwyższym w Mieście wskaźnikiem obciążenia demograficznego oraz najwyższym udziałem osób powyżej 65 roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców. Silnie widoczne tutaj zjawisko starzenia się społeczności powiązane jest często z samotnością i zmniejszoną samodzielnością. Mieszkańcy wskazanego obszaru są szczególnie zagrożeni wykluczeniem społecznym. Jednostka ta jest również jedną z najludniejszych na terenie całego Miasta, co oznacza, że z pomocy będzie mogła skorzystać znaczna liczba osób wymagających wsparcia. Wszystko to uzasadnia konieczność włączenia wskazanej jednostki do obszaru rewitalizacji.

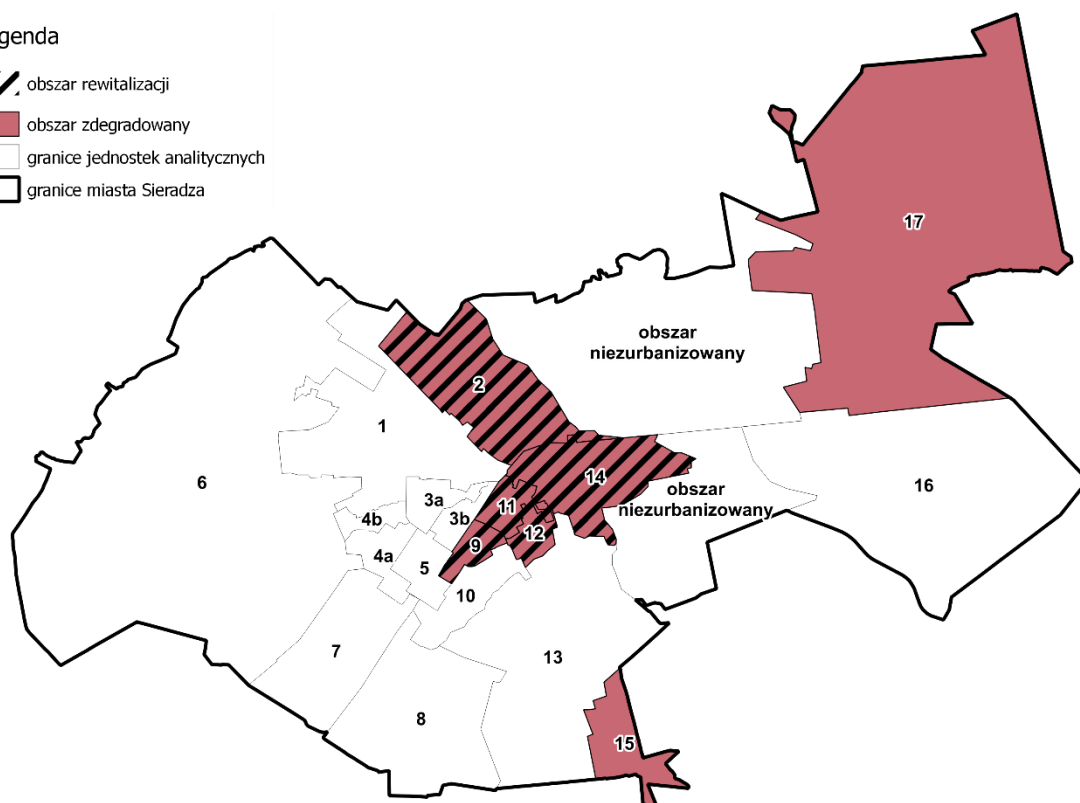
Proces rewitalizacji powinien zgodnie z Wytycznymi charakteryzować się koncentracją działań. Jednostki nr 17 oraz 15 zlokalizowane w znacznej odległości są od wyznaczonego obszaru rewitalizacji, co utrudnia podejmowanie działań. Pierwsza ze wskazanych jednostek obejmuje tereny po prawej stronie rzeki Warty. Zlokalizowana jest tam Szkoła Podstawowa nr 6 – poza nią na terenie tym brakuje instytucji, w których możliwe byłoby prowadzenie działań rewitalizacyjnych. W przypadku jednostki nr 15 warto zwrócić uwagę na niewielką liczbę mieszkańców -578 osób. Jednostka ta jest najmniejszą spośród wyznaczonych jednostek, co może oznaczać nieproporcjonalne koszty podejmowanych działań w stosunku do zakładanych efektów. Biorąc pod uwagę możliwości organizacyjne i finansowe miasta, a także skuteczność procesu rewitalizacji zdecydowano się nie włączać wskazanych jednostek do obszaru rewitalizacji.

Wyznaczony obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez 12 277 osób, co stanowi 29,2 % mieszkańców całego miasta Sieradza. Powierzchnia obszaru to ok. 394,9 ha, co stanowi 7,7 % powierzchni całego miasta

Legenda

- obszar rewitalizacji
- obszar zdegradowany
- granice jednostek analitycznych
- granice miasta Sieradza

Rysunek 21. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

4. Pogłębiona charakterystyka obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji wyznaczony na terenie Sieradza posiada zróżnicowany charakter i spełnia szereg istotnych funkcji (m.in. administracyjnych, gospodarcze, usługowe, społeczne, mieszkaniowe) dla mieszkańców całego Miasta. Jest to zatem obszar o znacznym potencjalnie wewnętrznym i dużym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta. Niemniej ze względu na występowanie różnych zjawisk kryzysowych obszar ten wymaga wsparcia w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów i barier rozwojowych oraz wzmocnienia jego wewnętrznego potencjału rozwojowego. Wyznaczony obszar rewitalizacji, charakteryzujący się największą degradacją w zakresie zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, obejmuje następujące jednostki przestrzenne:

- jednostka nr 2
- jednostka nr 9
- jednostka nr 11
- jednostka nr 12
- jednostka nr 14.

Zidentyfikowane problemy i zjawiska kryzysowe

Analiza wskaźników sfery społecznej w jednostkach obszaru rewitalizacji wskazuje na największy poziom degradacji i zaawansowanie niekorzystnych zjawisk społecznych na tle Miasta Sieradza.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem obciążenia demograficznego oraz najwyższym udziałem osób powyżej 65 roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców. Zatem należy przyjąć, że zjawisko starzenia się ludności jest tutaj silnie widoczne. Proces starzenia się społeczeństwa to zjawisko, które może bezpośrednio determinować formę realizowanej polityki społecznej - w tym wpływać na kształt prowadzonej polityki senioralnej.

Wszystkie analizowane wskaźniki związane z rynkiem pracy tj. liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, liczba bezrobotnych bez kwalifikacji na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wielokrotnie przekraczają średnią dla Miasta. Można uznać, że bezrobocie jest zjawiskiem determinującym pojawienie się innych problemów społecznych. Należy je łączyć z wysoką wartością wskaźnika liczby osób otrzymujących świadczenia społeczne ogółem na 1000 mieszkańców oraz wskaźnika liczby osób otrzymujących świadczenia społeczne z powodu bezrobocia i niepełnosprawności na 1000 mieszkańców. Współwystępującymi problemami są także wysokie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujące świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, liczba osób korzystających z dożywiania na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz wysoki poziom kwot zadłużenia lokali mieszkalnych zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Na obszarze rewitalizacji odnotowuje się także wysoki poziom wskaźnika liczby osób otrzymujących świadczenia z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców. Alkoholizm jest problemem nie tylko zdrowotnym, ale także społecznym, gdyż towarzyszy różnym niepokojącym zjawiskom, jak: przemoc domowa, konflikty z prawem, demoralizacja dzieci i młodzieży, rozpad małżeństw, które z kolei negatywnie przekładają się na stan lokalnej społeczności. Istnienie zaawansowanej skali problemu uzależnienia od alkoholu może potwierdzać dość wysoki wskaźnik liczby osób skierowanych na leczenie odwykowe na 1000 mieszkańców.

Z alkoholizmem mogą być powiązane problemy finansowe jednostek i rodzin, przejawiające się przewyższającą średnią dla Miasta, kwotą zadłużenia lokali mieszkalnych zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Alkoholizm powodujący problemy w życiu zawodowym może doprowadzić do utraty płynności finansowej rodzin, która z kolei może warunkować powstawanie długów.

Sytuacji w sferze społecznej na terenie opisywanego obszaru nie poprawia również analiza danych wskazująca na niską aktywność społeczną mieszkańców.

Należy także zauważyć, że obszar rewitalizacji charakteryzuje się niskim stopniem przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Jednym ze zidentyfikowanych problemów jest niższy niż średnia dla gminy wskaźnik aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców obszaru.

Wśród problemów w pozostałych sferach należy wspomnieć o: wysokim odsetku złej jakości dróg w odniesieniu do ogólnej długości dróg gminnych, wysokim odsetku budynków, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w ogóle budynków, w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy oraz o tym, że na terenie obszaru rewitalizacji znajduje się dzikie wysypisko śmieci.

Przekroczenie wartości referencyjnych określonych dla poszczególnych wskaźników obrazujących sferę przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową potwierdza konieczność podjęcia działań, których efektem będzie mogła być ich poprawa w przyszłości. W związku z czym niezbędne jest podjęcie przez Miasto szybkich działań naprawczych, aby nie doprowadzić do wykluczenia społecznego mieszkańców tego obszaru, a także do degradacji tkanki miejskiej. Ożywienie społeczno-kulturalne oraz edukacyjne, a także rozwój gospodarczy pozwolą zahamować niekorzystne trendy i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru.

Warto podkreślić, że na terenie Starego Miasta były realizowane również w poprzedniej perspektywie finansowej działania rewitalizacyjne – skoncentrowano się wtedy na odnowieniu przestrzeni publicznej, ale również podjęto próby niwelowania negatywnych zjawisk społecznych. Jednocześnie obszar ten nadal wymaga podjęcia działań, które przyczyniłyby się do ożywienia społeczno-gospodarczego tego obszaru.

Poza danymi statystycznymi wskazującymi na sytuację kryzysową na obszarze rewitalizacji należy również zwrócić uwagę na problemy zgłaszane przez mieszkańców podczas warsztatów, spotkań czy spacerów badawczych. Należy podkreślić fakt, że samo miasto, a w szczególności obszar rewitalizacji posiada bogatą historię oraz duży potencjał kulturowy, jednocześnie w niewystarczającym stopniu ten fakt jest wyeksponowany i wypromowany, przez co wiele osób, w szczególności młodych nie ma wiedzy na temat historii swojego miejsca zamieszkania, co przekłada się także na niski stopień poczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem swojego miejsca zamieszkania. Problem stanowi również fakt, że Stare Miasto nie wykorzystuje swojego potencjału wynikającego z centralnego położenia, czego przejawem jest niewystarczający stopień przyciągania mieszkańców i turystów, co negatywnie przekłada się na stan sfery gospodarczej. Obecnie w większym stopniu lokalnymi centrami spędzania czasu wolnego przez mieszkańców są centra handlowe i oferowane przez nie usługi. Działania podjęte w ramach poprzedniego programu rewitalizacji przyczyniły się do zmian w przestrzeni – pozytywne zmiany widać na samym Rynku, utworzonym deptaku na ul. Dominikańskiej czy Rynku Praskim, jednocześnie jak podkreślają sami mieszkańcy na tych obszarach, jak również na Wzgórzu Zamkowym zbyt mało jest organizowanych wydarzeń, a obecna oferta jest w niewystarczającym stopniu atrakcyjna dla różnych grup odbiorców. Tworzenie ciekawej i atrakcyjnej oferty powinno również wiązać się z rozwojem współpracy zarówno między

organizacjami pozarządowym jak i instytucjami publicznymi. Obecnie brakuje współpracy, dzięki której możliwe byłoby zbudowanie spójnej koncepcji wydarzeń i oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji i w całym mieście, brakuje koordynatora działań kulturalnych, a także wspólnego mianowania w podejmowanych działaniach. Wszystkie te aspekty przekładają się na niewystarczający udział mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym, czego powodem może być również niedoinformowanie mieszkańców o podejmowanych działaniach (brak m.in. wystarczającej liczby słupów ogłoszeniowych), ale także dość znaczny odsetek osób o roszczeniowym podejściu. Warto także zwrócić uwagę, że w obrębie Starego Miasta brakuje opracowanego scenariusza zwiedzania, brakuje atrakcyjnego dla odbiorcy przekazu obrazującego historię Sieradza, jak również brakuje narracji historycznej w obrębie Starego Miasta.

Oferty spędzania czasu wolnego brakuje w dużym stopniu dla gimnazjalistów i licealistów, którzy mają odmienne potrzeby niż starsze pokolenia, jednocześnie analizując dane demograficzne nie należy zapominać o seniorach. Bardzo dobrym rozwiązaniem w tym kontekście byłoby tworzenie oferty łączącej pokolenia, brakuje jednak na obszarze rewitalizacji miejsc spotkań dla mieszkańców, przestrzeni do spotkań i wspólnego działania. Na obszarze rewitalizacji zlokalizowane są tereny zieleni i place, które po podjęciu odpowiednich działań mogłyby pełnić funkcję miejsc spotkań dla mieszkańców, a także miejsc do tworzenia nowej, atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności do rekreacji i wypoczynku. Do tego typu obszarów można zaliczyć m.in. Plac Wojewódzki, bulwary nad rzeką, park Mickiewicza, park Staromiejski, park Broniewskiego oraz przestrzenie międzyblokowe.

Uczestnicy działań partycypacyjnych wskazali, że na obszarze rewitalizacji istnieją miejsca, gdzie poziom poczucia bezpieczeństwa jest niższy – jest to m.in. ul. Dominikańska, Rybna, Zamkowa, czy Rynek Praski. Mimo podjętych działań rewitalizacyjnych w poprzedniej perspektywie finansowej na obszarze Starego Miasta widoczne są problemy, w szczególności wśród mieszkańców mieszkań komunalnych zlokalizowanych na tym obszarze. Problem ten również jest zauważany na osiedlach mieszkaniowych – odnotowywany jest wzrost zachowań agresywnych i wulgarnych. Notuje się częste łamanie regulaminów porządku domowego. Z danych Sieradzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej wynika, że w okolicach ulic Polna, Zajęcza, Jana Pawła II czy Broniewskiego odnotowuje się akty wandalizmu i agresji, które wpływają na wzrost poczucia zagrożenia.

Jedną z zauważanych przez uczestników kwestią jest brak rozwoju na obszarze rewitalizacji usług rzemieślniczych, a także wykorzystania produktów lokalnych jak np. wycinanka, która mogłaby także stać się symbolem Sieradza. Na obszarze rewitalizacji brakuje także sklepów specjalistycznych.

Wśród problemów, z którymi borykają się mieszkańcy i odwiedzający obszar rewitalizacji są także problemy związane z infrastrukturą i zagospodarowaniem przestrzennym. Podczas spacerów badawczych uczestnicy wskazywali na przestrzenie, które ich zdaniem wymagają szczególnej uwagi. Istotnym zagadnieniem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej odnoszącym się także do sfery społecznej jest likwidacja istniejących barier dla osób ograniczonych ruchowo (starszych i niepełnosprawnych). Chodniki są nierówne, posiadają wysokie krawężniki, brakuje podjazdów i urządzeń umożliwiających swobodne poruszanie się osobom starszym, niepełnosprawnym, rodzicom z wózkami. Ponadto poruszanie się po chodnikach uniemożliwiają zatrzymujące się tam auta. Podkreślanym przez uczestników spotkań problemem na całym obszarze rewitalizacji jest także brak miejsc parkingowych. Na terenie jednostki 2 (przy ul. Mickiewicza) znajduje się plac zabaw oraz boisko do gry. Teren ten, zdaniem uczestników spacerów badawczych, wymaga renowacji, doinwestowania oraz uporządkowania. Mieszkańcy tego terenu wskazywali iż brakuje im przestrzeni, gdzie można byłoby wokół stworzyć miejsce do

spotkań mieszkańców z odpowiednią infrastrukturą, a obok boisko i plac zabaw z prawdziwego zdarzenia. Na odbiór przestrzeni osiedla wpływa także niezagospodarowany i nieuporządkowany teren pobliskich zakładów – obszar przemysłowy, o który nikt nie dba. Specyfiką obszaru przy ul. Mickiewicza są występujące za blokami (między blokami a jednostką wojskową) ogródki działkowe. Urozmaica to przestrzeń, ale także ogranicza jej dostępność czy wprowadza chaos (różnorodne płoty), przy czym część ogródków jest przerabiana na garaże i miejsca parkingowe co czyni przestrzeń mniej atrakcyjną. Obszar ten może być zagospodarowany jako przestrzeń do wspólnych spotkań i działań mieszkańców, ale w przypadku stworzenia nowych miejsc parkingowych w okolicy.

Na terenie objętym analizą związaną z Programem Rewitalizacji występują liczne zjawiska kryzysowe w sferze społecznej, funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej, gospodarczej oraz technicznej. Analiza danych statystycznych wskazuje, że jednymi z najpoważniejszych problemów obszaru rewitalizacji, dotyczącym wszystkie jednostki analityczne, są problemy demograficzne, które zbiorczo można określić jako starzenie się społeczeństwa. Jak już wspomniano jest to obecnie wyzwanie dla polityki społecznej polegające na konieczności tworzenia elementów polityki senioralnej. Podczas spotkań z przedstawicielami instytucji miejskich i organizacji społecznych wielokrotnie zwracano uwagę, iż w Sieradzu grupą najbardziej narażoną na wykluczenie społeczne są seniorzy – zwłaszcza osoby samotne, które mają problem z aktywnym włączeniem się w życie społeczne miasta. Należy podkreślić ogromne znaczenie między innymi bezrobocia, uzależnień dla funkcjonowania rodzin i całej społeczności lokalnej. Rodzina stanowi podstawowe i niezastąpione środowisko, w którym rodzą się i wychowują następne pokolenia. Wypełniając swoją funkcję zwłaszcza wychowawczą rodzina wpływa na „jakość” młodego pokolenia, jego rozwój emocjonalny i intelektualny. Problemy rodzin dotyczą wielu trudności, które pod postacią bezrobocia, niepełnosprawności, alkoholizmu, narkomani, ubóstwa, sieroctwa oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego wyraźnie utrudniają lub wręcz uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie całej społeczności. Konieczna jest koordynacja działań władz, organizacji pozarządowych i innych podmiotów w celu skutecznej rewitalizacji wyznaczonego terenu. Diagnoza jednoznacznie wskazuje na zazębianie się i współistnienie na omawianym obszarze poważnych problemów społecznych.

Przekroczenie wartości referencyjnych określonych dla poszczególnych wskaźników obrazujących sferę społeczną, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową potwierdza konieczność podjęcia działań, których efektem będzie mogła być ich poprawa w przyszłości. W związku z czym niezbędne jest podjęcie przez Miasto szybkich działań naprawczych, aby nie doprowadzić do wykluczenia społecznego mieszkańców tego obszaru, a także do degradacji tkanki miejskiej. Ożywienie społeczno-kulturalne oraz edukacyjne, a także rozwój gospodarczy pozwolą zahamować niekorzystne trendy i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru.

W celu utrwalenia pozytywnych następstw projektów będą z nich mogli skorzystać także inni mieszkańcy Miasta, dla których nie zdiagnozowano problemów społecznych. Ich uczestnictwo w rewitalizacji jest niezbędne, aby stworzyć spójną, zintegrowaną społeczność Miasta.

Zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne (skala i charakter)

Obok omówionych powyżej problemów, które powinny być przedmiotem podejmowanej w ramach rewitalizacji interwencji analizie poddano także potrzeby wynikające z istniejących niedoborów i stanowiące odpowiedź na rozpoznane na etapie diagnozy czynniki i zjawiska kryzysowe. Ich identyfikacja nastąpiła na podstawie analizy danych statystycznych oraz rezultatów przeprowadzonych konsultacji społecznych. Najważniejsze potrzeby wskazano w zakresie przezwycięzania problemów społecznych,

w zakresie pobudzania przedsiębiorczości i ożywienia gospodarczego oraz w zakresie poprawy jakości obszaru zamieszkania.

1. Jednym z istotnych problemów pojawiającym się wśród mieszkańców całego obszaru rewitalizacji jest starzenie się społeczeństwa. W związku z tym pojawia się potrzeba zapewnienia usług opiekuńczych i zdrowotnych na odpowiednim poziomie, a także dostosowanie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i zapewnienie różnych form aktywności społecznej. Ważne jest aktywizowanie seniorów i dbanie o to, żeby osoby starsze miały możliwość czynnie brać udział w życiu społecznym.
2. Kolejny identyfikowany problem to bezrobocie wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz niski poziom przedsiębiorczości. Wskazuje to na potrzebę realizacji programów aktywizacji zawodowej oraz wzmacniających przedsiębiorczość wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ważne w tym zakresie jest tworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, tak aby umożliwić im powrót na rynek pracy, a także wspieranie oddolnych inicjatyw gospodarczych mieszkańców.
3. W celu zmarginalizowania zjawiska korzystania z pomocy społecznej oraz ograniczenia wykluczenia społecznego należy większy nacisk położyć na realizację programów społecznych przyczyniających się do aktywizacji społecznej, z tym wiąże się również potrzeba realizacji programów aktywizacji zawodowej. Wśród osób korzystających z pomocy społecznej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym pojawia się także problem alkoholizmu, dlatego istotne jest zapewnienie osobom uzależnionym i ich rodzinom odpowiedniego wsparcia, terapii.
4. Jak zostało wskazane w diagnozie mieszkańcy obszaru rewitalizacji wykazują się raczej niską aktywnością społeczną. Problem ten przekłada się na potrzebę organizacji większej liczby wydarzeń, programów, które będą przyczyniały się do tego, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji chętniej będą włączali się w działania na rzecz swojego miejsca zamieszkania. Konieczne jest w tym celu zaproponowanie atrakcyjnych działań, które będą realizowane w specjalnie przygotowanych w tym celu przestrzeniach. Obecnie takich miejsc brakuje, dlatego istnieje potrzeba dostosowania przestrzeni publicznych do pełnienia funkcji społecznych, integracyjnych. Istotne jest także wzmocnienie potencjału istniejących organizacji pozarządowych, a także tworzenie optymalnych warunków do powstawania nowych.
5. Jedną z istotniejszych potrzeb rewitalizacyjnych jest zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego oraz historycznego w celu budowania tożsamości lokalnej i rozwijaniu kapitału społecznego, który będzie przekładał się w dalszej perspektywie na niwelowanie problemów występujących w społeczeństwie. Widoczna jest również potrzeba przywrócenia dawnej świetności Staremu Miastu i na nowo ożywieniu tego miejsca zarówno pod względem społecznym jak i gospodarczym. Istnieje również potrzeba stworzenia produktów odzwierciedlających lokalną tożsamość lub stanowiących wspólny mianownik dla mieszkańców.
6. Podkreślanym problemem jest również niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego. W związku z tym konieczny jest rozwój oferty spędzania czasu wolnego dostosowany do potrzeb różnych grup odbiorców, jednocześnie wykorzystujący istniejący potencjał historyczny i kulturowy, co przyczyni się do zwiększenia zainteresowania tą ofertą mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ponadto istotne jest skoordynowanie działań różnych podmiotów działających w sferze kultury na obszarze rewitalizacji oraz zapewnienie odpowiedniej informacji o tych działaniach wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. Potrzebą w tym zakresie jest także stworzenie oferty łączącej pokolenia realizowanej w miejscach spotkań, których obecnie brakuje.

Na obszarze rewitalizacji istnieją przestrzenie, które po podjęciu odpowiednich działań mogłyby pełnić funkcję miejsc spotkań dla mieszkańców, a także miejsc do tworzenia nowej, atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego. Do tego typu obszarów można zaliczyć m.in. Plac Wojewódzki, bulwary nad rzeką, park Mickiewicza, park Staromiejski, park Broniewskiego oraz przestrzenie międzyblokowe.

7. Mieszkańcy wskazywali również, że w niewystarczającym stopniu czują się bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania, dlatego konieczne jest zainstalowanie dodatkowych kamer monitoringu oraz rozszerzenie oświetlenia o nowe lampy.
8. Analizując potrzeby mieszkańców w sferze gospodarczej warto jeszcze zwrócić uwagę na potrzebę rozszerzenia zakresu usług rzemieślniczych, a także wykorzystanie w większym stopniu istniejących produktów lokalnych jak np. wycinanka, czy też wykorzystanie produktów lokalnego rzemiosła.
9. Poza aspektem społecznym należy zwrócić uwagę także na problemy związane z infrastrukturą techniczną i zagospodarowaniem przestrzennym m.in. ze złym stanem dróg, budynków, brakiem odpowiedniego zagospodarowania terenów zieleni. Niezbędne jest podjęcie działań w sferze technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, które wpłyną pozytywnie na warunki mieszkaniowe osób z obszaru rewitalizacji oraz na możliwości spędzania czasu wolnego i rozwoju swoich pasji. Konieczne jest podjęcie prac remontowych i modernizacyjnych w zakresie infrastruktury liniowej jak i budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej, w tym dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zauważa się również potrzeby w zakresie poprawy estetyki przestrzeni publicznych, doposażenie zamieszkałych przestrzeni w obiekty małej architektury, wyznaczanie miejsc integracji społecznej.

Potencjały obszaru rewitalizacji

Aby przeciwdziałać licznym negatywnym zjawiskom we wszystkich analizowanych sferach przygotowano także przegląd istniejących potencjałów.

Jednym z najistotniejszych potencjałów obszaru rewitalizacji jest posiadany potencjał historyczno-kulturowy. Obszarem rewitalizacji objęty jest obszar Starego Miasta oraz Wzgórza Zamkowego, które mogą stanowić element do wykorzystania w celu stworzenia programów integracji społecznej, ale także do rozwoju gospodarczego i promocyjnego obszaru. Istotny potencjał stanowią również istniejące przestrzenie i tereny zieleni mogące służyć jako miejsca do realizacji projektów rewitalizacyjnych są to m.in. Plac Wojewódzki, obszary nad rzeką, park Staromiejski, Mickiewicza czy park Broniewskiego. Na terenie obszaru rewitalizacji (przy ul. Mickiewicza) znajduje się także plac zabaw oraz boisko do gry. Teren ten, zdaniem uczestników spacerów badawczych, jest ważnym miejscem dla lokalnej społeczności, jednak wymaga renowacji, doinwestowania oraz uporządkowania.

Na terenie obszaru rewitalizacji zlokalizowane są także placówki, które poprzez swoją funkcję mogą przyczynić się do zwiększenia oferty kulturalnej dla mieszkańców. Jest to m.in. Muzeum Okręgowe w Sieradzu, gdzie jedna z wystaw poświęcona jest Aremu Szternfeldowi - twórcy podstaw kosmonautyki. Wystawa nosi tytuł „Z Sieradza do gwiazd. Od idei szternfeldowskich do osiągnięć współczesnej kosmonautyki” jest to stała ekspozycja, na której można zobaczyć pamiątki z lotu w kosmos generała Mirosława Hermaszewskiego, który odbył się w 1978 roku. Atrakcją wystawy jest kapsuła lądująca statku kosmicznego Sojusz-30⁷. Jest to także niewątpliwym potencjał, który może zostać

⁷ <http://muzeum-sieradz.com.pl/z-sieradza-do-gwiazd-od-idei-szternfeldowskich-do-osiagniec-wspolczesnej-kosmonautyki-2/> (dostęp 11.09.2017 r.)

wykorzystany do prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Drugim takim obiektem jest Sieradzkie Centrum Kultury, którego główną siedzibę stanowi Teatr Miejski, jednak aby w pełni korzystać z zasobów tego miejsca, a także rozszerzyć ofertę kulturalną konieczna jest rozbudowa tej placówki. Ważną placówką o znaczeniu integracyjnym dla mieszkańców jest także Spółdzielczy Dom Kultury. Istotnym obiektem jest także Klasztor Sióstr Urszulanek, który jest najstarszym zabytkiem na obszarze rewitalizacji, a także w całym mieście. Jest zarówno obiekt o bardzo dużym znaczeniu historycznym, ale ważne podkreślenia jest także działalność Sióstr Urszulanek, które prowadzą Dom Pomocy Społecznej, przy klasztorze działa chór Cantilena, a także prowadzona jest świetlica środowiskowa "Światelko Dzikuska". Powstała ona w 1991 roku jako pierwsza świetlica na terenie miasta. Do świetlicy uczęszczają dzieci z rodzin ubogich i problemowych w wieku od 3 do 17 lat. Obecnie z pomocy świetlicy korzysta 30 dzieci⁸. Warto podkreślić również istnienie na terenie

Na korzyść obszaru rewitalizacji wpływa działalność zlokalizowanych tam organizacji społecznych. Nie są one liczne, ale starają się odpowiadać na problemy mieszkańców, a przede wszystkim budować spójność społeczną i przestrzenną oraz oddziaływać na budowanie lokalnej tożsamości.

Warto podkreślić również dużą koncentrację na obszarze rewitalizacji podmiotów świadczących usługi społeczne m.in. Powiatowa Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Wszystkie wskazane podmioty mogą podejmować wspólne działania na rzecz niwelowania zidentyfikowanych stanów kryzysowych. W budynku przy ul. Mickiewicza zajęcia prowadzi Uniwersytet Trzeciego Wieku, który w aktywny sposób stara się zachęcić do uczestnictwa w życiu społecznym osoby starsze. Razem z licznymi na obszarze rewitalizacji placówkami edukacyjnymi dla dzieci i młodzieży mogą współpracować i stanowić potencjał wykorzystany do budowania integracji międzypokoleniowej.

⁸ http://www.klasztor-sieradz.pl/klasztor_historia.html <http://muzeum-sieradz.com.pl/z-sieradza-do-gwiazd-od-idei-szternfeldowskich-do-osiagniec-wspolczesnej-kosmonautyki-2/> (dostęp 11.09.2017 r.)

5. Wizja stanu pożądanego i planowanych efektów procesu rewitalizacji

Wizja pokazuje docelowy wizerunek obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji i osiągnięciu założonych celów. Odnosi się ona do wszystkich aspektów, w których będą realizowane projekty rewitalizacyjne tj. społecznego, gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego i środowiskowego. Wizja będzie realizowana poprzez wyznaczone cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań. Opisuje ona obszar rewitalizacji w 2023 r., dlatego przyjęta została forma dokonana zapisu.

Wizja obszaru rewitalizacji obejmującego jednostki nr 2,9,11,12 oraz 14 jest następująca:

Obszar rewitalizacji jest zamieszkiwany przez zintegrowaną społeczność mieszkańców, którzy aktywnie włączają się w przedsięwzięcia na rzecz poprawy swojego miejsca zamieszkania, które mogą realizować wśród spójnie i estetycznie zagospodarowanych przestrzeni wokół swojego miejsca zamieszkania oraz na nowo utworzonych miejscach spotkań. Dzięki stale podejmowanym działaniom przez instytucje publiczne, rozwijające się organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców dotychczasowe zjawiska kryzysowe i problemy społeczne uległy ograniczeniu.

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności dzieci oraz seniorzy chętnie korzystają z różnorodnej i atrakcyjnej oferty kulturalnej, edukacyjnej i opiekuńczej. Oferta spędzania czasu wolnego została rozszerzona dzięki możliwości jej realizowania na uporządkowanych i zagospodarowanych terenach zieleni. Rzeką Wartą dzięki bulwarom stała się ważnym elementem obszaru rewitalizacji – miejscem rekreacji i aktywnego spędzania czasu.

Tożsamość lokalna i poczucie więzi z miejscem zamieszkania jest budowane w oparciu o bogactwo dziedzictwa historycznego i kulturowego, które jest coraz bliższe mieszkańcom obszaru rewitalizacji, w szczególności młodym osobom, które chętnie czerpią wiedzę i doświadczenia od starszych pokoleń.

Wykorzystanie potencjałów obszaru rewitalizacji przyczyniło się także do ożywienia gospodarczego obszaru, co jest również zasługą rozwijającej się przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji.

6. Cele strategiczne rewitalizacji wraz z kierunkami działań

Skuteczna realizacja zakładanej wizji obszaru rewitalizacja możliwa jest poprzez właściwie określone cele oraz kierunki działań. Odnoszą się one do zidentyfikowanych w części diagnostycznej problemów dotyczących m.in. niskiej aktywności społecznej mieszkańców, bezrobocia, niedostatecznego stanu infrastruktury drogowej oraz pieszo-rowerowej. Konieczne jest również wykorzystanie zidentyfikowanych potencjałów tak by efekty przeprowadzonej rewitalizacji były jak najlepsze.

W kolejnej tabeli (Tabela 34) przedstawiono zakładane cele strategiczne wraz z kierunkami działań.

Tabela 34. Cele strategiczne wraz z kierunkami działań przypisane do poszczególnych sfer

Sfera	Cele strategiczne	Kierunki działań	Odniesienie do zidentyfikowanych potrzeb
Społeczna	Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności	<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców – Wspieranie działania osób i organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej – Poprawa jakości i dostępności usług opiekuńczych kierowanych do osób starszych oraz niepełnosprawnych, a także do dzieci – Wspieranie postaw aktywności społecznej mieszkańców – Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego grup zagrożonych – Rozwój różnorodnych form kształcenia dostępnych dla mieszkańców w różnym wieku – Wspieranie integracji międzypokoleniowej mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – potrzeba zapewnienia usług opiekuńczych na odpowiednim poziomie – potrzeba dostosowania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i zapewnienie różnych form aktywności społecznej dla tej grupy wiekowej – potrzeba rozwoju oferty spędzania czasu wolnego dostosowanego do potrzeb różnych grup odbiorców, stworzenie oferty łączącej pokolenia – potrzeba realizacji programów przyczyniających się do aktywizacji społecznej – potrzeba organizacji większej liczby wydarzeń, programów przyczyniających się do integracji mieszkańców – potrzeba realizacji programów aktywizacji zawodowej oraz wzmacniających przedsiębiorczość wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji – potrzeba wzmocnienia potencjału istniejących organizacji pozarządowych, a także tworzenie optymalnych warunków do powstawania nowych – potrzeba zwiększenia wykorzystania potencjału kulturowego oraz historycznego w celu budowania tożsamości lokalnej i rozwijaniu kapitału społecznego
Gospodarcza	Przedsiębiorcza i aktywna zawodowo społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie i rozwój działania podmiotów ekonomii społecznej – Prowadzenie programów pro-przedsiębiorczych dla młodzieży oraz osób wchodzących na rynek pracy – Wsparcie re kwalifikacji zawodowej oraz powrotu na rynek pracy osób wykluczonych, bezrobotnych lub zagrożonych bezrobociem 	<ul style="list-style-type: none"> – potrzeba realizacji programów aktywizacji zawodowej oraz wzmacniających przedsiębiorczość wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji – potrzeba wspierania oddolnych inicjatyw gospodarczych mieszkańców – potrzeba tworzenia warunków do podnoszenia kwalifikacji osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo

Sfera	Cele strategiczne	Kierunki działań	Odniesienie do zidentyfikowanych potrzeb
		<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie działań promujących miasto	<ul style="list-style-type: none"> – potrzeba rozszerzenia zakresu usług rzemieślniczych, a także wykorzystanie w większym stopniu istniejących produktów lokalnych – potrzeba zwiększenia wykorzystania potencjału kulturowego oraz historycznego
Przestrzenno-funkcyjna	Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie lokalnych miejsc spotkań mieszkańców, dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych, wspierających integrację międzypokoleniową – Renowacja i tworzenie nowych miejsc zieleni, parków miejskich oraz terenów nadrzecznych – Uporządkowanie i renowacja istniejących przestrzeni publicznych	<ul style="list-style-type: none"> – potrzeba zwiększenia wykorzystania potencjału kulturowego oraz historycznego w celu budowania tożsamości lokalnej i rozwijaniu kapitału społecznego – potrzeba stworzenia oferty łączącej pokolenia realizowanej w miejscach spotkań, których obecnie brakuje – potrzeba dostosowania przestrzeni publicznych do pełnienia funkcji społecznych, integracyjnych – potrzeba utworzenia miejsc spotkań dla mieszkańców, a także miejsc do tworzenia nowej, atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego – potrzeby w zakresie poprawy estetyki przestrzeni publicznych, doposażenie zamieszkałych przestrzeni w obiekty małej architektury, wyznaczanie miejsc integracji społecznej
Techniczna i Środowiskowa	Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa stanu i rozwój sieci infrastruktury drogowej oraz pieszo-rowerowej – Likwidacja barier architektonicznych pod kątem osób o ograniczonych możliwościach ruchowych – Prowadzenie prac termomodernizacyjnych oraz remontowych w obiektach użyteczności publicznej – Wsparcie działań w zakresie remontów, podnoszenia standardu i termomodernizacji budynków mieszkalnych	<ul style="list-style-type: none"> – potrzeba instalacji dodatkowych kamer monitoringu oraz rozszerzenie oświetlenia o nowe lampy oraz wymianę oświetlenia na ledowe – potrzeba podjęcia prac remontowych i modernizacyjnych w zakresie infrastruktury liniowej jak i budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej, w tym dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych

Sfera	Cele strategiczne	Kierunki działań	Odniesienie do zidentyfikowanych potrzeb
		<ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii – Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców dzięki wymianie i instalacji nowych punktów oświetleniowych	

Źródło: opracowanie własne

7. Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią zestaw działań, których realizacja umożliwi wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego i niwelowania negatywnych zjawisk. Podejmowane interwencje mające charakter społeczny, gospodarczy, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny lub techniczny przyczynią się do osiągnięcia zakładanych celów całego Program Rewitalizacji.

7.1. Projekty i przedsięwzięcia podstawowe

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla miasta Sieradza na lata 2018-2023 zaplanowano realizację projektów podstawowych. Wskazane działania będą odpowiedzią na zidentyfikowane problemy w szczególności w sferze społecznej. Zakłada się, że ich realizacja będzie możliwa dzięki włączeniu szeregu podmiotów m.in. poszczególnych wydziałów Urzędu Miasta, instytucji miejskich takich jak Sieradzkie Centrum Kultury czy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówek oświatowych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, mieszkańców. Wszystkie projekty będą realizowane na obszarze rewitalizacji.

Wskaźniki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych znajdują się w rozdziale 12. System monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych. Ponadto w rozdziale 8. Komplementarność w realizacji programu znajdują się powiązania poszczególnych projektów z celami i kierunkami działań.

Tabela 35. Zestawienie projektów i przedsięwzięć podstawowych

Nr projektu	Nazwa projektu
1	Klub 60+
2	Lokalny Program Aktywny Sieradz
3	Centrum Aktywności Lokalnej
4	Zielone Miasto
5	Rozbudowa Sieradzkiego Centrum Kultury
6	Planeta Sieradz
7	Nowe oblicze osiedla Dziewiarz
8	Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności
9	Odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu
10	Sieradz - miasto historii
11	Warcka 4 - nowa przestrzeń
12	Wsparcie mieszkańców SSM
13	Rewitalizacja osiedla Polna-Północ

Źródło: opracowanie własne

Tabela 36. Projekt nr 1. Klub 60 +

Nazwa planowanego działania	Klub 60+
Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji
Koordynator	Urząd Miasta Sieradza
Partnerzy	Sieradzkie Centrum Kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji, Przedsiębiorstwo Komunalne, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, partnerzy prywatni
Opis projektu	Miejski program wsparcia dla osób 60 +. Program zakłada stworzenie płaszczyzny współpracy pomiędzy jednostkami miejskimi oraz sektorem ngo i prywatnym w celu wypracowania szeregu cyklicznych i pojedynczych działań, warsztatów, projektów mających na celu zwiększenie dostępu do różnych usług dla osób w wieku senioralnym, stworzenie Karty 60+, wspieranie i wzmocnienie aktywności oraz poprawę jakości życia seniorów. Program ma na celu również zwiększenie partycypacji społecznej seniorów, w tym opiniowanie i kreowanie działań podejmowanych przez miasto Sieradz. Planuje się następujące działania: warsztaty edukacyjne dla seniorów, warsztaty aktywności w plenerze oraz na obiektach miejskich, konsultacje senioralne, działania kulturalne.
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji w wieku 60+
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalny Program Aktywny Sieradz • Centrum Aktywności Lokalnej • Zielone Miasto • Rozbudowa Sieradzkiego Centrum Kultury • Wsparcie mieszkańców SSM
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu szczególnie wśród osób starszych i samotnych, • Aktywizacja społeczna mieszkańców, • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego
Szacunkowy koszt (zł)	3 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie IX.2.1 RPO WŁ na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 37. Projekt nr 2. Lokalny Program Aktywny Sieradz

Nazwa planowanego działania	Lokalny Program Aktywny Sieradz
Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji
Koordynator	Urząd Miasta Sieradza
Partnerzy	Sieradzkie Centrum Kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji, Przedsiębiorstwo Komunalne, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, partnerzy prywatni
Opis projektu	<p>Program zakłada organizację działań zaspokajających potrzeby mieszkańców związane z edukacją, rekreacją, kulturą i rozwojem społecznym. W ramach programu zrealizowany zostanie kompleksowy pakiet działań aktywizujących jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program Mikrograntów dla mieszkańców, • Aktywna plaża w ramach programu Tu Sieradz,

Fundusze Europejskie
Pomoc TechnicznaMINISTERSTWO
ROZWOJUUnia Europejska
Fundusz Spójności

Nazwa planowanego działania	Lokalny Program Aktywny Sieradz
	<ul style="list-style-type: none"> Wypocznij, zespół działań aktywizujących i integrujących dla mieszkańców na terenie placów zabaw - skierowany przede wszystkim do rodziców z małymi dziećmi, Szkolenia dla organizacji pozarządowych, Warsztaty twórcze dla mieszkańców.
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Klub 60+ Centrum Aktywności Lokalnej Zielone Miasto
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> Integracja międzypokoleniowa Aktywizacja społeczna mieszkańców, Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego
Szacunkowy koszt (zł)	4 500 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie IX.1.1 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie IX.2.1 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie VI.3.2 RPO Wł na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 38. Projekt nr 3. Centrum Aktywności Lokalnej

Nazwa planowanego działania	Centrum Aktywności Lokalnej
Lokalizacja projektu/adres	Ul. Rycerska (obszar rewitalizacji)
Koordynator	Urząd Miasta Sieradza
Partnerzy	Sieradzkie Centrum Kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
Opis projektu	Stworzenie na bazie byłego Publicznego Gimnazjum przy ul. Rycerskiej Centrum Aktywności Lokalnej, którego celem będzie przede wszystkim wspieranie i integracja społeczna na wielu płaszczyznach. Centrum posłuży na realizację celów statutowych MOPS, na cele realizacji zadań przedsiębiorstw z zakresu ekonomii społecznej, jako mikroinkubator dla przedsiębiorczości skupionej wokół usług związanych z edukacją, kulturą, rozwojem, organizacjami pozarządowymi. W ramach obiektu znajdują się sale do realizacji zadań z zakresu działalności artystycznej, działalności kulturalnej, ogólnorozwojowej ze szczególnym naciskiem na zadania skierowane do dzieci, osób wykluczonych. W ramach centrum funkcjonowały będą również izby pamięci poświęcone historii miasta, a przede wszystkim jej mieszkańców. Obiekt jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne oraz organizacje pozarządowe
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Klub 60+ Lokalny Program Aktywny Sieradz Zielone Miasto Wsparcie mieszkańców SSM
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Aktywizacja społeczna mieszkańców, Zmniejszenie bezrobocia

	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie przywiązania i identyfikacji z miastem mieszkańców • Wsparcie działań osób i organizacji pozarządowych ukierunkowanych na społeczność lokalną
Szacunkowy koszt (zł)	6 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.3.2 RPO WŁ na lata 2014-2020 Poddziałanie IX.1.1 RPO WŁ na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 39. Projekt nr 4. Zielone Miasto

Nazwa planowanego działania	Zielone Miasto
Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji – m.in. tereny nadbrzeżne, parki na obszarze rewitalizacji
Koordynator	Urząd Miasta Sieradza
Partnerzy	
Opis projektu	Rozwój społeczny poprzez zwiększenie aktywności mieszkańców na terenach zielonych oraz podniesienie ich atrakcyjności. Projekt polega na zrewitalizowaniu istniejących terenów zielonych leżących w obszarze rewitalizacyjnym. Zagospodarowanie zieleni, wyposażenie parków w niezbędne dla rozwoju aktywności mieszkańców elementy i doposażenie już istniejących stref: place zabaw, strefa wsparcia aktywności fizycznej, strefy spacerowe. W ramach projektu przewidziana jest również realizacja projektu pod nazwą Sieradzkie Bulwary to nadrzeczny teren łączący część starego miasta z osiedlem Mickiewicza. Do kompleksowego projektu zostaną włączone parki: Mickiewicza, Staromiejski, Broniewskiego oraz tereny na osiedlach mieszkaniowych pozwalające na stworzenie na nich zielonych akwenów. Projekt zakłada również opracowanie kompleksowego planu zagospodarowania wybranych stref zielonych oraz stworzenia na nich programu aktywności społecznej z działaniami animatorów oraz z udziałem podmiotów ekonomii społecznej.
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Klub 60+ • Lokalny Program Aktywny Sieradz • Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • Aktywizacja społeczna mieszkańców, • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego • Zwiększenie liczby miejsc integracji społeczności lokalnej • Poprawa jakości przestrzeni publicznych
Szacunkowy koszt (zł)	18 000 000 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.3.2 RPO WŁ na lata 2014-2020 Działanie V.4 RPO WŁ na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 40. Projekt nr. 5 Rozbudowa Sieradzkiego Centrum Kultury

Nazwa planowanego działania	Rozbudowa Sieradzkiego Centrum Kultury
Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji – Dominikańska 19
Koordynator	Sieradzkie Centrum Kultury
Partnerzy	
Opis projektu	Projekt zakłada rozbudowę Teatru Miejskiego - głównej siedziby Sieradzkiego Centrum Kultury. W ramach projektu zostanie zrealizowana sala kinowa oraz stworzona część pozwalająca na rozbudowanie oferty kulturalno-edukacyjno-integracyjnej poprzez takie elementy jak: zadaszone patio - miejsce różnych spotkań i wydarzeń miejscem dla nawet 500 osób oraz skrzydło z pomieszczeniami na realizację różnych inicjatyw, np. warsztatów zajęć muzycznych itd. Swoje miejsce będą mieli tam również seniorzy.
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • 1. Klub 60+ • Centrum Aktywności Lokalnej
Czas realizacji	2019-2020
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • Aktywizacja społeczna mieszkańców, • Zmniejszenie bezrobocia • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego
Szacunkowy koszt (zł)	7 000 000 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.1.2 RPO Wł na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 41. Projekt nr 6. Planeta Sieradz

Nazwa planowanego działania	Planeta Sieradz
Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji (w szczególności Aleja Grunwaldzka, ul. Jagiellońska, Park W. Broniewskiego, ul. Rycerska, ul. Portowa)
Koordynator	Urząd Miasta Sieradza
Partnerzy	Młodzieżowa Rada Miejska w Sieradzu, Przedsiębiorstwo Komunalne w Sieradzu, Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i kanalizacji, Biblioteka Miejska, Biblioteka Pedagogiczna, Muzeum Okręgowe w Sieradzu, Polska Agencja Kosmiczna, Politechnika Łódzka, Szkoły podstawowe i licea w Sieradzu, Centrum im. M. Kopernika w Warszawie, ESA; Realizacja budowy Sali kongresowej w formule Partnerstwa Publiczno-Prywatnego

Nazwa planowanego działania	Planeta Sieradz
Opis projektu	<p>Celem projektu jest nowoczesna, aktywna edukacja, promocja Sieradza a także aktywizacja seniorów i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach działania planuje się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie parku edukacyjno-rozrywkowego bazującego na nauce o kosmosie (edukacja najmłodszych, lekcje plenerowe, kreatywny czas z rodziną) alejki edukacyjne. 2. Odtworzenie elementów dawnego Sieradza - place zabaw (rakieta, orbita) które były charakterystycznym elementem Miasta 50 lat temu 3. Warsztaty/seminaria/wystawy 4. Stworzenie miejsca do animacji seniorów w Parku Broniewskiego – układ alei, tętnie i kuliste fontanny w formie układu planet. Seniorzy jako opiekunowie i gospodarze obiektu. 5. Stała wystawa o Arym Sternfeldzie 6. Lekcje plenerowe/eksperymentarium 7. Rzeźba autorstwa W. Siudmaka inspirowana wszechświatem/kosmosem będąca finałem trasy „Planeta Sieradz” z terenem do wypoczynku (strefa ciszy). 8. Projekcje multimedialne 9. Trasa turystyczna „Planeta Sieradz” 10. Cykliczna Konferencja kosmiczna 11. Złot kółek naukowych uczelni wyższych i prezentacja prac dyplomowych związanych z fizyka i badaniem kosmosu 12. Mini planetarium 13. Budowa Sali Kongresowej (bryła – projekt inspirowany kosmosem) 14. Festiwal filmów science fiction
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności dzieci i młodzież
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Klub 60+ • Lokalny Program Aktywny Sieradz
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • Aktywizacja społeczna mieszkańców, • Promocja miasta • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego
Szacunkowy koszt (zł)	100 000 000,00 zł
Źródła finansowania	<p>Poddziałanie VI.1.2 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie VI.2.1 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie VI.3.2 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie IX.1.1 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie IX.2.1 RPO Wł na lata 2014-2020</p>

Źródło: opracowanie własne

Tabela 42. Projekt nr 7. Nowe oblicze osiedla Dziewiarz

Nazwa planowanego działania	Nowe oblicze osiedla Dziewiarz
Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji – okolice ul. Mickiewicza
Koordynator	Urząd Miasta Sieradz
Partnerzy	Sieradzka Spółdzielnia Mieszkaniowa

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Opis projektu	<p>W ramach projektu planuje się realizację działań zmieniających przestrzeń na terenie osiedla Dziewiarz.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ulica Mickiewicza bezpieczna i funkcjonalna dla swoich mieszkańców. <p>Planuje się m.in. przebudowę ul. Mickiewicza a także poprowadzenie kanalizacji deszczowej na wskazanym terenie</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Wielopokoleniowy plac rekreacyjny „Od malucha do seniora” <p>Celem projektu jest wybudowanie wielofunkcyjnego boiska sportowego z częścią rekreacyjną przeznaczoną dla mieszkańców osiedla ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych np. boisko do gier zespołowych, siłownia napowietrzna, aleje spacerowe.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. „Przed blokiem też może być fajnie i funkcjonalnie” <p>Zagospodarowanie przestrzeni w miejscu przyblokowych ogródków działkowych, które są użytkowane w niewielkim stopniu</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Droga łącząca Osiedle Dziewiarz z przystankiem PKP Sieradz Warta <p>Celem projektu jest funkcjonalne i bezpieczne połączenie Osiedla Dziewiarz z przystankiem PKP Sieradz Warta oraz z centrum miasta.</p>
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Zielone Miasto • Lokalny Program Aktywny Sieradz
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • Aktywizacja społeczna mieszkańców, • Tworzenie lokalnych miejsc spotkań • Doprawa stanu technicznego dróg i chodników • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego
Szacunkowy koszt (zł)	5 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.3.2 RPO WŁ na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 43. Projekt nr 8. Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności

Nazwa planowanego działania	Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności
Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji - Plac Wojewódzki w Sieradzu (parkingi przed Urzędem Miasta Sieradz, Domem Handlowym Warta oraz siedzibą Starostwa Powiatowego)
Koordynator	Urząd Miasta Sieradza
Partnerzy	Powiat Sieradzki (Powiatowy Zarząd Dróg w Sieradzu) Stowarzyszenie Architektów Polskich o. Łódź, Towarzystwo Urbanistów Polskich o. Łódź (patronat nad konkursem urbanistyczno - architektonicznym)

Opis projektu	<p>Plac Wojewódzki jest placem miejskim jedynie w nazwie administracyjnej. Na co dzień funkcjonuje jako parking i tylko „od święta” służy mieszkańcom jako miejsce realizacji ich społecznych aktywności. Dominacja funkcji parkingowej na placu istotnie wpływa na degradację tego reprezentacyjnego fragmentu przestrzeni miejskiej. Z uwagi na sąsiadujące instytucje oraz bliskość Starego Miasta potrzeby parkingowe powinny być zrealizowane w formie parkingu podziemnego pod placem przed Urzędem Miasta, w formie placowej przed Starostwem Powiatowym lub kubaturowej w zasięgu do 300 m od Placu Wojewódzkiego - obszar za budynkiem ZUS). Cel projektu: Przebudowa Placu Wojewódzkiego ma na celu przywrócić mieszkańcom fragment przestrzeni publicznej miasta na realizację różnorodnych aktywności społecznych i rekreacyjnych. Stworzenie nowego miejsca spotkań służyć będzie integracji lokalnej społeczności oraz (jak dotychczas) organizacji większych - ogólnomiejskim inicjatyw. Zakres realizowanych działań: Przebudowa placu powinna być poprzedzona ogólnopolskim konkursem urbanistyczno - architektonicznym, w ramach którego profesjonalne jury wyłoni najlepszą koncepcję zagospodarowania Placu Wojewódzkiego. Nowy program funkcjonalny placu powinien być ustalony na podstawie konsultacji społecznych i odpowiadać realnym potrzebom mieszkańców miasta. Zakres prac powinien obejmować wszystkie elementy składające się na zagospodarowanie placu miejskiego czyli: posadzki urbanistyczne, zieleni, infrastrukturę techniczną, małą architekturę i inne urządzenia miejskie. Plac Wojewódzki znajduje się w odległości ok. 300 m. od ul. Rycerskiej, gdzie planowane jest stworzenie Centrum Aktywności Lokalnej</p>
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Planeta Sieradz
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> Aktywizacja społeczna mieszkańców, Poprawa jakości przestrzeni publicznych Tworzenie miejsc integracji mieszkańców
Szacunkowy koszt (zł)	4 500 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.3.2 RPO Wł na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 44. Projekt nr 9. Odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu

Nazwa planowanego działania	Odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu
Lokalizacja projektu/adres	Szkoła Podstawowa nr 4 w Sieradzu, ul. Ks. Leśniowskiego
Koordynator	Dyrekcja szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu
Partnerzy	

Opis projektu	Budynek szkoły jak miejsce integracji najmłodszych mieszkańców wymaga niezbędnych remontów i poprawy wizerunku, tak aby mieszkańcy utożsamiali się z tym miejscem, które będzie nowoczesną szkołą podążającą z duchem czasu. Konieczne jest wykonanie następujących prac: 1. otynkowanie budynku (sznyty i front, ponieważ tył będzie rozbudowywany) 2. wymiana zmurstałych schodów wejściowych 3. wykonanie zadaszenia przed wejściem do szkoły oraz do świetlicy 4. wykonanie oczka wodnego na terenie zielonym przed szkołą 5. wymiana ogrodzenia, remont dachu oraz zainstalowanie ogniw fotowoltanicznych.
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności dzieci uczestniczące w zajęciach edukacyjnych w szkole podstawowej nr 4
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Centrum Aktywności Lokalnej
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Aktywizacja społeczna mieszkańców, Zmniejszenie bezrobocia Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego
Szacunkowy koszt (zł)	7 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.1.2 RPO WŁ na lata 2014-2020 Poddziałanie XI.1.2 RPO WŁ na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 45. Projekt nr 10. Sieradz - miasto historii

Nazwa planowanego działania	Sieradz – miasto historii
Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji - Tablice informacyjne: Ulica Krakowskie Przedmieście, Kolegiacka, Ogrodowa, Wodna, Sukiennicza, Krótka, Kościuszki, Rynek, Warszawska, Dominikańska, Warcka, POW, Sienkiewicza; Wydarzenia kulturalne: Rynek
Koordynator	Bractwo Rycerskie Ziemi Sieradzkiej
Partnerzy	Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego Muzeum Okręgowe w Sieradzu Towarzystwo Przyjaciół Sieradza + inne podmioty o odpowiednich kwalifikacjach
Opis projektu	<p>Jednym ze sposobów promocji miasta jest odwoływanie się do jego dziedzictwa historycznego i kulturowego. Zwiększanie wiedzy mieszkańców na temat przeszłości miasta pozwala na kształtowanie więzi z miejscem, przywiązania i identyfikowania się z obszarem. Wśród zauważonych problemów, która utrudnia pełne korzystanie z dziedzictwa historycznego Sieradza są:</p> <ul style="list-style-type: none"> Brak scenariusza zwiedzania miasta Brak spójnej narracji historycznej w obrębie Starego Miasta (np. słupy w miejscu bram miejskich i zarys domniemanego ratusza na placu rynkowym są niezrozumiałe dla odbiorcy, natomiast tabliczka przy domu kata przedstawia bardzo okrojony zasób informacji, a są to jedyne oznaczenia historyczne na obszarze realizacji projektu)

	<ul style="list-style-type: none"> Niespójność informacji historycznej w zrewitalizowanej przestrzeni Starego Miasta (tablice edukacyjne zamieszczono jedynie przy ul. Zamkowej i na Wzgórzu Zamkowym) Niezrozumienie walorów zabytkowej przestrzeni przez mieszkańców, inwestorów oraz przyjezdnych. <p>W ramach projektu planuje się organizację wydarzeń kulturalnych promujących historię miasta, ustawienie tablic informacyjnych dotyczących ważnych przestrzeni a także stworzenie aplikacji mobilnej, która umożliwiałaby dotarcie z przekazem również do młodszych grup wiekowych.</p> <p>Dodatkowe działania, które planowane są w ramach projektu to: wykonanie makiety zamku sieradzkiego oraz ścieżki wokół Wzgórza Zamkowego.</p>
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji; inni odwiedzający obszar rewitalizacji
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Centrum Aktywności Lokalnej Zielone Miasto
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Aktywizacja społeczna mieszkańców, Zmniejszenie bezrobocia Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego Podniesienie atrakcyjności turystycznej Identyfikacja mieszkańców z miastem
Szacunkowy koszt (zł)	600 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.2.1 RPO WŁ na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 46. Projekt nr 11. Warcka 4 – nowa przestrzeń

Nazwa planowanego działania	Warcka 4 – nowa przestrzeń
Lokalizacja projektu/adres	Warcka 4
Koordynator	Sieradzka Spółdzielnia Mieszkaniowa
Partnerzy	Urząd Miasta Sieradza
Opis projektu	<p>W ramach projektu planuje się remont części wspólnych wielorodzinnego budynku mieszkalnego zlokalizowanego w pobliżu Starego Miasta - ul. Warcka 4. Jako komponent projektu będą realizowane działania dotyczące przebudowy drogi wraz z infrastrukturą towarzyszącą a także instalacja oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego.</p> <p>Cel projektu: Poprawa estetyki i funkcjonalności nieruchomości i otoczenia wokół niej.</p> <p>Zdecydowana poprawa komfortu życia mieszkańców</p>
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie mieszkańców SSM
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Aktywizacja społeczna mieszkańców, Zmniejszenie bezrobocia Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego

Szacunkowy koszt (zł)	4 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.3.2 RPO Wł na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 47. Projekt nr 12. Wsparcie mieszkańców SSM

Nazwa planowanego działania	Wsparcie mieszkańców SSM
Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji – Spółdzielczy Dom Kultury
Koordynator	Sieradzka Spółdzielnia Mieszkaniowa
Partnerzy	Urząd Miasta
Opis projektu	Na osiedlach obserwuje się wzrost zachowań agresywnych i wulgarnych. Notuje się częste łamanie regulaminów porządku domowego. Prowadzi to wręcz do wzrostu poczucia zagrożenia wśród mieszkańców miasta. Zaobserwowano również zjawisko bezradności i samotności osób starszych. Migracja młodszych pokoleń mieszkańców do większych aglomeracji miejskich lub poza granice kraju spowodowała niedostateczną opiekę nad starszym pokoleniem. W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy planuje się następujące działania: spotkania z psychologiem (zarówno dla dzieci jak i dorosłych), warsztaty zajęciowe dla dzieci i dorosłych, zajęcia korekty wad postawy a także wizyty domowe i kontakt w biurze pracownika socjalnego zajmującego się problemami senioralnymi społeczności spółdzielczej.
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w szczególności osoby starsze, w największym stopniu narażone na wykluczenie społeczne
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Klub 60+ • Warcka 4 - nowa przestrzeń
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, szczególnie osób starszych • Aktywizacja społeczna mieszkańców, • Złagodzenie skutków złego rozwoju fizycznego mieszkańców i ograniczenie konieczności ich rehabilitacji w przyszłości • Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców • Ograniczenie aktów wandalizmu i dewastacji mienia • Pomoc rodzicom i opiekunom w komunikacji ze swoimi dziećmi i podopiecznymi. • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego
Szacunkowy koszt (zł)	2 400 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.3.2 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie IX.1.1 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie IX.2.1 RPO Wł na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

Tabela 48. Projekt nr 13. Rewitalizacja osiedla Polna-Północ

Nazwa planowanego działania	Rewitalizacja osiedla Polna-Północ
-----------------------------	------------------------------------

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lokalizacja projektu/adres	Obszar rewitalizacji - ul. Leszka Czarnego, Piłsudskiego, Jana Pawła II, Polna, Broniewskiego, Zajęcza, ul. Targowa, ul. Kosynierów, ul. ks. A. Leśniewskiego
Koordynator	Sieradzka Spółdzielnia Mieszkaniowa, Urząd Miasta
Partnerzy	
Opis projektu	<p>Jednym ze stwierdzonych na obszarze rewitalizacji problemów jest niezadowalający poziom bezpieczeństwa. Z danych Sieradzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej wynika, iż w okolicach ulic Polna, Zajęcza, Jana Pawła II czy Broniewskiego odnotowuje się akty wandalizmu i agresji, które wpływają na wzrost poczucia zagrożenia. Dodatkowo przeprowadzone spacer i spotkania konsultacyjne pokazały, że na wskazanym obszarze występują braki w infrastrukturze technicznej: niedostateczny stopień wyposażenia terenu w kanalizację burzową, niewystarczające oświetlenie. Projekt zakłada realizację dwóch grup działań, których wdrażanie będzie nadzorowane w zależności od obszaru, przez Sieradzką Spółdzielnię Mieszkaniową oraz Urząd Miasta.</p> <p>Część bloków należących do Sieradzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej, przy których oświetlenie jest niewystarczające zlokalizowanych jest wokół parku Broniewskiego, gdzie planowana jest kompleksowa modernizacja. W ramach projektu zakłada się wykonanie oświetlenia ulicznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • od budynku ul. Jana Pawła II 43 do ul. Jana Pawła II 51, • ul. Zajęcza 3-5, • ul. Broniewskiego 32 do 38 (w szczytach budynków). <p>W celu poprawy stanu technicznego istniejącego oświetlenia planuje się wymianę oświetlenia ulicznego na ledowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ul. Leszka Czarnego 1, 3, 5, • ul. Piłsudskiego 3a, • ul. Jana Pawła II 33a-39, • ul. Polna 24. <p>Projekt realizowany na terenie obejmuje również podłączenie infrastruktury sieciowej - kanalizacji deszczowej przy ul. Broniewskiego 40-42 oraz ul. Polna 11a-13. Wszystkie wskazane działania mają na celu poprawę warunków życia mieszkańców u ich bezpieczeństwa</p> <p>W ramach projektu planuje się również realizację dwóch dodatkowych działań, które poprawią stan sfery przestrzenno-funkcjonalnej na terenie obszaru rewitalizacji tj. przebudowę kanału deszczowego w rejonie ul. ks. A. Leśniewskiego, która ma umożliwić właściwą budowę parkingów w os. Polna-Północ oraz budowę kanału deszczowego w ul. Targowej i ul. Kosynierów, dzięki któremu możliwe będzie odwodnienie obszaru.</p>
Grupa docelowa działania rewitalizacyjnego	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie mieszkańców SSM
Czas realizacji	2018-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja społeczna mieszkańców, • Zmniejszenie bezrobocia • Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego
Szacunkowy koszt (zł)	1 640 000,00 zł
Źródła finansowania	Poddziałanie VI.3.2 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie IX.1.1 RPO Wł na lata 2014-2020 Poddziałanie IX.2.1 RPO Wł na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne

7.2. Projekty uzupełniające realizujące kierunki działań

Oprócz wymienionych w podrozdziale 7.1. projektów podstawowych zakłada się realizację projektów uzupełniających, czyli takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.

Tabela 49 Projekt uzupełniający nr 1. Baraki-lofty

Nazwa planowanego działania	Baraki -lofty
Lokalizacja projektu/adres	Budynki przy ul. Mickiewicza 1,3,7
Koordynator	Urząd Miasta Sieradza
Partnerzy	Przedsiębiorcy prywatni (deweloperzy)
Opis projektu	Istniejące budynki wybudowane zostały w latach pięćdziesiątych ubiegłego stulecia jako baza hotelowa dla budowniczych ZPDz Sira. Od lat siedemdziesiątych są przeznaczone do rozbioru, ze względu na nieodpowiadające podstawowym standardom warunki bytowe. Obecnie część lokali nie jest użytkowana. W związku z niemożliwością dalszej eksploatacji budynków z przeznaczeniem na lokale mieszkalne, proponuje się je wyburzyć, a na ich miejsce postawić nowe funkcjonalne lofty z rekreacyjnym zagospodarowaniem otaczającej przestrzeni. Pozwoliłoby to zachować unikalny charakter tego miejsca, które zawsze kojarzy się tzw. barakami.
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	7. Nowe oblicze osiedla Dziewiarz
Czas realizacji	2019-2023
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości przestrzeni publicznej
Szacunkowy koszt (zł)	5 500 000 zł

Źródło: opracowanie własne

Tabela 50. Projekt uzupełniający nr 2. Termomodernizacja budynku ciepłowni

Nazwa planowanego działania	Termomodernizacja budynku ciepłowni
Lokalizacja projektu/adres	obszar rewitalizacji, ul. Spółdzielcza 4
Koordynator	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp z o.o.
Partnerzy	
Opis projektu	Budynek ciepłowni miejskiej, murowany częściowo otynkowany jest nieocieplony. Wokół budynku istnieje nieutwardzony plac oraz zniszczone ogrodzenie, które niszczą estetykę przestrzeni publicznej. W ramach remontu planuje się termomodernizację

	budynku a także odnowę otoczenia, która poprawi jego walory estetyczne, wizualność zewnętrzną oraz przyniesie efekt energooszczędny, wpłynie na ochronę powietrza dla społeczeństwa i ochronę środowiska. W najbliższym czasie planuje się, że zmodernizowany obiekt służyć będą edukacji dzieci i młodzieży.
Projekty zintegrowane (komplementarne) w Programie Rewitalizacji	Zielone Miasto
Czas realizacji	2019-2020
Cel projektu	Poprawa jakości przestrzeni publicznej Poprawa jakości powietrza atmosferycznego -
Szacunkowy koszt (zł)	900 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne

8. Komplementarność w realizacji programu

8.1. Komplementarność przestrzenna

Zapewnienie komplementarności przestrzennej ma zagwarantować efektywne oddziaływanie procesu rewitalizacji na cały obszar kryzysowy. W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla miasta Sieradza na lata 2018-2023 komplementarność przestrzenna została zapewniona poprzez koncentrację projektów na jednym, wyznaczonym i delimitowanym obszarze rewitalizacji. Podejmowane działania będą w pierwszej kolejności oddziaływały na obszar rewitalizacji, ale także poza nim. Dzięki temu utrudnione będzie przenoszenie negatywnego zjawiska w inne miejsca.

Należy przy tym zaznaczyć, że planuje się realizację wielu projektów w miejscach użyteczności publicznej, z których będą mogli korzystać wszyscy mieszkańcy miasta Sieradza np. z rozbudowanego w ramach projektu nr 5 Sieradzkiego Centrum Kultury.

Kolejnym przykładem projektu, który będzie oddziaływał na pozytywny wizerunek całego miasta jest „Zielone miasto”. W jego ramach zakłada się modernizację i zagospodarowanie terenów zieleni na całym obszarze rewitalizacji oraz budowę bulwarów nad Wartą, które połączą teren starego miasta z osiedlem Dziewiarz. Teren nadrzeczny może stać się wizytówką całego miasta i stać się miejscem relaksu i rekreacji wszystkich mieszkańców.

8.2. Komplementarność problemowa

Planowane projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniają i pozwalają na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom zidentyfikowanym w diagnozie dotyczącym m.in. problemów demograficznych, wykluczenia społecznego, bezrobocia czy niedostatecznej aktywności społecznej mieszkańców. Zapewnienie komplementarności problemowej pomoże na przeciwdziałanie fragmentaryczności działań. Dzięki temu możliwe będzie oddziaływanie na zjawiskach z wielu sfer problemowych.

Zaplanowane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji działania zostały zaprojektowane w taki sposób by wzajemnie oddziaływały na siebie. Projekty, dla których dominującą sferą jest sfera przestrzenno-funkcjonalna czy techniczna np. Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności (projekt nr 8) czy odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu (projekt nr 9) będą stanowić podstawę do realizacji projektów o charakterze społecznym.

Tabela 51. Powiązanie projektów z poszczególnymi sferami

Nr projektu	Nazwa projektu	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Projekty podstawowe						
1	Klub 60+					
2	Lokalny Program Aktywny Sieradz					
3	Centrum Aktywności Lokalnej					
4	Zielone Miasto					
5	Rozbudowa Sieradzkiego Centrum Kultury					
6	Planeta Sieradz					

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Nr projektu	Nazwa projektu	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzennie funkcjonalna
Projekty podstawowe						
7	Nowe oblicze osiedla Dziewiarz					
8	Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności					
9	Odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu					
10	Sieradz - miasto historii					
11	Warcka 4 - nowa przestrzeń					
12	Wsparcie mieszkańców SSM					
13	Rewitalizacja osiedla Polna-Północ					
Projekty uzupełniające						
14	Baraki -lofty					
15	Termomodernizacji budynku ciepłowni					

Źródło: opracowanie własne

Poszczególne projekty i przedsięwzięcia zostały powiązane również z zidentyfikowanymi problemami, a także z celami i kierunkami działań, które pozwolą osiągnąć zakładaną wizję obszaru rewitalizacji. Szczegółowe zestawienie powiązań znajduje się w kolejnej tabeli (Tabela 52.)

Tabela 52. Komplementarność problemowa projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr projektu	Nazwa projektu/ przedsięwzięcia	Odpowiedź na zidentyfikowane problemy	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań
1	Klub 60+	Wykluczenie społeczne (szczególnie osób starszych i samotnych), niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, niska aktywność społeczna	<p><u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u></p> <p>Kierunku działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców – Wspieranie działania osób i organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej – Poprawa jakości i dostępności usług opiekuńczych kierowanych do osób starszych oraz niepełnosprawnych, a także do dzieci – Wspieranie postaw aktywności społecznej mieszkańców – Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego grup zagrożonych – Rozwój różnorodnych form kształcenia dostępnych dla mieszkańców w różnym wieku
2	Lokalny Program Aktywny Sieradz	Wykluczenie społeczne (szczególnie osób starszych i samotnych), niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, niska aktywność społeczna	<p><u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u></p> <p>Kierunku działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców – Wspieranie działania osób i organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej – Wspieranie postaw aktywności społecznej mieszkańców – Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego grup zagrożonych – Rozwój różnorodnych form kształcenia dostępnych dla mieszkańców w różnym wieku – Wspieranie integracji międzypokoleniowej mieszkańców

Nr projektu	Nazwa projektu/ przedsięwzięcia	Odpowiedź na zidentyfikowane problemy	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań
3	Centrum Aktywności Lokalnej	Wykluczenie społeczne (szczególnie osób starszych i samotnych), niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, niska aktywność społeczna, niedostateczne wsparcie działań osób i organizacji pozarządowych wspierających społeczność lokalną,	<u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u> Kierunku działań: <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców – Wspieranie działania osób i organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej – Wspieranie postaw aktywności społecznej mieszkańców – Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego grup zagrożonych – Rozwój różnorodnych form kształcenia dostępnych dla mieszkańców w różnym wieku – Wspieranie integracji międzypokoleniowej mieszkańców <u>Cel: Przedsiębiorcze i aktywna zawodowo społeczność lokalna</u> <ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie i rozwój działania podmiotów ekonomii społecznej
4	Zielone Miasto	Wykluczenie społeczne (szczególnie osób starszych i samotnych), niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, niska aktywność społeczna, niedostateczna liczba uporządkowanych terenów zielni publicznej, niedostateczna liczba miejsc spotkań mieszkańców	<u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u> Kierunku działań: <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców – Wspieranie działania osób i organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej – Wspieranie postaw aktywności społecznej mieszkańców – Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego grup zagrożonych – Wspieranie integracji międzypokoleniowej mieszkańców <u>Cel: Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców</u> Kierunki działań: <ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie lokalnych miejsc spotkań mieszkańców, dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych, wspierających integrację międzypokoleniową

Nr projektu	Nazwa projektu/ przedsięwzięcia	Odpowiedź na zidentyfikowane problemy	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań
			<ul style="list-style-type: none"> – Renowacja i tworzenie nowych miejsc zieleni, parków miejskich oraz terenów nadrzecznych – Uporządkowanie i renowacja istniejących przestrzeni publicznych
5	Rozbudowa Sieradzkiego Centrum Kultury	Wykluczenie społeczne (szczególnie osób starszych i samotnych), niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, niska aktywność społeczna, niedostateczna liczba miejsc spotkań mieszkańców	<p><u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u></p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców – Wspieranie postaw aktywności społecznej mieszkańców – Rozwój różnorodnych form kształcenia dostępnych dla mieszkańców w różnym wieku – Wspieranie integracji międzypokoleniowej mieszkańców <p><u>Cel: Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców</u></p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie lokalnych miejsc spotkań mieszkańców, dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych, wspierających integrację międzypokoleniową
6	Planeta Sieradz	Wykluczenie społeczne (szczególnie osób starszych i samotnych), niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, niska aktywność społeczna, niedostateczna promocja miasta, niewystarczająca liczba miejsc spotkań mieszkańców, Niedostateczna oferta edukacyjna dla wszystkich grup wiekowych,	<p><u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u></p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców – Wspieranie postaw aktywności społecznej mieszkańców – Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego grup zagrożonych – Rozwój różnorodnych form kształcenia dostępnych dla mieszkańców w różnym wieku – Wspieranie integracji międzypokoleniowej mieszkańców <p><u>Cel: Przedsiębiorcze i aktywna zawodowo społeczność lokalna</u></p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie działań promujących miasto

Nr projektu	Nazwa projektu/ przedsięwzięcia	Odpowiedź na zidentyfikowane problemy	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań
			<u>Cel: Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców</u> Kierunki działań: <ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie lokalnych miejsc spotkań mieszkańców, dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych, wspierających integrację międzypokoleniową – Renowacja i tworzenie nowych miejsc zieleni, parków miejskich oraz terenów nadrzecznych – Uporządkowanie i renowacja istniejących przestrzeni publicznych
7	Nowe oblicze osiedla Dziewiarz	Wykluczenie społeczne (szczególnie osób starszych i samotnych), niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, niska aktywność społeczna, niska estetyka przestrzeni publicznych, niedostateczny stan sieci infrastruktury drogowej oraz pieszej,	<u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u> Kierunki działań: <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców – Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego grup zagrożonych – Wspieranie integracji międzypokoleniowej mieszkańców <u>Cel: Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców</u> Kierunki działań: <ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie lokalnych miejsc spotkań mieszkańców, dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych, wspierających integrację międzypokoleniową – Renowacja i tworzenie nowych miejsc zieleni, parków miejskich oraz terenów nadrzecznych – Uporządkowanie i renowacja istniejących przestrzeni publicznych <u>Cel: Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców</u> Kierunki działań: <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa stanu i rozwój sieci infrastruktury drogowej oraz pieszo-rowerowej – Likwidacja barier architektonicznych pod kątem osób ograniczonych ruchowo

Nr projektu	Nazwa projektu/ przedsięwzięcia	Odpowiedź na zidentyfikowane problemy	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań
8	Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności	niska aktywność społeczna, niedostateczna liczba miejsc spotkań mieszkańców, niska estetyka przestrzeni publicznych	<u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u> Kierunki działań: – Wspieranie integracji międzypokoleniowej mieszkańców <u>Cel: Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców</u> Kierunki działań: – Tworzenie lokalnych miejsc spotkań mieszkańców, dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych, wspierających integrację międzypokoleniową – Renowacja i tworzenie nowych miejsc zieleni, parków miejskich oraz terenów nadrzecznych – Uporządkowanie i renowacja istniejących przestrzeni publicznych
9	Odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu	niska aktywność społeczna, niedostateczna jakość budynków użyteczności publicznej,	<u>Cel: Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców</u> Kierunki działań: – Uporządkowanie i renowacja istniejących przestrzeni publicznych <u>Cel: Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców</u> Kierunki działań: – Prowadzenie prac termomodernizacyjnych oraz remontowych w obiektach użyteczności publicznej
10	Sieradz - miasto historii	niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, niska aktywność społeczna, niedostateczna promocja dziedzictwa historycznego i kulturowego,	<u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u> Kierunki działań: – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców <u>Cel: Przedsiębiorcza i aktywna zawodowo społeczność lokalna</u> Kierunki działań: – Prowadzenie działań promujących miasto
11	Warcka 4 - nowa przestrzeń	Niedostateczny standard budynków mieszkalnych, występowanie barier architektonicznych	<u>Cel: Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców</u> Kierunki działań: – Poprawa stanu i rozwój sieci infrastruktury drogowej oraz pieszo-rowerowej – Likwidacja barier architektonicznych pod kątem osób ograniczonych ruchowo

Nr projektu	Nazwa projektu/ przedsięwzięcia	Odpowiedź na zidentyfikowane problemy	Powiązanie z celami PR i kierunkami działań
		utrudniających poruszanie się osobom z ograniczonymi możliwościami ruchowymi	– Wsparcie działań w zakresie remontów, podnoszenia standardu i termomodernizacji budynków mieszkalnych
12	Wsparcie mieszkańców SSM	Wykluczenie społeczne (szczególnie osób starszych i samotnych), niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego, występujące akty wandalizmu i przemocy	<u>Cel: Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności</u> Kierunki działań: – Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych mieszkańców – Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego grup zagrożonych
13	Rewitalizacja osiedla Polna-Północ	występujące akty wandalizmu i przemocy, niewystarczająca jakość przestrzeni publicznych (niedostateczne oświetlenie),	<u>Cel: Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców</u> Kierunki działań: – Renowacja i tworzenie nowych miejsc zieleni, parków miejskich oraz terenów nadrzecznych – Uporządkowanie i renowacja istniejących przestrzeni publicznych <u>Cel: Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców</u> Kierunki działań: – Poprawa stanu i rozwój sieci infrastruktury drogowej oraz pieszo-rowerowej – Wsparcie działań w zakresie remontów, podnoszenia standardu i termomodernizacji budynków mieszkalnych

Źródło: opracowanie własne

8.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne jest umiejscowienie systemu zarządzania Programem Rewitalizacji w przyjętym w mieście systemie zarządzania procesami.

Głównymi podmiotami odpowiedzialnymi za realizację Programu Rewitalizacji jest Prezydent Miasta Sieradza wraz z Radą Miejską działający we współpracy z Zespołem ds. realizacji Programu Rewitalizacji. Proces wdrażania obejmuje także lokalnych partnerów i interesariuszy.

Procedura wdrażania niniejszego dokumentu została zaprezentowana w rozdziale nr 11 Systemy zarządzania realizacją programu rewitalizacji.

8.4. Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa wiąże się z powiązaniem obecnie realizowanych projektów z przedsięwzięciami, które zostały wdrożone w poprzedniej perspektywie finansowej na lata 2007-2013. Planując podejmowanie działań w perspektywie roku 2023 wzięto pod uwagę projekty, których realizacja przyniosła pozytywne efekty i uwzględnić możliwość ich kontynuacji.

Tabela 53. Zestawienie najważniejszych projektów realizowanych w mieście Sieradzu przy wsparciu z funduszy unijnych w perspektywie 2007-2013

Lp.	Nazwa projektu	Wartość inwestycji (zł)	Dofinansowanie z UE (zł)	Powiązanie z projektami rewitalizacyjnymi zaplanowanymi w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla miasta Sieradza na lata 2018-2023
1	Od elekcji królów Polski do epoki Internetu - sieradzka starówka historycznym i kulturowym dziedzictwem regionu - działanie VI.1 rewitalizacja obszarów problemowych	46 628 523,29	22 592 837,42 zł	Karta 60+ Centrum Aktywności Lokalnej Lokalny Program Aktywny Sieradz
2	Od elekcji Królów Polski do epoki Internetu - sieradzka starówka historycznym i kulturowym dziedzictwem regionu - działanie V.4 Infrastruktura kultury".	4 555 778.56	1 946 794.54	Sieradz – miasto historii
3	Przebudowa Amfiteatru w Sieradzu"			Rozbudowa Sieradzkiego

				Centrum Kultury Karta 60+ Centrum Aktywności Lokalnej
4	Kompleksowa termomodernizacja obiektów oświatowych poprawiająca środowisko naturalne w Sieradzu	2 874 142.37	2 194 719.45	Odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.mapadotacj.gov.pl

Obecnie zostały zaplanowane projekty, które ze względu na swój charakter będą nawiązywały swoim charakterem, miejscem realizacji do zrealizowanych w poprzedniej perspektywie działań.

8.5. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania oznacza, że przedsięwzięcia rewitalizacyjne wynikające z programu rewitalizacji opierają się na łączonym wsparciu z różnych źródeł finansowania (ze środków EFRR, EFS, FS) z wykluczeniem podwójnego dofinansowania.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla miasta Sieradza źródła finansowania uzupełniają się gwarantując synergię projektów rewitalizacyjnych. W realizację działań zaplanowanych w ramach procesu rewitalizacji włączone zostaną również środki organizacji pozarządowych, przedsiębiorców co pozwoli na uzyskanie korzystnych efektów dla obszaru rewitalizacji.

9. Indykatywne ramy finansowe interwencji w obszarze rewitalizacji

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014 - 2020 oznacza, że projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem podwójnego dofinansowania. Koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszaru rewitalizacji. Należy wspomnieć o tym, że fundusze europejskie są wyposażone w dedykowane działania, które można wykorzystać planując i realizując działania rewitalizacyjne. W tym zakresie najważniejszym programem jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 (WRPO).

Kolejna tabela (Tabela 54) przedstawia podział środków na poszczególne projekty podstawowe oraz uzupełniające z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania.

Tabela 54. Indykatywne ramy finansowe

Nazwa przedsięwzięcia	Szczegółowy plan środków finansowych wydatkowanych w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania							
	pochodzące z budżetu gminnego	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy unijnych			pochodzące z innych źródeł	SUMA
				EFRR	EFS	FS		
Projekty podstawowe								
Klub 60+	450 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	2 550 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	3 000 000,00 zł
Lokalny Program Aktywny Sieradz	450 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	2 250 000,00 zł	1 800 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	4 500 000,00 zł
Centrum Aktywności Lokalnej	600 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	2 700 000,00 zł	2 700 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	6 000 000,00 zł
Zielone Miasto	9 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	9 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	18 000 000,00 zł
Rozbudowa Sieradzkiego Centrum Kultury	1 400 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	5 600 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	7 000 000,00 zł
Planeta Sieradz	28 000 000,00 zł	10 000 000,00 zł	30 000 000,00 zł	22 000 000,00 zł	10 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	100 000 000,00 zł
Nowe oblicze osiedla Dziewiarz	1 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	4 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	5 000 000,00 zł
Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności	900 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	3 600 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	4 500 000,00 zł
Odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu	1 400 000,00 zł	1 050 000,00 zł	0,00 zł	2 800 000,00 zł	1 750 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	7 000 000,00 zł
Sieradz - miasto historii	60 000,00 zł	30 000,00 zł	0,00 zł	480 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	30 000,00 zł	600 000,00 zł
Warcka 4 – nowa przestrzeń	400 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	2 800 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	800 000,00 zł	4 000 000,00 zł
Wsparcie mieszkańców SSM	480 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	960 000,00 zł	960 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	2 400 000,00 zł
Rewitalizacja osiedla Polna-Północ	400 000,00 zł	0,00 zł	160 000,00 zł	840 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	240 000,00 zł	1 640 000,00 zł

Nazwa przedsięwzięcia	Szczegółowy plan środków finansowych wydatkowanych w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania							
	pochodzące z budżetu gminnego	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy unijnych			pochodzące z innych źródeł	SUMA
				EFRR	EFS	FS		
Projekty uzupełniające								
Projekt uzupełniający nr 1. Baraki-lofty	1 500 000,00 zł	0,00 zł	4 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	5 500 000,00 zł
Projekt uzupełniający nr 2. Termomodernizacja budynku ciepłowni	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	400 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	500 000,00 zł	900 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne

10. System monitoringu i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych

W celu efektywnego wdrażania Programu Rewitalizacji systematycznie monitorowane będą efekty rzeczowe i społeczne podejmowanych działań oraz wydatkowane na ten cel środki finansowe. Monitoring obejmuje zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych opisujących postęp i efekty realizowanego programu.

Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Dostarcza ono informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów inwestycyjnych, a także sposobie i prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej. Monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. W monitorowaniu powinny brać udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie Programu Rewitalizacji.

Planuje się zastosowanie dwóch form monitoringu:

- Monitoring rzeczowy – polegać będzie na bieżącej inwentaryzacji przeprowadzanych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu informacji nt. postępów w ich realizacji, zapewnieniu zgodności z założeniami Programu Rewitalizacji.
- Monitoring finansowy – umożliwi kontrolę finansowych aspektów inwestycji oraz zapewni trwałość osiągniętych rezultatów. Zakłada się tu także pomoc partnerom uczestniczącym w rewitalizacji w uzyskaniu informacji nt. możliwych źródeł finansowania zewnętrznego inwestycji.

Monitoring będzie odbywał się na dwóch poziomach. Z jednej strony badane będą wskaźniki realizacji LPR, które powiązane będą ze wskaźnikami służącymi wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, z drugiej strony określone zostaną wskaźniki realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

W przypadku wskaźników poszczególnych projektów rewitalizacyjnych monitoring będzie prowadzony w cyklu rocznym. Dane do monitoringu będą przekazywane przez poszczególnych realizatorów projektów. Wskaźniki realizacji całego Lokalnego Programu Rewitalizacji będą monitorowane w cyklu dwuletnim. Informacje będą zbierane przez zespół ds. realizacji Programu Rewitalizacji od podmiotów prowadzących odpowiednie statystyki publiczne m.in. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy. Wartość bazowa w przypadku wskaźników realizacji LPR oznacza wartość danego wskaźnika w 2015 r. Ze względu na charakter projektów realizujących cele w większości przypadków będzie ona wynosiła 0. Wartość docelowa oznacza wartość wskaźnika w 2023 r.

W kolejnej tabeli (Tabela 55) znajduje się zestawienie wskaźników dla poszczególnych projektów.

Tabela 55. Wskaźniki monitoringu realizacji projektów rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźnik	Rodzaj wskaźnika	Miara wskaźnika wraz z jednostką miary	Źródło informacji	Odniesienie prognozowanych rezultatów do celów rewitalizacji
Projekty podstawowe						
1	Klub 60+	Liczba zorganizowanych spotkań dla seniorów	Produktu	Min. 5 rocznie (szt.)	Listy obecności	Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności
		Liczba osób w wieku 60 lat i więcej objętych wsparciem w programie	Rezultatu	Min. 100 rocznie (osoba)	Listy obecności	
		Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	Rezultatu	Min. 100 rocznie (osoba)	Listy obecności	
2	Lokalny Program Aktywny Sieradz	Liczba wydarzeń zorganizowanych na placach zabaw	Produktu	Min. 6 rocznie (szt.)	Sprawozdanie z realizacji Programów	Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności
		Liczba posiedzeń roboczych grup tematycznych angażujących partnerów	Produktu	Min. 4 rocznie (szt.)	Listy obecności	
		Liczba projektów zrealizowanych w ramach Programu Minigrantów	Rezultatu	Min. 5 rocznie	Lista przyznanych minigrantów w ramach Programu	
		Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	Rezultatu	Min. 100 rocznie (osoba)	Listy obecności	
3	Centrum Aktywności Lokalnej	Liczba spotkań promujących idee przedsiębiorczości, szkoleń i kursów z zakresu przedsiębiorczości	Produktu	Min. 6 rocznie (szt.)	Listy obecności	Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności Przedsiębiorcza i aktywna zawodowo społeczność lokalna
		Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	Rezultatu	Min. 70 rocznie (osoba)	Listy obecności	
		Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	Rezultatu	Min. 80 rocznie (osoba)	Listy obecności	
		Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	Rezultatu	Min. 3 w trakcie	Lista podmiotów korzystających z	

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźnik	Rodzaj wskaźnika	Miara wskaźnika wraz z jednostką miary	Źródło informacji	Odniesienie prognozowanych rezultatów do celów rewitalizacji
				trwania projektu (szt.)	przestrzeni Centrum Aktywności Lokalnej	
4	Zielone Miasto	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Produktu	Min. 0,5 (ha)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców
		Długość wybudowanych bulwarów nad Wartą	Produktu	Min. 1 (km)	Protokoły odbioru prac budowlanych	
		Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych istniejących terenów zielonych leżących w obszarze rewitalizacyjnym	Rezultatu	Min. 100 rocznie (osoba)	Obserwacja uczestnicząca	
5	Rozbudowa Sieradzkiego Centrum Kultury	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	Produktu	1 (szt.)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności
		Liczba osób korzystających z instytucji kultury objętych wsparciem	Rezultatu	Min. 80 rocznie (osoba)	Listy obecności	
6	Planeta Sieradz	Stworzenie parku edukacyjno-rozrywkowego bazującego na nauce o kosmosie	Produktu	1 (szt.)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności
		Liczba zmodernizowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	Produktu	Min. 1 (szt.)	Protokoły odbioru prac budowlanych	
		Liczba warsztatów, spotkań edukacyjnych, seminariów	Produktu	Min. 10 rocznie (szt.)	Listy obecności	Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców
		Liczba dzieci i młodzieży objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej i szkolnej	Rezultatu	Min. 90 rocznie (osoba)	Listy obecności	

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźnik	Rodzaj wskaźnika	Miara wskaźnika wraz z jednostką miary	Źródło informacji	Odniesienie prognozowanych rezultatów do celów rewitalizacji
7	Nowe oblicze osiedla Dziewiarz	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Produktu	Min. 0,5 (ha)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców
		Liczba zmodernizowanych placów zabaw	Produktu	Min. 1 (szt.)	Protokoły odbioru prac budowlanych	
		Długość przebudowanych dróg gminnych	Produktu	Min. 2 (km)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców
		Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury	Rezultatu	Min. 100 rocznie (osoba)	Obserwacja uczestnicząca	
8	Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	Produktu	Min. 0,1 (ha)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców
		Liczba utworzonych miejsc parkingowych	Produktu	Min. 100 (szt.)	Protokoły odbioru prac budowlanych	
		Liczba zorganizowanych spotkań integrujących lokalną społeczność	Rezultatu	Min. 5 rocznie (szt.)	Listy obecności	
9	Odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu	Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	Produktu	Min. 1 (szt.)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców
10	Sieradz - miasto historii	Liczba osób korzystających z aplikacji stworzonej na potrzeby projektu	Rezultatu	Min. 1000 rocznie (osoba)	Statystyki liczby pobrań aplikacji ze strony internetowej miasta	Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźnik	Rodzaj wskaźnika	Miara wskaźnika wraz z jednostką miary	Źródło informacji	Odniesienie prognozowanych rezultatów do celów rewitalizacji
						dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców
11	Warcka 4 - nowa przestrzeń	Liczba zmodernizowanych obiektów – budynków mieszkalnych	Produktu	Min 1 (szt.)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców
12	Wsparcie mieszkańców SSM	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach/warsztatach	Rezultatu	Min. 30 rocznie (osoba)	Listy obecności	Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności
13	Rewitalizacja osiedla Polna-Północ	Długość przebudowanych dróg gminnych	Produktu	Min. 1 (km)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców
		Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury	Rezultatu	Min. 150 rocznie (osoba)	Obserwacja uczestnicząca	
Projekty uzupełniające						
14	Baraki -lofty	Liczba nowopowstałych budynków	Produktu	1 (szt.)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców
15	Termomodernizacji budynku ciepłowni	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	Produktu	1 (szt.)	Protokoły odbioru prac budowlanych	Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców
		Wzrost efektywności energetycznej budynków	Rezultatu	Wzrost o 15%	Protokoły odbioru prac budowlanych	

Źródło: opracowanie własne

Dla niniejszego Lokalnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do poszczególnych celów rewitalizacji przyjęto wskaźniki zawarte w kolejnej tabeli (Tabela 56.).

Tabela 56. Wskaźniki realizacji celów Programu Rewitalizacji

Sfera	Cele strategiczne	Miara wskaźnika	Wartość bazowa (2015 r.) ⁹	Wartość docelowa (2023 r.)
Społeczna	Wysoki poziom aktywności i integracji społecznej lokalnej społeczności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	77,4	Spadek o 10%
		Liczba osób bezrobotnych ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	66,8	Spadek o 10%
		Liczba miejsc, w których udzielane będzie wsparcie organizacjom pozarządowym i mieszkańcom działającym na rzecz mieszkańców	-	1
		Liczba założonych Niebieskich Kart w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	4,4	Spadek o 10 %
Gospodarcza	Przedsiębiorcza i aktywna zawodowo społeczność lokalna	Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	62,3	Wzrost o 10%
		Liczba nowo utworzonych podmiotów ekonomii społecznej	-	Min. 2
Przestrzenno-funkcjonalna	Przestrzeń obszaru rewitalizacji uporządkowana oraz dostosowana do potrzeb i planów mieszkańców	Powierzchnia zmodernizowanych przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni	-	Min. 2 ha
		Liczba utworzonych lub zmodernizowanych lokalnych miejsc spotkań mieszkańców, dostosowanych do potrzeb różnych grup wiekowych, wspierających integrację międzypokoleniową	-	Min.2
Techniczna i Środowiskowa	Poprawa warunków i standardów życia mieszkańców	Długość zmodernizowanych dróg i chodników	-	2 km

Źródło: opracowanie własne

⁹ W zależności od roku z którego udało się pozyskać dane – najczęściej 2015 r.

11. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji podobnie jak inne dokumenty planistyczne jest dokumentem otwartym, a zadania w nim określone powinny dążyć do realizacji założonych celów programu powiązanych z celami strategicznymi oraz misją Miasta Sieradza.

Wdrażanie Programu Rewitalizacji to proces etapowy. Za punkt początkowy należy uznać zatwierdzenie dokumentu przez Radę Miejską, a następnie uzyskanie pozytywnej oceny w zakresie zgodności Programu z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020. Weryfikacja przeprowadzana jest przez Instytucję Zarządzającą RPO (Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego). Pozytywna opinia Instytucji Zarządzającej pozwala na składanie wniosków na realizację poszczególnych projektów określonych w programie. Jednak należy podkreślić, że zatwierdzenie Programu umożliwia, ale nie gwarantuje możliwości dofinansowania projektu w ogłaszanych konkursach.

Celem wdrożenia LPR jest realizacja celów Programu poprzez realizację poszczególnych zadań i projektów określonych w niniejszym dokumencie.

W celu sprawnego wdrażania całego programu oraz poszczególnych projektów określonych w programie, rekomenduje się powołanie zespołu ds. realizacji Programu Rewitalizacji. Jego najważniejszym zadaniem będzie zapewnienie optymalnego nadzoru nad prawidłową i efektywną realizacją poszczególnych zadań określonych w Programie zgodnie z jego celami i założeniami. Zespół ten działał będzie w ramach struktur Urzędu Miejskiego oraz miejskich jednostek organizacyjnych, a do jego obowiązków będzie należało:

- przygotowanie dokumentacji niezbędnej w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz zapewnienie środków w budżecie Miasta na tę część projektów rewitalizacyjnych, które realizowane będą bezpośrednio przez Miasto,
- utrzymywanie stałego kontaktu z jednostkami realizującymi poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz współpraca z zewnętrznymi partnerami Programu Rewitalizacji
- współpraca z samorządem powiatowym i wojewódzkim,
- podejmowanie inicjatyw mających na celu włączanie lokalnej społeczności w realizację Programu Rewitalizacji i zwiększenie partycypacji społecznej w poszczególnych jego elementach,
- prowadzenie prac związanych z monitorowaniem postępów we wdrażaniu Programu Rewitalizacji,
- bieżąca komunikacja z lokalną społecznością i poszczególnymi grupami interesariuszy oraz prowadzenie akcji promocyjnej nawiązującej do działań zmierzających do wyprowadzenia obszaru kryzysowego ze stanu, w jakim się on aktualnie znajduje,
- przygotowanie odpowiedniej dokumentacji niezbędnej w razie przeprowadzenia kontroli realizacji projektów przez instytucje uprawnione (m.in. urzędy kontroli skarbowej),
- przygotowanie i wykonanie przetargów,
- zgodną z wymogami funduszy strukturalnych archiwizację dokumentacji,
- opracowywanie zgodnie z zapisami umów finansowania projektów okresowych, rocznych i końcowych raportów monitoringowych z realizacji projektów.

Przedstawicielami jednostek Urzędu Miejskiego, uczestniczącymi we wdrażaniu programy rewitalizacji, współtworzącymi zespół ds. realizacji Programu Rewitalizacji będą:

- 2 przedstawiciele Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych
- 1 przedstawiciel Wydziału Finansowego
- 2 przedstawiciele Wydziału Infrastruktury Komunalnej i Inwestycji
- 1 przedstawiciel Wydziału Promocji i Rozwoju Miasta
- 1 przedstawiciel Wydziału Urbanistyki
- 1 przedstawiciel Wydziału Spraw Obywatelskich
- 2 przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Ważnym elementem wpływającym na spójność procedur, efektywne współdziałanie jest umiejscowienie systemu zarządzania programem rewitalizacji w odniesieniu do ogólnego systemu zarządzania gminą. Zespół ds. realizacji Programu Rewitalizacji będzie podlegał bezpośrednio Prezydentowi Miasta, który cyklicznie minimum raz na pół roku będzie otrzymywał pisemne sprawozdanie dotyczące postępów w realizacji programu rewitalizacji.

Istotne znaczenie przy wdrażaniu programu będzie miała zasada partnerstwa i współpracy poszczególnych uczestników procesu rewitalizacji obszaru wymagającego wsparcia, takich jak Miasto i jego jednostki, przedstawiciele mieszkańców i wspólnot mieszkaniowych, organizacje społeczne oraz przedsiębiorstwa. Współpraca przy wdrażaniu Programu będzie dotyczyła w szczególności:

- Prowadzenia dialogu społecznego między podmiotami w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich komplementarności;
- Kojarzenie partnerów do realizacji wspólnych przedsięwzięć;
- Możliwości wymiany pomysłów, określenia potencjału i potrzeb w realizacji zadań;
- Zapewnienia kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w Programie;
- Działań w zakresie optymalnego doboru rozwiązań eliminujących sytuacje kryzysowe i zapobieganie ich w przyszłości;
- Prowadzenie monitoringu i analizy danych w zakresie zmian w obszarze wsparcia które są rezultatem prowadzonych działań rewitalizacyjnych;
- Monitorowanie zmian zewnętrznych i wewnętrznych Miast mających wpływa na wdrażanie programu, jego celów i zadań.

Procedura zgłaszania propozycji zmian do Programu Rewitalizacji

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, w tym szczególnie mieszkańcy oraz inni interesariusze obszaru rewitalizacji, mają możliwość zgłoszenia propozycji zmian w Programie Rewitalizacji. Proces ten reguluje poniższa procedura:

- a) Propozycję zmiany w zakresie zasięgu obszaru rewitalizacji czy diagnozy obszaru rewitalizacji, a także propozycje nowych przedsięwzięć wraz z uzasadnieniem zgłasza:
- grupa minimum 15 mieszkańców obszaru rewitalizacji lub
  - Centrum Aktywności Lokalnej, do której wpłynął wniosek podmiotu np. przedsiębiorstwa, organizacji pozarządowej.

Propozycje zmian zbierane są raz w roku i muszą zostać złożone do zespołu ds. realizacji Programu Rewitalizacji w terminie do 31 października.

- b) Po upływie tego terminu zespołu ds. realizacji Programu Rewitalizacji w ciągu dwóch tygodni opiniuje zebrane propozycje zmian dotyczących dokumentu.
- c) Opinie Zespołu przedstawiane są w czasie najbliższego posiedzenia Rady Miejskiej, która aktualizuje Lokalny Program Rewitalizacji poprzez przyjęcie rekomendowanych zmian.

Ten model wprowadzania zmian do dokumentu wpisuje się w podejście holistyczne, łączące działania różnych podmiotów.

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie miasta w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna oznacza udział obywateli w podejmowaniu decyzji publicznych. To także świadome i aktywne uczestnictwo mieszkańców we współdecydowaniu w sprawach, które ich dotyczą. Pojęciem pokrewnym partycypacji jest uczestnictwo. Partycypacja zakłada zbudowanie partnerskiej relacji pomiędzy władzą, a obywatelami polegającej na przekazaniu obywatelom części kompetencji (w tym również odpowiedzialności) w zakresie podejmowania konkretnych działań i decyzji.

Rewitalizacja będąca interwencją publiczną wymaga realnego uczestnictwa społecznego w przedsięwzięciach. Zakłada się, że proces rewitalizacyjny musi być prowadzony przy ścisłym udziale interesariuszy.

Stały przepływ informacji między zespołem odpowiedzialnym za wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, a lokalną społecznością będzie niósł za sobą cały szereg korzyści. Mieszkańcy nie tylko będą mieli większą świadomość działań podejmowanych przez władze lokalne, ale też będą mogli lepiej zrozumieć czemu te działania służą, jakie przynoszą korzyści, ile kosztują i skąd pochodzą środki na ich realizację. Pełniejsza wiedza w tym zakresie przyczyni się do lepszego zrozumienia toczących się w Sieradzu przemian społeczno-przestrzennych i gospodarczych.

Skuteczność prowadzenia procesu rewitalizacji może być warunkowana realną partycypacją wszystkich zainteresowanych interesariuszy. Katalog interesariuszy rewitalizacji jest otwarty i każdy, kto się tym zagadnieniem interesuje, może włączyć się w kształtowanie tego procesu lub realizację pojedynczych przedsięwzięć. Biorąc pod uwagę lokalne uwarunkowania oraz zasięg obszaru rewitalizacji zidentyfikowano najważniejszych interesariuszy rewitalizacji w Sieradzu, których potrzeby i zaangażowanie mogą okazać się nieocenione w procesie wdrażania i monitoringu Programu Rewitalizacji. Interesariuszami Programu Rewitalizacji dla miasta Sieradza są:

- mieszkańcy i użytkownicy obszaru rewitalizacji, w szczególności osoby wykluczone bądź zagrożone wykluczeniem społecznym, rodziny z dziećmi,
- lokalne społeczności i ich formalni i nieformalni przedstawiciele;
- władze samorządowe,
- Radni Miejscy,
- potencjalni mieszkańcy,
- organizacje pozarządowe,
- przedsiębiorcy.

Starano się ich włączyć w prace nad niniejszym dokumentem poprzez wiele różnorodnych działań.

Poniżej znajduje się katalog podjętych działań partycypacyjnych:

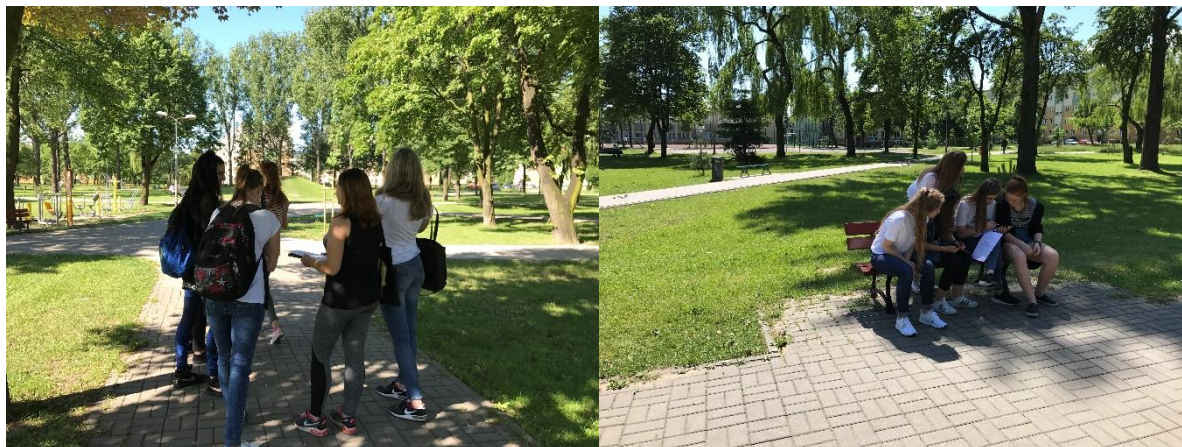
1. Spotkanie inauguracyjne - Pierwsze spotkanie odbyło się 28 kwietnia 2017 roku. Wzięli w nim udział radni oraz przedstawiciele Urzędu Miasta. Celem tego spotkania było wprowadzenie w tematykę rewitalizacji. Omówiono także kwestie metodyczne powstawania dokumentu.

2. Cztery happeningi dla młodzieży - W dniach 8 - 9 czerwca 2017 roku odbyły się spotkania aktywizujące, przybliżające tematykę rewitalizacji młodym mieszkańcom Miasta. W spotkaniach wzięła udział młodzież z Gimnazjum nr 3 i Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1. Dla przedstawicieli młodzieży zorganizowano gry terenowe,

których celem było zdiagnozowanie problemów społecznych, przestrzenno - technicznych i środowiskowych dostrzeganych przez osoby w wieku przedprodukcyjnym.

Rysunek 22. Happeningi dla młodzieży w Parku Broniewskiego

Źródło: materiały własne

3. Spotkanie projekcyjne dla młodzieży – Wydarzenie odbyło się w terminie 19 czerwca 2017 roku. Stanowiło ono kontynuację spotkań, które odbyły się na początku czerwca. Tym razem skoncentrowano się na wspólnym wypracowywaniu pomysłów działań rewitalizacyjnych. Wzięli w nim udział przedstawiciele Gimnazjum nr 3.

4. Wywiady pogłębione - W dniach 20 czerwca i 28 czerwca 2017 roku przeprowadzono wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji publicznych czy organizacji pozarządowych m.in. MOPS czy Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP, Towarzystwem Przyjaciół Sieradza czy Sieradzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Uzyskane informacje posłużyły do pogłębienia analiz zastanych danych statystycznych.

5. World Cafe i spacerzy badawcze - 28 czerwca 2017 roku odbyły się dwa spotkania World Cafe oraz dwa spacerzy badawcze. Pozwoliły one na określenie głównych problemów i potencjałów na wstępnie zidentyfikowanym obszarze zdegradowanym. Przybyli na spotkania mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych dyskutowali na tematy takie jak przestrzeń, gospodarka czy społeczeństwo.

6. Happening podczas Open Hair Festival - 23 lipca 2017 roku odbył się happening podczas Open Hair Festival. Celem niniejszego spotkania było zapoznanie z tematyką rewitalizacji. Zainteresowanym uczestnikom Festiwalu udzielano informacji na temat prac nad dokumentem. Propagowano ideę samodzielnego składania własnych pomysłów na przedsięwzięcia rewitalizacyjne - eksperci udzielali pomocy przy wypełnianiu kart projektów.

Rysunek 23. Stoisko dotyczące rewitalizacji podczas Open Hair Festiwal

Źródło: materiały własne

7. **Spotkanie robocze** - 24 lipca 2017 roku odbyło się spotkanie z przedstawicielami Urzędu Miejskiego. Celem spotkania było omówienie wstępnie wyznaczonego obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, zebranie uwag i propozycji zmian w Programie Rewitalizacji.

8. **Otwarty happening** - 24 lipca 2017 roku na ulicy Mickiewicza, przed Wydziałem Zamiejscowym Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej odbył się otwarty happening dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców. Mieszkańcom udostępniono skoncentrowaną informację zawierającą definicję rewitalizacji, wskazano etapy procesu oraz zawarto informacje dotyczące wymogów formalnych względem obszaru rewitalizacji. Zachęcano także potencjalnych interesariuszy do uczestnictwa przy tworzeniu, wdrażaniu i monitorowaniu Programu Rewitalizacji.

9. **Spotkania projekcyjne i spacery badawcze** – 3 sierpnia 2017 r. odbyły się dwa spotkania projekcyjne (w dwóch lokalizacjach: Wydział Zamiejscowy Akademii Humanistyczno – Ekonomicznej oraz Centrum Informacji Kulturalnej) a także dwa spacery badawcze. Podczas spotkań projekcyjnych uczestnicy wypracowywali propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym, które mogą być wdrażane podczas procesu rewitalizacji. W trakcie spaceru uczestnicy wcielali się w rolę przewodników po wskazanym obszarze i oprowadzali po miejscach, w których widoczne są zarówno pozytywne, jak i negatywne zjawiska społeczne.

10. **Spotkanie konsultacyjno-projektowe** - 3 sierpnia 2017 roku odbyło się spotkanie z przedstawicielami Urzędu Miejskiego oraz z radnymi. Celem spotkania było zaproszenie uczestników spotkania do zgłaszania swoich pomysłów na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Przyjęto, że każdy z projektów powinien służyć rozwiązaniu konkretnych problemów, przede wszystkim społecznych na obszarze rewitalizacji.

11. **Możliwość zgłaszania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych** – Wypełnione karty można było złożyć w terminie od 24 lipca do 18 sierpnia 2017 roku w siedzibie Urzędu Miejskiego lub wysłać drogą elektroniczną na adres e-mail:

rewitalizacja@utila.pl. Formularz karty przedsięwzięć (wykorzystany został również w czasie happeningu podczas Open Hair Festival) umieszczony był na stronie internetowej: www.umsieradz.eu (w zakładce Rewitalizacja) oraz w Biurze Obsługi Klientów Urzędu Miejskiego. Należy zauważyć, że propozycje projektów zostały zgłoszone zarówno przez przedstawicieli Urzędu miasta i miejskich jednostek organizacyjnych jak i osoby prywatne, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców. Często niewielkie projekty łączyły się tematycznie dzięki czemu można było umieścić je jako jeden kompleksowy projekt.

11. Możliwość zgłaszania uwag do projektu dokumentu – W dniach 9 -18 października 2017 roku na stronie internetowej Urzędu Miejskiego (www.umsieradz.eu) oraz w siedzibie Urzędu Miasta Sieradza (ul. Plac Wojewódzki 1) w Biurze Obsługi Klienta dostępny był projekt dokumentu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla miasta Sieradza na lata 2018-2023. W terminie tym można było składać uwagi do dokumentu poprzez:

- Nadesłanie ich drogą elektroniczną na adres rewitalizacja@utila.pl;
- Wypełnienie formularza konsultacyjnego, do którego link został umieszczony na stronie internetowej Urzędu;
- Złożenie formularza konsultacyjnego w Urzędzie Miasta Sieradza w Biurze Obsługi Klienta.

We wskazanym terminie otrzymano dwie uwagi.

12. Spotkania konsultacyjne – 18 października odbyły się trzy spotkania, których celem było zapoznanie się z opiniami różnych grup interesariuszy na temat projektu dokumentu i propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W Urzędzie Miasta Sieradza zorganizowano spotkanie dedykowane dla radnych, a w godzinach popołudniowych w Centrum Informacji Kulturalnej odbyły się dwa wydarzenia – na pierwsze zaproszeni byli przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz partnerzy instytucjonalni (SSM czy spółki i jednostki organizacyjne miasta), na drugie mieszkańcy. Przybyłe na spotkania osoby po wysłuchaniu prezentacji dyskutowały na temat projektów rewitalizacyjnych.

Wyżej wymienione formy partycypacji społecznej, których nadrzędnym celem było zwiększenie poziomu uczestnictwa i aktywizacji społecznej, promowano za pomocą następujących działań:

- plakaty informacyjne;
- artykuł w biuletynie Urzędu Miasta „Sieradz lubię”;
- ulotki informacyjne o rewitalizacji;
- audycja dot. rewitalizacji w Radio Łódź;
- informacje na stronie internetowej Urzędu Miejskiego;
- briefing dla dziennikarzy.

Po opracowaniu dokumentu ważne jest również włączenie mieszkańców w proces **wdrażania poszczególnych przedsięwzięć** rewitalizacyjnych, czyli proces realizacji założeń Programu Rewitalizacji, a następnie w proces monitorowania rewitalizacji. Aby zaangażować lokalną społeczność w ten proces planuje się realizację następujących działań:

- Upowszechnianie informacji nt. realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na stronie miasta a także podczas cyklicznie organizowanych spotkań z przedstawicielami zespołu ds. realizacji Programu Rewitalizacji;

- Wspólne konsultowanie projektów dotyczących zagospodarowania przestrzeni publicznych np. bulwarów czy obszaru przed budynkiem Urzędu;
- Organizacja spotkań dla różnych partnerów społeczno-gospodarczych zainteresowanych włączeniem się w proces rewitalizacji;
- Publikowanie informacji zachęcających do włączenia się w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych – szczególnie w ramach projektów „miękkich”;
- Tworzenie bazy pomysłów zgłoszonych przez interesariuszy procesu rewitalizacji;
- Możliwość zgłaszania sugestii i uwag oraz zadawania pytań za pośrednictwem formularza udostępnionego na stronie internetowej Miasta (lub w zakładce) poświęconej rewitalizacji;
- Przy okazji realizacji działań infrastrukturalnych jako działania uzupełniające, których celem jest wykorzystanie powstałej (lub zmodernizowanej) infrastruktury i lokalnych zasobów, a także pobudzenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne i sąsiedzkie planuje się organizację minigrantów, czyli konkursów na nabór projektów w różnych obszarach funkcjonowania miasta poprzez wsparcie finansowe projektów lokalnych realizowanych przez mieszkańców, konkursy w ramach minigrantów będą odbywały się minimum 2 razy do roku w okresie obowiązywania Programu, aby pomysł miał szansę na finansowanie w ramach minigrantu jego okres realizacji musi wynosić mniej niż 90 dni, a koszt musi opiewać kwotę w przedziale 500 - 2500 złotych i może być przeznaczony jedynie towary, materiały, usługi i narzędzia niezbędne do przeprowadzenia działań w ramach projektu.

Na etapie monitoringu planuje się włączenie mieszkańców poprzez:

- organizowanie otwartych spotkań sprawozdawczych podmiotu odpowiedzialnego za prowadzenie monitoringu Programu Rewitalizacji, w których będą mogli wziąć udział wszyscy zainteresowani interesariusze procesu rewitalizacji
- badanie opinii mieszkańców na temat niezbędnych zmian, jakie powinny zostać wprowadzone w realizacji projektu - planuje się, że zostanie tutaj wykorzystane badanie ankietowe, przeprowadzone zostanie przy pomocy narzędzi wykorzystanych w badaniu kwestionariuszowym na etapie diagnozy
- organizowanie cyklicznych spotkań podsumowujących realizację poszczególnych etapów Programu Rewitalizacji oraz projektów rewitalizacyjnych.

Spis tabel

Tabela 1. Najważniejsze dokumenty, z którymi jest zgodny Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta Sieradza na lata 2018-2023	3
Tabela 2. Podział miasta na jednostki analityczne	9
Tabela 3. Zmiana liczby ludności w latach 2005 i 2015	12
Tabela 4. Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych (stan na 31.12.2015 r.)	12
Tabela 5. Saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób	13
Tabela 6. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.....	14
Tabela 7. Wskaźniki obrazujące sytuację demograficzną w podziale na jednostki analityczne (stan na 31.12.2015 r.)	14
Tabela 8. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	16
Tabela 9. Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej ogółem i według powodów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w podziale na jednostki (stan na 31.12.2015 r.)	17
Tabela 10. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w podziale na jednostki (stan na 31.12.2015 r.)	18
Tabela 11. Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.....	20
Tabela 12. Zjawisko bezrobocia w podziale na jednostki analityczne (stan na 31.12.2015 r.)	20
Tabela 13. Osoby skierowane na leczenie odwykowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.)	23
Tabela 14. Kwota zadłużenia lokali zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.).....	25
Tabela 15. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujące świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności oraz liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania (stan na 31.12.2015 r.)	26
Tabela 16. Liczba założonych Niebieskich Kart w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.)	29
Tabela 17. Interwencje Straży Miejskiej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (stan na 31.12.2015 r.)	31
Tabela 18. Organizacje pozarządowe w Sieradzu w podziale na jednostki analityczne	33
Tabela 19. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru w przeliczeniu 1000 mieszkańców w latach 2005 i 2015	35
Tabela 20. Podmioty gospodarcze w mieście Sieradzu według klas wielkości w 2015 roku	35
Tabela 21. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	36
Tabela 22. Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w mieście Sieradz w latach 2010-2015	37
Tabela 23. Stan dróg gminnych i chodników w podziale na jednostki (stan na 31.12.2016 r.)	38
Tabela 24. Stan zasobu mieszkaniowego Miasta Sieradza (stan na 31.12.2015 r.)	38
Tabela 25. Wyposażenie techniczne lokali mieszkalnych stanowiących mieszkalny zasób miasta Sieradza – lokale komunalne i socjalne (stan na 31.12.2015 r.)	39
Tabela 26. Odsetek budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy i wymagające termomodernizacji bądź generalnego remontu w ogóle budynków w których znajdują się lokale mieszkalne stanowiące własność gminy – stan na 31.12.2016 r.	39
Tabela 27. Występowanie dzikich wysypisk śmieci.....	43

Tabela 28. Emisja zanieczyszczeń CO ² w mg/rok z kotłowni w przeliczeniu na jednego mieszkańca (stan na 2013 r.)	45
Tabela 29. Wskaźniki wystandaryzowane w sferze społecznej część 1	47
Tabela 30. Wskaźniki wystandaryzowane w sferze społecznej część 2	49
Tabela 31. Wskaźnik syntetyczny w sferze społecznej.....	50
Tabela 32. Degradacja w pozostałych sferach	52
Tabela 33. Podsumowanie delimitacji obszary zdegradowanego (+ oznacza degradację we wskazanej sferze)	56
Tabela 34. Cele strategiczne wraz z kierunkami działań przypisane do poszczególnych sfer.....	69
Tabela 35. Zestawienie projektów i przedsięwzięć podstawowych.....	72
Tabela 36. Projekt nr 1. Klub 60 + ...	73
Tabela 37. Projekt nr 2. Lokalny Program Aktywny Sieradz	73
Tabela 38. Projekt nr 3. Centrum Aktywności Lokalnej	74
Tabela 39. Projekt nr 4. Zielone Miasto	75
Tabela 40. Projekt nr. 5 Rozbudowa Sieradzkiego Centrum Kultury	76
Tabela 41. Projekt nr 6. Planeta Sieradz.....	76
Tabela 42. Projekt nr 7. Nowe oblicze osiedla Dziewiarz	77
Tabela 43. Projekt nr 8. Uporządkowanie przestrzeni w centrum Sieradza w celu poprawy jej funkcjonalności i atrakcyjności.....	78
Tabela 44. Projekt nr 9. Odnowienie szkoły podstawowej nr 4 w Sieradzu.....	79
Tabela 45. Projekt nr 10. Sieradz - miasto historii.....	80
Tabela 46. Projekt nr 11. Warcka 4 – nowa przestrzeń.....	81
Tabela 47. Projekt nr 12. Wsparcie mieszkańców SSM.....	82
Tabela 48. Projekt nr 13. Rewitalizacja osiedla Polna-Północ.....	82
Tabela 49 Projekt uzupełniający nr 1. Baraki-lofty.....	84
Tabela 50. Projekt uzupełniający nr 2. Termomodernizacja budynku ciepłowni.....	84
Tabela 51. Powiązanie projektów z poszczególnymi sferami.....	86
Tabela 52. Komplementarność problemowa projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	88
Tabela 53. Zestawienie najważniejszych projektów realizowanych w mieście Sieradzu przy wsparciu z funduszy unijnych w perspektywie 2007-2013	94
Tabela 54. Indykatywne ramy finansowe.....	97
Tabela 57. Wskaźniki monitoringu realizacji projektów rewitalizacyjnych.....	100
Tabela 58. Wskaźniki realizacji celów Programu Rewitalizacji	104

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie powiatu sieradzkiego na tle woj. łódzkiego i miasta Sieradza na tle powiatu sieradzkiego.....	7
Rysunek 2. Podział Miasta Sieradza na jednostki analityczne.....	9
Rysunek 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego w podziale na jednostki analityczne	15
Rysunek 4. Udział osób powyżej 65 roku życia w ogóle mieszkańców danej jednostki.....	16
Rysunek 5. Liczba osób otrzymujących świadczenia pomocy społecznej ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców danej jednostki.....	18
Rysunek 6. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na 1000 mieszkańców.....	19
Rysunek 7. Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.....	21
Rysunek 8. Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.....	22
Rysunek 9. Liczba bezrobotnych poniżej 25 roku życia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym.....	23
Rysunek 10. Osoby skierowane na leczenie odwykowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	24
Rysunek 11. Kwota zadłużenia lokali zamieszkiwanych przez dłużników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	26
Rysunek 12. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym otrzymujących świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	28
Rysunek 13. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym korzystających z dożywiania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.....	29
Rysunek 14. Liczba założonych Niebieskich Kart w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	30
Rysunek 15. Liczba interwencji Straży Miejskiej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	32
Rysunek 16. Struktura użytkowania gruntów na terenie miasta Sieradza (stan na 31.12.2015 r.)	41
Rysunek 19. Lokalizacja parków na terenie miasta Sieradza	42
Rysunek 18. Przybliżona lokalizacja dzikich wysypisk śmieci	44
Rysunek 20. Obszar przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM10	46
Rysunek 21. Obszar zdegradowany na obszarze miasta Sieradza.....	57
Rysunek 22. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na obszarze rewitalizacji	59
Rysunek 23. Happeningi dla młodzieży w Parku Broniewskiego.....	109
Rysunek 24. Stoisko dotyczące rewitalizacji podczas Open Hair Festiwal	110